

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

۷۱۰۰-۲

۱۱۱۱

$$\begin{array}{r}
 ۴۷۱۱ \\
 ۱۴۱۹ \\
 \hline
 ۱۴۱۹ \\
 ۱۴۱۹ \\
 \hline
 ۱۴۱۹ \\
 ۱۴۱۹ \\
 \hline
 ۱۴۱۹
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۱۴۱۹ \\
 ۱۴۱۹ \\
 \hline
 ۱۴۱۹
 \end{array}$$

۱۴۱۹

$$\begin{array}{r}
 ۱۴۱۹ \\
 ۱۴۱۹ \\
 \hline
 ۱۴۱۹
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۱۴۱۹ \\
 ۱۴۱۹ \\
 \hline
 ۱۴۱۹
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۱۴۱۹ \\
 ۱۴۱۹ \\
 \hline
 ۱۴۱۹
 \end{array}$$

۵۷
 كثره شعر الحبيب وقلة دم الصفراء ووجع العروق وكثرة النوم والدم والوجع والتخلف عن علامات برود رطوبتها
 قلة شعر الحبيب وصيق العروق وقلة الدم القول وعلامات فراحات المعدة علامت جاراتها ^{مضمها}
 للقاء وقلة شهوتها وعلامه رطوبتها برودها سواء مضمها وكثرة شهوتها وعلامه ميهها كثره العطش ^{علامه}
 رطوبتها قلة العطش وكثرة التريق تمت المقالة الثانية الباب الاول من المقالة الثالثة ^{تفسيره}
 والتفسيره واقول ان الدلائل المأخوذة من البول مضم ثلثة اقسام وهم الغوام والكون والنقل
 والقوام مضم ثلثة اقسام ارقيق والتخين والمعدة بينهما والكون مضم ثلثة اقسام المابيض والاحمر

ومن المشانة الى الجليل و ما بين المعدة و الثقال للاغذية تيزال الى المعاء و يخرج بالبرازة الباب الثالث من
 اضافة الاعضاء و قال اعلم ان من الاعضاء اعصار رئيسية مثل الدماغ و القلب و الكبد و النشيد و منها ما ينبت
 هذه و يحذر ما مثل العصب الذي ينبت من الدماغ و يجرد و التريبات التي ينبت من القلب و العروق التي
 ينبت من الكبد و من الاعضاء حارة و مثل المرارة و القلب و الكبد و منها ما يبرد و مثل الدماغ و الرئة و الطحال
 و الكلي و المشانة و من الاعضاء يغير و منها مثل اللحم و العظم و اعضاء ليس لها تدبير مثل الطفر و الشعر و منها
 لما ان حلق لم يتجم و لم ينبت مثل الشفة و الاذن و سائر العضارين و منها ما تشارك غيره في الوجود
 مثل مشاركة العقدة للدماغ و تشاركه الرحم للثديين الباب الثالث من المقالة الثانية
 و علامات فراجات الاعضاء اعلم اني اقول و علامات فراج الدماغ اذا كانت العين حسنة
 لو كانت لو اس ذكية و الفكر صافية و الشعر و البصيرح للحمرة و في الشبهة ال النقرة دل ذلك على
 اعتدال فراج الدماغ و علامات حارته و ليس حرك العين و شعور و وق البدر و شدة سواد
 الشعر و جعوت و سرعة البطن و طول السهر و علامة حارته و رطوبة و رطوبة العين و حمرة الشع و بطنة
 و علامات برودة و يسوسة خن الراس و قلة النوم و دكا و الحواس و ميل العين و الالف و كموده
 اللون و وق العروق و قلة الشعر و سرعة السبب و علامة برودة و رطوبة العين و الالف
 و ثقل الراس و الكسل و كثرة النوم و قول و علامات فراجات القلب و علامة حارته و يسوسة
 و عرض الصدر و كثرة الشعر و سرعة النبض و علامة حارته و رطوبة لبس المحبسة و اعتدال شعر الصدر
 و كثرة الفتي و النشاط و علامة برودة و ليسه ضيق الصدر و قلة الشعر و قلة الغضب و علامة برودة
 و رطوبة الحبر و السلس و قلة الغضب و سرعة القول و علامات فراج الكبد و علامه حارته و يسوسة

و يقول

وانه ينجسك مثل المرو وايضا حار يابس المرما حار يابس الور وبارد يابس قمار غيره
ان البدن ارتجأ فواء الاول منها الراس وبالمية فاذا اجتمع فيه فضول كان آية ذلك
ظلمة العينين ووجع الحاجين وضربان الصدغين ورواس الاذنين وانداد المخرجين من اخضرين ككفلية
الافستين يتطبخ شراب حلوم اصول السفر حشيش ياب لصفه وتغير عربة كل عده فان اعفل
ذلك امورته وجع العين والذبح والخنازير ووجع الراس والحز الثاني الصدر فاذا اجتمع فيه
الفضول كان آية ذلك ثقل اللسان والموجع الغم وخوضه الطعام ووجع العضدين والسعال
بذلك فليخفف طعامه ويحمل الغذاء فان اعفل ذلك امورته وجع الكلى وذات الحجب والحز
الثالث البطن وبالمية فاذا اجتمع فيه فضول كان آية ذلك النفخ ووجع الركبتين والقشعريرة في
الحسن نذكر ان سهل البطن ووجع الفضول وان اعفل ذلك امورته استطلاق البطن ووجع الكلى
والظهر والحز الرابع المثانة وبالمية فاذا اجتمعت فيه الفضول كان آية ذلك قسرة المثانة وترا
عد الاثنين والمخاض فينفع الحار يابس الكرفس وازاريا فينبغعه وشراب
البخس وياخذ منه فكل عذاة حموفا بالماء والعسل فانه ان اعفل ذلك امورته وجع المثانة
والكبدة وضر البول قتت المقالة الاولى الباب الاول في المقالة الثانية من المعدة وحال الكلى
بينها اعلم ان الاغذية ينضجها المعدة بالحرارة ويهيئها بعض متساوية الاجزاء مثل الشعير
يخر ذلك الكبد في محاربي وتنقع خفيفة وتغير الكبد الى لونها الاحمر وياخذ منها عذاتها
وبرسل ما صنعوا استحكم من الدم الى القلب ثم الى كل عضو نصيبه وعذاته فيصيرها في الاغذية من النار
الى المرارة وما فيها من الارضية الى الطحال وما فيها من اليابسة الى الكبد ومن الكلى الى المثانة

والموتاة فتور شهوة الجماع ومنه يكون الفاع والفتوة والنسب ان تحمل كل يوم وقروح رصوة وبعض
 الكسفة والبرص والارتعاش وبعض الصرع واما السوداء فتارة بالته وطامقة ومنها
 يكون طول الصمت بشدة لحقة والطاقة الفكر ومنها يكون حر الربيع والفرع والصرع والرقا
 قال ابن سينا في علاج المراجة بعلمانا وانا واصفها اعلم ان من غلب الدم جميل الوجه اهيب
 الشعر مخضب السمن كثر الضحك وحبها على الجماع والمواسع حمرة الوجه والعين وطلاوة الغم
 وامتلاء العروق وحرارة ومحبشة البدن وكرزة اللون وان يرى من شامع اللعوب الملاصق
 وارباض وفراليل على غلبة الصفراء الشجاعة والثرق ولحقة وصفرة اللون وسواد الشعر وحرارة
 الغم وقلة النوم ومخزنه البدن وسرعة نبض العروق وكرزة الكلام وان يرى من شامع الزمان محبوب
 والمنازعات ومن الدليل على غلبة البلبغم بياض اللون وليس الشعر وقلة الانتشار ورطوبة
 العين والمخزن والمخوفة الغم ورطوبة واسترخاء البدن وقلة الكاولين نبض العروق
 وان يرى من شامع الانهار والنهار والامطار وفراليل على غلبة السوداء خضرة اللون
 وسواد الشعر وكرزة اللون والاحراق ونشغ الغنين والمنحرجين وصغر نبض العروق ثم ذكر قوس
 الاثنا و ما فيها من المنافع وابتداء بالحبوب وقال ان حفظ حارة لينة الشرب بارد وفيه ينسب
 معتدل في الحر من البطن والبارد من الباطن وسط فبرده ودية الرأس هار من غير ارادة ان
 شرب مع العسل وقليل اللبن الحمص هار من البرد في المنى واللبس العدين المقشر بارد
 يابس نظيم البصر وبله السوداء وحبس البطن فلبية حارة يبيع المياة ولبس القصدير
 هار من البرد في المنى المح الحشاش بارد هذا الشهدايج هار يابس روى للمعدة الماش بارود

بجلاء اصحاب الفلاد

والتوابل الحارة ويستعمل في اثناسات ويحقن وقال في الحام ان في التجمام منافع لا يمكن ان يذكرها
 اذ كان الحام معتدلا وحره وكان مادة عذبا حاراً ولم يكن مخالفاً للتدبير فيه وهو ان من كان شيناً
 او غلبت عليه البرودة والرطوبة لبث فيه طويلاً حتى تصيب عرقاً وفركاً شيناً فالغالب عليه
 واليسب لبث فيه قليلاً فيقدر ما يناله بهن ويأخذ من رطوبة الحام ويعلم ان الحام مبنى على فضول
 السنة فمفرج الربيع الفاتر الى حر الصيف ومن يرد لحيته الخفيف الى برد الشتاء من صواب
 التدبير فيه ان يلبث الرجل في البيت الاول قليلاً ثم يدخل منه الى البيت الثاني ثم يدخل منه
 الى البيت الثالث ثم يدخل منه الى البيت الرابع ولذلك اذا خرج وفركاً من محو رابكاً
 اسرع صلباً عليه وفركاً شيناً طويلاً اطال اللبث ليتحلل فضوله ويحب لصاحب البلغم
 الاستحمام على الربيع وان يستنقع فناد قد طبع فيه للمر محوس والشيخ ومكان محو رابكاً
 يدخله الا بعد منضم الطعام ولا يدخل البيت الحارة ويستنقع فناد قد طبع فيه النفع
 الورود والنيوفرو ما بكل حين يخرج وقال ان البدن مركب من هذه الاغلاط الاربعة
 وهو الدم والمرة الصفراء والبلغم والمرة السوداء فالدّم حار رطب طويلاً بالهواء
 ومنه يكون الفوج والنشاط والفحك واثراق اللون والقوة على الجماع ومنه يكون الهدرى
 والحمة وبعض الاكل وبعض الرمد والطمس الدائمة لآلة واما الصفراء فحارة يابسة
 من جوهر النار يشبه الصفب ومنها الحرارة والسرعة والخفة والعجب ولون من عليه الصفرة
 ومنها يكون الوسوسة واللبان وحر الغيب وبعض الريسام والارتقان من الصفراء واما
 البلغم فبارد رطب يالح يشبه بالما افقوته وحولته ومنه يكون الثقل والبلاهة واللين

بفساد لما وقال بواط ان تمايعين على الصفة الا ياكل الرجل حتى تعب قليلا ثم يترجى الى ان يشتهي
 فاذا اكل اضطجع ونام فان احس ثقبيل فتراسف فيه نفعه ان يضع على رطبه عرقه ونيام عليها ^{او يغمس}
 حبيا صغيرا في نفسه ويجعل راحة مرتفعة فان تحبب اجزاء حامضه ذلك ^{المعدة}
 فيشر الماء لها بالكنجيس ثم يتقيا وان احس ثقبيل فكبدر فيشر البكنجيس وحوارث الكمون ^{وان}
 عطش ليل ولم يشرب الماء كان الموت حارثه فان اعياسته عليه وشرب الماء ليل فموتها بطور حارة
 العزيرته ويورث الالام وتسل الا ان يكون ذلك العطش من حمى ملتته او فطام او شارب
 حارة جدا او ملحة وقال ايضا ان حركه والصنود يوقدان نار المعدة واما بعده فزدي لانه يورث
 شدة او استقامه قال ايضا النوم قبل الطعام ينزل البدن والنوم بعده يجذو او يوقر قال ايضا
 من اعتاد العشاء ثم نزل راسيته عليه طبعته وقال ايضا ان الرشح زمان معتدل ^{بالهواء}
 والدم وينفع فيه كل شئ معتدل ^{المندبا} الوارنج والبطهوج والدرج والسلس النيرشت والحس
 والجرجير ولبس المغز والبقطان ولا يكره فيه كثره الطماخ وامهال السطن واخواج الدم ودخول الحام
 واما الضعيف فما يابس ينبغي ان يتوفى فيه كل شئ حار و يوكل كل شئ بارد فبالاغذية والاعط
 مثل لحوم العجايل مطبوخة بالخل واورنج اما ممزج ببق السعد والاحاص واورنج الزمان وقيل
 فيه حركه واخواج الدم واللبث في الحام لسيتمل فيه الرقاق فخذ البدن برق والصفى ويطوف فوق
 المعدة واما الحريف فبارد يابس ينبغي ان يتوفى فيه كل طعام وشراب بارد يابس و يوكل فيه ما كان
 ما كان حارار طبا مثل الوارنج وحوافن ويتعاهد الحام وينعبر البدن بالانتمون والغاريقون
 اخواج الدم واما الشثا فبارد طيب ينبغي ان يتوفى فيه كل بارد و يوكل فيه اخواج الحام والعصا

القصبى الكاء امض طم الدجاج فان ذلك تطيب نفسه وان طهر فم من بر تطل بالجمع والاعين
 وان ملت من اذن رطوبة وصنع فيها صوفة معمومة والماء العسل وان عرض له سعال العرقين لباب
 حب القطر مع السكر قال عابدينوس اف اذ المولود وقت الكحل اطعم اولا العسل لانه يثبت
 الطعام وبقى في الباب الثامن للبقالة الاولى في رياضة الباطن قال عابدينوس ان حفظ
 الصم يكون على وجهين احدهما الاعتناء بما يوافق فم الانسان وزمان السنة الذي هو فيه
 والبقاء التي اعتادها والاطعمة والاشربة التي افادها وثبت بدنه عليها والوجه الثاني ان
 ما يتولد من الفضول والمراد الرديئة وقال ان الوجه من حفظ الصحة ان تعذر الرجل بما يورث
 مزاج بدنه في حال صحته فم كان في حال صحته حار المزاج وافقته الاشياء الحارة المعتدلة وان كان
 باردا المزاج وافقته الاشياء الباردة وقال اذا كانت للعدة حرارة قوية حلا كان افق الاطعمة غلظا
 وقورا وان كانت باردة ضعيفة كان افق الاغذية رما خف واما قال وعمر الدليل على الاستمرار في
 البدن وضغوة الحشا وحركة الشهوة والدليل على التمتع استرخاء البدن والكسل وانتعاج الوجه
 وثقل العينين وكثرة الريق ومن ثم قال وينبغي للرجل اذا قام من نومته ان يمتحن قلبه
 ويغير رقبته ورأسه نحا ويمشط فان الغم المعتدل لصلب البدن والمنشط يخرج البخار من
 من الراس قال ينبغي للرجل اذا نام ان يمتد بالنوم على راسه ثم يقلب على يمينه لان
 الشق الايسر بارد فهو يحتاج الى ما يسخنه ويبدأ اولا من الغذاء فاما ان ثم ياكل بعده ما
 لانه اذا ابدى بالصلب ثم اكل ما كان الغضن ياكل الاطعمة اللينة رجا وطلبت محروبا ومحتسب تلك الغلظ
 رختها غير منه صمة فاذا لم يبد تلك اللينة الخفيفة بسبل الخروج فسدت وسدت ما تحتها من الاطعمة الغلظ

صَبَّ السُّغَرِجِ وَالتَّشْرِيجِ وَهُوَ قَرْمُ الرِّاسِ صَدْرُ الْاَوْرَامِ لِقَارَةِ صَدْرِ الْاَوْرَامِ الْبَارِقَةِ صَوْنُ
وَالْحَرْبِ وَالْحَكْمَةِ صَنْعُ الْقَوَانِصِ فِي الْبَهَقِ صَطَّ وَالْبَرْصُ قِي فِي لُذَامِ قَافٍ لُذْرَى وَاحْصَنَةُ
زَيْلِيلِ قِي فِي الشَّرَى وَخَنِيْفٌ قَدْرُ حِمَى يَوْمَ قَمَرٍ حِمَى الدَّمِ قَوْزُ حِمَى الْغَيْبِ قَزَحِي الْبَيْعِ
قَمَرٌ حِمَى الزَّيْجِ قَطْرُ حِمَى الدَّقِ فِي وَذَاتِ الْحَبِّ قِيَاقُ وَزُرْمُ الْحَبَابِ قِيَابُ الْمَرْسَامِ الباب الاول
من المقالة الاولى في كون الجنين اعلم ان الرحم ثلثة اذ فيه واحد غيبها واحد غيب ياربها واخر مفرغها
فاذا وقعت النطفة في واحد منها انضمت عليه وقال انه اذا تم صورة الجنين في خمسة وثلاثين يوما
يحرك سبعين يوما او ولد في مائتين وعشرة ايام وان بقيت صورته في خمسة واربعين يوما
تحركت عينين يوم او ولد في مائتين وسبعين يوما وعل هذا في باب فانه يتحرك في ضعف العدد الذي
يتصور فيه ويولد في ثلثة اصفاف العدد الذي يتحرك فيه وقال ايضا ان الجنين اذا كبر و احتاج ^{الى} الغذاء
الى اكثر مما كان ما فيه ضرب بيديه ورجليه فانشق الصفاق والحل الرابطة وانقلب حينئذ مخج
الباب الثاني من مقالة الاول في تربية الاطفال قال طاج السوس اذا وقع الابان والمولودين
لبس لينة اذا كانت صحيحة والاعطين طرانة القامة معتدل الشمس ليومه البهت تذكره فربيات
خمسة عشر سنة الى ثلثين سنة وان ترضع بعد ولادتها بشهر او شهرين ويكون طعامها
معتدلا خفيفا مثل صفار الحيوان واليطرد ان ياكل في النوم مرارا من الحسطة المهدوستة ولا ترضع
حتى ينضج طعامها وتجيب كل شيء حاد ووجيف وان قل لبنها اغتسلت بارحار وشربت
بزر الجرجير ان رقي لبنها ودعت نفسها واعتدت بما خفف في الغذاء وعييت دفول لحام
وان غلط لبنها شربت سكجينة واتعجت بدنها وافذت تشاغل الزوفامع الزراب وان اكثر

و استعمال غذائی کم مره مثل کاهو و اسفناج و کدو و هندوانه و طعمه ها کم نمک و کم و بوی گلکشت
نوع و کاهه با ناز و ان مناسب بود و گوشت بز غایز مناسب و ملازمت حمام سنگ عظیم ناز نایه
حب الشفا منید بود و ملازمت مهارش و سجون زین عظیم نافع آید و گویند که نفع صبر سکیرم
با کشتال در ان کاسنی یکتا روز ترا کنند و بر ناستا بخورند سه روز همچنین و العلم

م م م م م م م
م م م

نسخه
در نسخه بر عظمه

بسم الله الرحمن الرحيم

مختصر حنین ترجمه کلام جالینوس علاجات الامراض المعینی بالله دخل فی الطلب افان الله والدارین
سهاک و حرمتها فتمک سلبک الله و لیا حافظا ان اختصر لک مدخلا الی صناع الطب مهلا مذهبه قریبا
و ما خذ و قد مجت لک من ذلک قدر ما طشت لک کافیا و بارادک محیط جعلت اربع مقالات
و بابا آخر و الادویه المركبة فذلک المقالة الاول و ثلثه ابواب الباب الاول
فکون الجنین اثنان فترسبه الاطفال اثنان و زیاضه الباعین المقالة الثانیة و ثلثه
ابواب الباب الاول و المعده و حاله الغذیه فیها الباب الثانی و اضاف الاعضا و قواله و اقا
الذات علامات اقترانها الا حضا للمقالة الثانیة و هجته ابواب الباب الاول و التیغیر الثانی
و النفس الثالث و التشریح الرابع و الادویه المعزوة و قواله فحاش من عتده و وجه العلاج المقالة الرابعه
و هایت و اثنی عشر بابا فی الدماغ و فی الصرع و فی الوسواس و فی السبات و فی الکینه و فی

بدستور علاج آبله است و صفت کوبه آیه و اندر تب جمله جو فرو براسها و بر واقع است اشتباست بلغم ضروری
 موم بسیار واقع شود و احتیاط عظیم در تشخیص بایسته کردن و آنکه علم مضاعف است و اما
 حین بسیار سوزانیده بود سخت کوب و سوز و سوختن آن همچون سوختن فلیمن هر فارما باشد و ازین جهت
 بعضی از آن کوبه گویند و این جهت سوز بر اعضا و اکثر عروق قلیل العیل و اعضائی که چوک آنرا دور سازند
 بدیده آیه تخصیص در هوای گرم و کوبها شکر ماده اشغال عرست که لطایف آن برنج میکنند و در حلقه
 می ناید و که باشد که خونی در پوست مثل خشک است و پوست بدیده آیه با فاخته و سوزش اندک
 خصوصاً آنجا که عرق و رخیته باشد و هیچ و آنکه با آن ظاهر شود و علاج آنرا که این رض بسیار فایده
 و خلط فصلی بکنند بقیه کنند اولاً و بعداً تعلیل خلط حاره و غسل کنند محل آبهای سرد
 و غسل کنند و سوز آبهای گرم و غسل بپوش بدن با آب و باقلای و عدس و درون عریزه
 کرده نافع آیه و همچنین بگل سرسوی و العباب خطم مزوج و جربست و خنادر آب گسسی برشته
 هم زمان بسیار سفید بود و غذائی سرد و تر خوردن و انار و آکو و مانند آن و در سکن
 سرد استراحت کردن و منع عرق کردن باستعمال دوا و غیره و در وعین کل با مورد و با سکن
 با کز افلط کرده سخت نافع بود و اگر صفیوتر باشد در طلا ما مگر در وعین کل و اقل با مگر کردن
 و اگر صغیر کرد و بهر هم اسفنداج و مانند آن علاج کنند خوب تر است که در وقت فارایندن غنچه
 رطوبتی از نو تر آید ماده او بنفشه بادام مخلوط است و ماده یا بس صوانی بغایت محترمت
 که با دام عاظم باشد علاج بنفشه صوا یا بلغم مانع بمبلائی که در آن صبر باشد و مهمل حب السبل مگر
 بایه دادن سخت نافع باشد و جربست بعد از آن الصلج مزاج جعل هوای الصلج مسکن و بر کحل

کافر رسد دارد و اگر خشک شده بپزند و اگر در زیر دود و شیب این رطوبتی نیست برغن کرم آن باید چکانند
 بپزند و اگر در شیب آن تر باشد و خوش بپزند از اجزای کرم سه لامل نرم باید ساختن انگاه با هستگی روشن
 و دین که غری و غرق دارد و باید اگر دشته باشد در روی از بر و در و چوب و در و آب و غلبه آب
 از بر و قلمهای فقه بسیارند ویرا بپاشند تا اگر بر آورد و اگر غرق ندارد و با پوست برابر است
 شب باین نمک صحران بپزند بار دیگر باره خشک شده بر آورد و باز همین نوع ملاحظه کنند تا تمام رطوبت
 اگر دارد و صلاح آید و بر غم من اگر بعد از آن گرفت و نفس بحال خود باز آید چنانچه رطوبت نهاده هم
 اگر یکی قدری سبتر مالند مانع آید و ایضا بر غم من تا در هر جوان سوره بار پی فایض است اسهال که
 بعد از آن سبتر است و در پی ملک شکرشها اگر با نبات سحره مطلق مبد نه معرفت هوای عین
 مواله اگر از ایشان باز دارد اگر آید و اگر نه اندک و کم مضرت میباشد و سه نوع دیگر تیره اندر برین ملک
 علامات اعراض آنها غیر از صف و سید و قریب بحبه و اگر است یکی استنگ کوبیده چنانچه عیار و ان
 تیره بسیار حوز و در زیر است چون هار نرم و او پوسته بر آید چنانچه دست که برین مالند درشتی
 آن مجوس میکرد و لون آن آنکه لون تن بر خراک آید اندکی بنجارد و هیچ آب نیست و هیچ زرات
 نمشود و خشک نشد مکنه و مجوز تحلیل بر نبرد و باغ دفع شود و دیگر را خفاش کوبیده و آن شیره بسیار
 حوز و غلبه مانده دارد خفاش اندکی از پوست تن بر دشته شود و پنج آب بکشد و بخار و خشک نشد مکنه
 و صف تحلیل باید و دیگر را مر و اریه زیره کوبیده چنانچه مشابه مر و اریه پس زیره و از پوست بر آید
 نماید و این هر سه نوع کم خطر باشد بر نور نوع اخو کا هر رود تر و کا هر دیر تر باشد اما بر وزان دو نوع
 دیگر در او افول و اگر بعد چهار دم افند نایب شب سحران ناقص و حله با بوق بزور کنند و علاج این نوع

و خواوانگی از نایه خورن بخت قوتیست و گرم فرا جازا بآب باید دادن و اگر طبع نرم باشد و اگر تمام عذر
 و سحر لک معصوم هم کثیرا در نیم فرات بر نیتا بانه ای و از آن و در شش ماده را بر زودی برود و آنجا که
 فارش نیمه معیار و نیمه نرم با بر مرغ باید خریدن و دستها در کسرها های نرم کردن تا نیا حس بر را خواجست نکته و
 و از نیمه نایه نایه سوس کند و اگر ابله در نیمه شود و بعد احتیاج باشد به سینه اگر تمام برود آینه به و بعضی وقت
 ببال طبع قریب به و اضطرار کم کشته طرح با بونه و کلیل الملک و بنفشه و خطره و سوس کنند و در شب با مان او میبرد
 تا نایه آن آب که دو نیمه شود و چندان می باید داشت تا حارت آن صغیف شود و اگر طاقبت بنا که مکرر
 و در اندوه هرگاه که از بر زخمه بگذرد و آب روی خشکی بماند و درخت کلسیوه نیمه بزرگ باشد بوزن یک
 و آب بن نیمه بر چینه و مرکب خشک یا برک مور و یا برک سس یا برک کوشه و نیمه نرم بر آن عین و اندر
 سردی هو چوب و پوست پاز و شاخ و نیج سوس خشک در خانه ناپه سوختن و در زیر دامن او هر روز
 چند نوبت اینها دود کردن و در کر و حوب صندل و امرو و زرد و دود کردن و اگر موصنی ریش کرد و دود کل
 سنج و برک مور و صبر و کند و عدد روت و دم الاغ بر سحر و نرم نیمه بر آن عمل باید یا پیشین تمام
 آید و آنجا غلبه و بر آب باشد و بر کر چاره نباشد از آنکه سهار را اندر میان نیمه کنند نرم کرده و دود کردن
 و دود برک مور و صندل و اده خوابانیدن و احتیاط عظیم کنند و بار بن بگرد و اندر یک بخت
 نرم خوابانیدن و در کر ما و مرمانه طر که محافظت از هویت غایت کنند عظیم نافع بود و در میان آرزو
 و اگر دخنیکو بود و در میان سوده بر کر و بر کر و دود کل خشک و شاخ و برک سوس خشک هم نیکو بود
 و اندر میان کل سر شوی و شب بیان و بر زوی بسته نرم بر کنده بخت معینه بود و نمک آب نیز بر ابله
 درست زدن در خشک شدن ناری و دل نمک و طبع این بر که افکنند اقرب بود و هر عارضه نرم

۵۰
 کافور بکلاب حل کرده بایه چکانه و اگر این تدبیر نافع نباشد و چشم سخت سرخ باشد
 انگار به نظر که ترش نباشد بایه چکانه بعضی گفته اند که نقطه سفید و کثیف بخت سودمند بود و اگر
 در سیاه چشم آید بر یک برآمده باشد سر مه افغان با کافور با یک چشم تر حل است
 و کشند و سر مه و کلاب نیز نافع آید و با کافور نافع باشد لیکن بهتر آنست که زغاره بر پشت چشم
 نهند و بخت از زیر بسته بماند از چشم سر بالا آن نهند و بر بخت تا چشم فرشته دارد و
 بعد از آنکه دارو چکانده باشند هر روز چند کرة دارو کرده چنان بر بندند و تدریجاً حفظ بینی
 آنست که هر ساعت سر گرفته یا با کلاب با صندل یا بنیاف و امثال این عذره
 و امثال آن بحق کرده بروی در حجاب دروغن کل میورد و با آنکه کافور چکانند و دورا
 اندرون بینی طلا کردن نافع آید و گوش نیز همین فرما حایت کنند و حفظ شش آنست که
 اگر آنکس بلوط و جرای پوست در روغن میبرد و در آب شاد توت میخورد و مغز تخم کدو
 و تخم خیار و بادام معتبره با نبات و کبرابر ساییده ببلع آب پیچول سرشته خیر
 اران در روغن گاه دشمن نافع است و حفظ خلق آنست که در آدل قوا بعضی کوره و زغاره و شربت
 بکار دارند و غرغره بماق و ریش توت و آب سرد طبع عدس و کل سرخ و کلاب اعتدال
 غرغره پس معنی بود و حفظ مفاصل آنست که صندل سیاه و کلاب و کل از سر و کل سرخ
 کلاب ساییده با قطره سرکه برین طلا کنند و اگر آید بزرگ برابر بوزن شکافه و جرات اصلاح کنند و حفظ
 معالجت که در آید و اعطای او نیز میسر و در قوی طباشیر و در آب و شاه توت و امثال آن میسر
 و اگر آید و بر بزرگ تر ششها و سردیها را موقوف دارد و دستور مذکور در حبه عمل کنند و غار خشک و انزلی

خوار از آتش نریج یاروان کا رسیدیم و مقید می بود دور ما و راه النهر بلا و خشک باغ فرماست
بسیار نافع باشد چندی هم آنگاه و در اکثر هوای ترقوی این غذا مناسب بود اما در هوای
گرم و خشک شربتی بقدر احتیاط باید کرد و در میان نشود و بهر حال آنقدر که در حقیقت
چون توان کرد در آب نموان کرد و در شربتی برعکس و لمش ظاهر است و جمیع جگر را از چغندر
نافع آید و آنجا که قوت ضعیف باشد جو به کباب مگوری که مکرر او گرفته باید و خشک
بسیار نافع آید تحفیف و قتی که طبع نرم باشد و هرگاه با طبع افترت باید با شکر شرب
باشد و این جگر را در آب انار ترش کرده و دادن هم نیکو بود و معصوم را ترش بابت
هم نافع آید و تسکین حواریه اول باشد و آنجا که در اول متکین و بغلیط چون در دوع و منع خون
از غلیان کوشند خوراندن شراب طالع نزار بسام و فواکه قابض نیکو بود اما بعد از
ظهور انار بر وزن اندامها را که مضرت آید در آن عظیم است مثل چشم و گوش و بینی
و خلق و شش و روده و بند و کش و بازان حفظ باید کردن زیرا که در چشم و درون
کوش هم نقصان می دهد و در بینی راه نفس را که در خلق خاق او رود و در شش
سل و ضیق النفس است و در روده که در بند و کش و بازان چون بزرگ عار افتد تبا
کند و بر چشم است که سماق را در کباب تر کند و اندک که موز سر در آن حل کند و چشم
بچکانه و در شش بر وزی چند نوبت داکشیز تر و آب تخم انار ترش در چکاندن نافع است
و ماوراء بکباب بره سخت قوی بود و صحرای صحرای و شافا باشد و در غنای قیل
کثیر تر ساویده و در پشت چشم طلا کردن نافع باشد و هرگاه آید و چشم بدید آمده

حده حصه نیکو باشد و الله اعلم **مضامین** در جلدی از کینوت رنایه کم بدیدر اید و بایست
 خجسته و دیر ایم و سه نوبت هم دیره اند سپیل برت و چهار امنت کره دیره اند که مختصر
 حصه و آید بر آورده بود و هم رساند و آنجا که طبعه قوت نوده باشد و ماده قابل در دوم و سوم و پنجم
 برزگینند بلکه بعضی در افزون اول بر آورده و در وقت نوبت و آنکه در چهارم بدیدر اید و در پنجم
 و آنکه از امنت روز بگذرد و بر روز کرده باشد با خطر بوجه حدوث در اعضا باطنی بدیدر اید
 و که ظهور در کاه خا میسک نباشد و اکثر این حال مغشوش باشد حکم باید کرد که غش افند هرگاه که
 بعد از آنکه بدون آب شب باقر ندها و آزاره و اضطراب غالب شود بدیدر اید و آنجا که غش آب که
 آید بعد از آن شوق و کثر فطناک و حذران زیاده از عکس آن بوجه کتب بعد از آنکه باقر باشد
 و بسیار آید بر روی سینه و شکم و یکی بر دست و بایت و غلظه ماده باشد و بدیدر اید و بول نرم
 بر روی و بعد از آن سیاه شدن بول خضه که نوره صغیف باشد و اسهال خون باضواوی
 با آن یار شوق هیچ امید سدا تمه نباشد و در حصه نیز این حال بهلاک کند و بسیار مانده که آید باقر
 غلغله یا بیشتر کرد و یا دهنبله از ماده تو که کند علاج این همچو علاج حصه است الا در غذا و آب
 و فواکه ریزد که در آنکه خون انبساط که غلیان آنکه موجب زیادتی انبساط خون شود
 نباید و او بلکه جزای میل بر روی و خشکی آشته باشد مثل شربت چوبایست عدس و آب
 انار ترش یا در حصه عوزه یا آب ریواج و آب شابه آن یا در حلاب و مله ادعس و ماش
 برنج ساده اندرین ملک زن میدهند و از ترشی خدر میگویند و بغایت مناسب است
 و با کبودگان میوه حواد را قبل از بروز و بعد از مارلبس میدادیم و نیکو مراد و ترشی

وزرشک موافق قبل غذا و بسیار ویدایم که در سج و ترشی مایلند کردن و بجز کنند اما اگر این در زبان
بادر کوشش صدک کرد و بران مانند و آنجا که گران سرو صداع و یا بهوشی و غفلت بسیار شود
و امتلا دم باشد و ضد شده باشد و مصلحه بر منور بر روز کرده اگر ممکن بود و تعلیل دم غیر
از آن هیچ تدریج نماید و اگر امتلا دم نباشد ضد در اوایل شده باشد ماده را از مایع باز
باید و این حق بخت و شیاف مناسب به و یا بشوید و بیا سیدن کاموز و طحله ها خشک
و مالدن شراب بر کوفها و دست او و بعد از بروز آنرا اگر صغیر باشد و بعد از آن صوب تر
خواهد بود هر چه مرغ یا چوبه خوش خخته یا کباب باید دادن در وقتی نایز در هوای گرم
حبه در اطفال چنانکه که مرفه تحت و مصلی سپا میگردند و بعد از یک روز شب مطبوخه
سوی می کند و شب سرفه و تب قوی تر میشود و اگر او را کوفه مریض در روز پنجم حبه سرفه تمام
بر آن ظاهر شد و چنان تجربه میشود که اگر سیرا دهند سرفه را مفید بود و بعد از بروز و برشها
مصرف هم سرفه را و هم تب را غذا بعضی اشورا و برنج و گوشت کوفته اند جز شنبه و بعضی
حلیم کنند گوشت اندازان جو شنبه و بعضی با کش جو ساده و بعضی اربعمان برنج و بعضی را آش
برنج و دیگر چربها و ترشها و سردیها و ترشها نمیدادند و بعضی طوطی و کان مغا و سیره
انار ماسن اندک میدادند و برین تدریج حبه میافشیدند و اگر در اینست روزه و در بازده روز
بحال تمام بعرق شد و چون مرض هوای و ضعیف بود حاصبت بر تنویه مینش و غنیج ترین اطفال
بر تنویه کوفه تحت مرطوب و مردم سیرده را مانند حبه قوت سبب تخصیص که تدریج اکل
و ترش بر بوده باشد و عزت بنج مصحوب با نمک داشته که حبه با کیتوشند و اگر نه آن شیش

فوکشکاب و بخ آنکه آب عتاب و الرصم کرده بمادات و انس هم که کشیز سرانجام باشد
 جز دیگر نیامداد و ترشیرها و سردیها موقوف چون در رقص و برود و توقف می افکنند و ممکن بود که
 درین حال داده با بعضی سینه میل کند پس این جلد قبل از معنی و بعد از دوم موقوف نماید
 شیرینی اگر چه مدبر و سست بکلی چون داده است بتخصیص آنکس نیاید و او را بطبیعی علاج که
 بر خصوصیات بخیر کرده ایم ولی حفظ کرده است که در او ایل مضه تا تعلیل دم فرموده ایم
 بعد از آن جهت تسکین و تقویت کشکاب ساده سرد کرده و آتش جو که در آن عتاب و اندک
 کشیز نیز جوشیده باشد داده ایم و آنرا که این غذا نوزت شده برنج در آبی که جو در آن بجوشیده باشد
 داده ایم و آب سرد و آب عتاب جوشیده و اندک بخیج و اندک تخالو تسکین حوارة کرده
 و کباب الوجه تسکین صغیرا عتاب خلط کرده ام و کاکیر سخت و دهن شکلی کرده هندوانه
 سرد کرده شیرین داده ایم و اگر شکم نرم بوده منع عمل نموده ایم و اگر وند و اندک داده ایم
 و آنگاه غذای آتش برنج در جو چینه فرموده ایم خصوصا بعد از بر فرجه و بدین ترتیب
 و شربت هج محمولی را حفظ نموده و بسیاری از خضرهای بدین صحت یافته اند و آنجا که
 برود و بر مبعوض و ناقص ما بر اوج است و طبیعت را بباری دادن احتیاج است باید که تن
 او را بجا هر پوشیده و اندک جو عتاب سرد و دهنه و اگر قوت داشته باشد که قدری آب گرم
 ساعتی در شب حامیه او دارنده تا بخار آن تن را کاندوده دارد صواب بود و بخیر
 چند در آب عتاب از آن آب دادن هم ممد بر فرج بود و اگر آنرا که قبل از بر فرج طبع
 طبع نرم بود و منع بر فرج کند تا کم حد و ث اسهال کند بریدن بهتر است و در آن بریدن ناروان

و این کس رسام کرده که بعد از ارم محو نیست بنا برست اما چون فصد بعد از زور را مکرر محو کند
 و آن ده که نشان او اندفع است با سهال و موی موقوف در سج و دفع شود و آن دفع بسیار نافع می باشد
 و تجربت و مشاهده و تحسین داده احسب کردن بحال بات قور موجب ملک است بلکه در آن
 چند که میج حکم یک مواد ساکنه و تعدیل مواد مندفعه و آن بی ادویه قلیل معتضن مبر در در وقت
 لایق نیست صند و طباشیر و خرفه نوکاه باشد که جهت خط کعبه و اعضا باطنی خاصه زوده
 کافور و صمغ عربی و مانند این ادویه بحسب رای طلب سایه کرد و علاج حصیه است که فصد کنند
 از باسلیق و اگر ناپسند کحل و اگر ناپسند از قتیال و غیره و اگر فصد نتوان رک مکرر کنش و در وقت
 بینی در کشتن و تعدیل چون خون و موی مراها از او است چند آنکه بغش مودی شود
 و صفای وی بود و اگر صفای وی بود اول تعدیل کند صغیرا بعد فصد اول باشد و فصد
 زور دوم بهتر است بعد اول بعد سیم بعد چهارم و از این تجاوز نیاورد و مکرر آنکه امتناع
 دم سخت ظاهر شود و اثر زور حصیه بدینایده باشد و بعضی معتقدی اندم را بعد از آنکه استخوان
 وی عازب داشته اند بلکه واجب و بعد تعدیل ده شکستن حوارة لبکات و آبخت سرد در
 جمع کردن بدستور حمایت و موی و آب با نش و خشک خنق غش اگر بدینهاست کین فست
 بنها و اگر حوارة می افزورد و شکم از آب برشته اگر زکند و باز دیگر بخورد پس اگر برین تپرق
 یا افزاری ظاهر شود اسید و ارجعه که زود نیک خواهد شد و برین نوع شکستن ده و اگر حوارة
 دیگر و افزورد شکستن بجا بوزیات اندر شکاب و غوره یا با نارا و در شکباده و امثال آن
 باید کردن و اگر دانند که ماده قرص است و هو ممد و مولد این مرض است و تنبیه بیرون نموده اند

گرفته قاشق را بر محل کنار سبزه از شیب بر روی او چنانچه محل ورم آن محسوس است پهنه بی جا
یا بر روی پیراهن و دوی شفا میخوانند و بر آنکشت است و دهنده چنانچه ماره طور در کرد
و با هست یکی تمام آن بوز دو آن هنگام در شیب قاشق بر زیر میخ و در پست محل بوز دو آن
عظیم بر پیر آید و با بر آید و با جو و آنکه در پیراهن اثری نشود و در قاشق زنا دینی و حرارتی ظاهر
نشود و مریض اغلب در آن حدی طاعت نیارد و اضطراب نفس کند آب بر روی او بپاشند و او
و او را بهوش آورند شکل است

حصبه از جمله امراض و مایه است که آنرا واقعه و دوازده کوبند
بغیر چون در حجاب پدید آید آمد خلق بسیار بدان گرفتار شوند بجهت مصاحبت و تغارب و طایات
یکدیگر این مرض بیشتر در خفیف و بهار و در بوی آید و این مرض در مده عمر می
کمی نوبت البته بر پدید آید و دو نوبت هم و بهر ایام و زیاد از این نادیده و علامت این
آنست که تر مطبوعه آن سخت کرم باشد و اگر طبعه قوی و در سه روز بروز کند و آنکه میگوید
و هنوز بروز نکرده باشد اکثر با خط بعد و بدیم مختصر افعی مزاج در دو روز اندک
علما بعد سیم از سر تا پای حصبه چون کرد و در کلاست و بر پیراهن و بدیم صند کس را که
اندزست که از شام بگذرد و نزد سخت و شسته و بعد از آنکه حصبه سرخ بروز کرد و سلامت
باشند هیچ محصبه از درد دست و پا با خالی نباشد و در در صحت مناسب است و او را بهوش

کل کفیه را بر سر خاکستر کرم نهند تا آب کرم شود و در غوره بهتر اثر کند و صله را حال سازد و بعد از آن تمام
 دوران نامی شراب سرد در بر دوینک و جبینانده و شند بهتر جوی که در حمله آن باشد با آن قوی
 متخلل همچو خطرات بریده شود و غلبه آن بهت نشیند و صاف آن بر بالامانده آن صاف نکند
 و در عایه فده باشد و این حکام که تربیب حاصل باشد قدری سیاه در و با غش
 که آن غذا را باند و صغیف شود و در آن قوی تر کرد و اکنون چون بدست را عصاره سر کنند
 و روی بول را بپزند که در جاکه خواهند و استعمال کنند همچون بالند و اگر نرم تر خواهند بایست
 از آن نرم تر کنند آن معده اگر خواهند و یکی آن چهار برابر آب یک نرم علاج ورم سپردیم
 عرب محرم را که هر که این مرضی بود جوال دوزی در آتش سرخ کردی و محل ورم که شیب هلیت
 به حسب حکم گرفتاری چنانکه پوست و برده و کنار سپرز کوپا در میان انگشت او در آمده
 بودی و آن جوال دوز را از آن طرف پوست بروی از طرف دیگر برده کرده و حفظ
 بکشد شتی مانکیو نوز و در بعضی ادو کس دستها و سینه و سر او را گرفته تا بچند و سپرز در این طریق
 و نفع شد و بعد از آن جوال دوز را کشید و در بعضی اثر شتی شیرین وادی و بسیار باشد
 که در آن حبس نشسته از درد دمت از آن چوک برده آمد و در بعضی به شتی دیگر
 این مریض طایر شتی و مجرب دیگر را و بر کم رسبز ابکی و نفع کردی و چوک از آن رفتی
 و صحت یافتی و طریق این چنان بود که صبح چهارشنبه افواه پیش از فجر روزی
 و سخن گفتن بکل اگر کمتر بشیغف بنام مریض و مادرش بر کافور میزدی مهره نویسد و از آن بچند
 و در فاش جوین نهند و انگشتش بر آن کشند و مریض بپست خوابانده و دستهای حکم

بقطر آب برون نتر او و در محل وضع لوله انبساطی را هم در همان جا از هر یک طرف بارگذاشتن که شده
 متصل آتش زخم در و یکدان میکنی چنانکه مسامع طره شود انگاه اندک بر میزان آتش آتاجوش
 بر سر زود و شبیه را نشکند و با هم سنگی آبها مقطر کرد و چون آب تمام آید بجای زردی
 در درون قلع بدید آید و آن هنگام آتش بتدریج مایه کرد و چنانکه رنگ بجای سرخ شود و آنجا
 انگاه قطع آتش کنی بگذار تا شبیهها تمام شود و آنجا انگاه قایله را باب بردارد و نگاه دارد
 قوت آن چنان کرد که قدری در ظرف شبیه برین و برجا کمتر گرم بنه و سوزن آید و آن
 اگر آن ساقه جوش و سوزش آن بدید آید و در سوزش آن تمام کرد و آنرا تمام حل ساخت و خایت
 حار آن خوبست و اما مکر حار ساختن آن مایه کرد و آن وجه شود بلی کا زور قوع نو کرده مکر قطره
 وقت ظهور بخار آتش شکو دهند و دیگر اندک طعام قطره کنند و کم مقدار از معطران در چهار مقدار
 از آن نیز آید بنده و با هم بقطر کنند و مغز آنرا برنند و تصفیه کنند چنانکه ذکر کرده شود و چون رنگ
 آب دارد و مقطر شود تدریج آن چنان کنند که رنگ آید تا به کرده با احتیاط بر آن کنند چنانکه خیلی
 تا قهوه انگاه آنرا در ظروف سفالین نه کنند و در موضع تنگ و منی کنند بعد از آن سرد آید و مقطر
 آقلیلی حاصل شود دیگر آنرا در موطر آب است که چون زعفران از غلط باشد از غلط و کمی جو
 چنانکه تدریج آن گرفته شد آنرا نصفه باید کرد و چنانکه قدری نوره خالص در بوت کشته و بکند و عايش
 بر داشته از خزان در طغاری را پس بنده اندک چنانچه حله بریزه بریزه شفافین وقتی
 است که براده شود و آن را در براده بهتر بعد از آن ریزه را را خشک کرده و در قدری از آن
 ریزه اندازند و فراب در خانه کنند که نصف نصف آنرا بجای حکم گرفته باشد از یک سبوسر آنرا به کل

و راجع به وسوخته و صمغ سرو در یک درم خانجاء درم و بنق را در خاصل کنند و آب باقی را
 کوفته و عین با آن خلط کنند و بروغن کل و روغن بنج و روغن زیت و روغن و بنج سرشته
 بقوم زطر خاک بنج شقان مصطکی سه کنند و در این پنج مقل از وزن مرد باد سه سقوی و دو سقوی
 دو سورحاسه خارج به روده زکار و سیزده زکار دوا راجع عیند حنسنه و در روغن کل
 کل محتمل که قصه استاد گوید از آن این بادیه بسیار ناموافقت است و سودنا با هله در عین
 وزن موافق با طبع است و کنند و پوشیده و دارند بعضی او را که عده است با وزن قال الفیه
 صلوات الله علیہ التقوا الیه و والہم و الحمد لیث و دیگر اخبارات اهل عراق و حوران
 و او را بپایان بکرنه سیاب صهل و دم مصطکی می کنند زیت مردانک و خانجاء صمغ سرو
 و صمغ عربی پانزده جمله هابان دستور در روغن ماله کور سرشته و نگاه دارند و فرود غرض زرب
 الا ان تلغی بجا عین و روغن کل بنمودم موافق بود و مبراست که بود که جته مالیده بر ریشها
 ضبت از زنگار نیز اضافه کنند و بعضی قویا اندر ریش بعضی اضافه کنند و باغ بود و روغن حنسنه
 بنج از قهرجات اهل نونان طریق احسان بکرنه اجاب سیده و بمقدار جوز خرد کنند و در کوزه
 که در آن است کنند و در روغن زیت کنند اندازند پس قوغ و این عطل کند جته سه و استه خانجاء
 نیز بهار و قو از مخترعات ساکان بود و فاروق جته ان کوینه که نوز و طلا لازم می کنند
 بکرم سار و دهنشی اعلا و دو برابر آن زاکر بودی بکن ضم کنند جله را بنم کوفته در روغن کنند
 آن مقدار که دو دانگ قلع را بکند و چهار دانگ و بر یکدیگر حکمت بیا بکن چنانکه دستور است
 و در کردن قلع آنجا که محل مصلحت است بپای کل آلوده در آن بنج ماله از نه و هین زیت

بکینه با بونه و مقصوم و مجده و سپینه بنز و کل سبز و شک از هر یک ۲۲ موع هری حنا
 ده و درم تخم سیب دانه و فناء الحمار از هر یک با بونه و درم حب بل مست و درم
 اصل کنیز از هر یک معده و درم اصل جوزمانل و اصل مخلصه پنج و درم جله اصل رانیم کوفته و زنج
 آکوت شانه پس تخمها را در افکنند و ساعتی نیز بخت شانه پس حب بل رانیم کوبند و باقی علوفه را
 در افکنند غیر کل و بخت شانه و در آن کل استکنند و در جوش به نه و پالانه و آب باید که یکانه
 باشد انگاه او سیر روغن زیت و دو سیر روغن کوهک و دو سیر روغن کبجد و ده سیر روغن مغز
 شمش معوت شانه تا آنها برود و روغن باشد انگاه چند درم کل منجم کوفته در آن بریزند و نگاه
 دارند در این الفاصل از غرقعات اهل مندر کبر نه مار سیاه باغ و درم سر او بنکیر و شکم مالک کشته
 و پاره پاره کرده در روغن شبت اندازند و در آفتاب جلال فرور بر رویه نگاه دارند
 و اگر در آب سیب بچوشانند و پالانند و روغن کبجد را افکنند و زرم بخت شانه و با آب برود
 و روغن باشد تم نیکو بود این روغن تخمیل اکثر و در مها صنیعت کند تخصیص از مفصل
 و این الا و حاج هم از منو کبر نه علف پنج با بونه نیم کوفته یک مین و در آب استور بچوشانند
 و چون بکشد بخت شانه پالانند و شتران آب تخم نان توره کوفته و چینه در آن بریزند و ساعتی
 بچوشانند و پالانند پس قدر روغن سپه دانه در افکنند و زرم سموت شانه تا آب برود
 و روغن باشد اکثر و در دله را برود چون فاتر مالانند و اروس ابله زنک حکام محتوبات
 جهت همین مرض کبر نه زسقی و مصطکی و ترب کتب الاسادی و درم زسقی را به بست
 مکرسی و درم کز مر دنگ نونبا اسفندج ارر بر و صمغ الوار هر یک سیست و درم پوست نارنج

خشک نازده درم انجیر ده عدد و مویز سیاه ده درم عناب پنجاه عدد و سبستان سیصد عدد
 زرنک و سفید بودی و آلو هر یک درم سبب و دو و شفتالو بهی از هر یک سه عدد
 ماء الزهر یا همین و سرکه و قند و سرکه و پس از هر یک سیاه آب سماق نیم سیاه شده و قند آن معتدله
 چوب شکر و بقوام آید اول اصول را نیم کر بکنند و در نیم من خورسان آب بچوشانند و ساعت
 نیک بعد سهو را در حوض و اگر در رشتک و عناب و سبستان و مویز بچوشانند ساعتی نیک
 آنگاه در بست مالیده بیابان آنگاه بغنا و تخمها را در افکنند و بچوشانند و بعد از ساعتی آب
 انار و دو شاب و سماق و سرکه بریزند و ندکی بچوشانند آنگاه بار دیگر جلد را بپایند
 و شکر و قند بر نهند و بقوام آورند و چون در دهن آید درق غشائی خشک در دهن
 و در آن زیر نه دهم بر آورند و وقتیکه ساخته نگاه دارند و رانشای جو شیده هرگاه آب
 کمی کند لحنی اضافه کنند شربت زیره از غرغرات اهل طاق که بر نه زیره نیم من در یک مکن
 و نیم من کلاب آغشته کنند یک صبح اگر اندک است مالند و صاف بیابان بند و در ظرف سنگین
 بچوشانند تا به آید آنگاه غسل نهند و بقوام غلیظ آورند و شربت قلیل با چوب شکر بپزند
 با بلعقه خورند عظیم مانع باشد تر متبصلکی از غرغرات اهلری آب انارین و آب یک
 و اکسید و آب بر و دو آنز شک از هر یک یکجو و آنرا با یک جو و نیم من کلاب
 و آب و یک نیم من آب هندوانه و چند شاخ فلفل و نیم جو و بادیان و در ظرف سنگین بپزند
 تا بماند اندک قند بر نهند و بقوام آورند و در حین رویش برابر و جو و مصطکی سوده
 و در آن رجه بر نه نهند و نگاه دارند شربت نیم بلعقه بود و در دهن از راه از غرغرات

صغفار حب ساخته مادر مطبوخ حلوا حل کرده و مطبوخ انیمون با بهال سود و افلاطون و زنجبیل
 و اسهل و از مهلات عامه و سنگ دهنه که در حبال این ملک می باشد همین نوع عمل کنند بلکه بهتر
 و تر می باشد که این ضمیمین نوع باشد و اگر لا زور و دیگر بنم آنها در هر جنبه کنند هم اوقات باشد
 چهار شربست عمل خاصان انوری بخار اسه سیر مرمندی سه سیر شب در آب غنچه کنند
 و شیر خشک را بهیت متقال در کلا آب شده کنند و بوقت صبح و نهار و آرد است مایلند و بپزند
 و مرفج کنند بهم و نوبت این که بیشتر است و جمله باید که از پاره زیاده باشد و اگر چهار درم
 اعتدال کنند در کلا و در حین صفا بیشتر براند و کدکان و مجرور را از اعظم نافع آید
 شربت غفار و صغفار بیشتر براند و کدکان از فخریات اهلری بکرنه اصل سوس و عدو
 بمقدار سه رست پنج کاسنی توده درم رست پنج ماویان توده درم رست پنج
 کرفش خنجر درم غنچه است یکجدا و امر دوسب و لیس از هر یک یک رست پنج درم رست پنج
 نارنج غنچه یک رست پنج از نارنج شیرین کوکب و کیک نارنج کوکب هر کدام یک رست پنج
 و ابوج آنقدر که یکوی هشتی منوها اول پنجاه رانیم کوکب در سه من آب اندازند و بجوشانند
 و بعد ساعت و نیم که در یاد و رست پنج برنج می دارند بعد ساعتی غنچه و در آنکند و بعد نیم ساعت که بپزند
 حبه اصف و کنند و باقی انوار را می دارند و هشتی کرده و بقیام آورند و در طرف کاشنی
 نگاه دارند شربتی از آن بلحقه باشد غنچه و کسب از فخریات حضرت بکرنه رست پنج
 کبره درم رست پنج ماویان درم رست پنج کاسنی هشت درم اصل ابوس و عدو
 و بمقدار شربت تخم ماویان تخم شب تخم ناخواه تخم کاسنی سیاه ملس درم غنچه و سوس و عدو

در مار ملیده رز و مصطکی و علات برون لبته بلکه جو با و بیان بوست باریج و پست نازنین
 از هر یک بنم جو و بکنند که ای یکب و کاه در آب و کاه در عصاره و اگر نافع بوست بخورند
 و اگر بخت راعیت اطفال نصف حمله و نه اضافه کنند شایه که دیگری مرد تنگ و با و بیان و نشند
 از هر یک دور آنکس سائده در آب خیار باد و کرم صیب ترش و هند این کثرت بود و حبس
 از غرقات حضرت بکر نه مغر حیا نخته و پاک کرده آنچه خواهند و بعد در مغز یک ملیده سیاه کوکب
 از امور کس خوانند کوفه و پخته با آن نیکو بگویند و برابر مجموع از بر سر سوزند با آن نیکو فلفله کنند و جمله
 با آب نیمو با غوره بسیار و ق و بکنند در با و ن سکر آنگاه حبه ها سارند هر یک مقدار خود
 بزرگ و در سایه خشک سازند شربت بنی بعد و این حبس ها و قرطوبات مفیده و افلاطون و بسم
 شود و صواب و محروم و اقلیل و سودا دفع کند و در اندک و در شتاب حل کرده بر بالای خود آب
 و آن عمل کند نیکو نافع است و قوطر مهمل از غرقات حکما شربت بکر نه و عن حبس و در دم
 مکره که مرل در آن جوشیده و بکیده هم حمه را بر آتش برام بگذارند و نکه دارند شربت نصف
 کوشاک کنی بعد و اول آنکه این قوطرها در قدر با آن مالیه متداول نمایند بلغا و به آنکه
 این قسم مقادیر و قوطر کسب احتیاط مقرر شده و الا بعضی مردم باشند که طبع ایشان نادره
 از این مطلبند مهمل سنک سلیمان به آنکه سلیمان که در کا شان باشد و کاه را به این رنگ
 کنند و آنرا حجاره کنی گویند اندک ملا جو و روانه و در رم ملیده سیاه بزرگ معتمد کوفه و بخت
 در روغن بادام مالند و مقدار که بجمیع افوا آن نرسد آنگاه بستانند حبس حیا و با هر
 آن یک حبس حق کنند و در ابعسل خیار شیر برشته شربت اران و دوم اقویا و یکیم

هم نیست و بعد العاده بهتر هم تواند بود و درم زیاده نشود و آن نیز مسدود دفعه توان
 در پیر آن انجور بر پیر زرنج نوع رس دو نوع بود یکی بر و رس کومند و دیگر را چهار رس
 سه نوع بود صغیر و وسط و کبر و جذ آن از مختصات است ابو اسیر و رس کبر و جمله آن
 از مختصات است ابو اسیر و رس کفل یک بود و پخل از هر یک دو متقال میشود
 یک متقال فلفل در روینج هر یک و هر یک از اینها به یور کومند و طرفیل صغیر از هر یک متقال بود
 سه متقال توتیا در غیر محلول نیم متقال زرنجه و ناخواه از هر یک شش متقال جمله را دون و پنج بگویند
 و از آن نیم صفت بردن کنند نگاه دارند ابو اسیر و نیم و سبطا بکند چنانکه خوب دودمه آنکست
 تخم مرغ فلفل و از هر یک شش تو لبلبیده سیاه و بزرگ و پخل و دوده آرنی از هر یک متقال
 و نیم عاقرقره یک متقال جمله را بعد از دق از متقال صفت بگذرانند و بعضی زرنج و کور و دودمه
 از هر یک نیم درم ضم کنند ابو اسیر صغیر چنانکه اعلا و قنفل از هر یک متقال زرنج و دوشمال
 فلفل که سیاه سه متقال از آن نیم صفت بگذرانند و بعضی حبه قوه باه آردویه با هم به برافشان
 کنند و در وقت کوفتن سم بینی و دست از آن کوده شدن نگاه دارند و سم را اول با فلفل حق
 نمیکشند که بر آن کشته میشود و بعضی جهت قوت فلفل نمکشند و آن غلط است چه چون فلفل خرب
 سه است از آن نمکشند لیکن بعد العاده مختارند ابو اسیر صغیر و پخل کبر چنانکه
 او را یک متقال و نیم کرده باشد و فلفل سه درم و باقی بحال و از احاد سبعة معه له از معه له
 هر یک سبع مجموع شربت این شیره از بر و رس لیکن بر پیر همان بود و دستور خوردن همان
 پیش را اول می برند آنگاه داخل میازند و گویند اسم است معروف اطفال از مختصات حوان

ریزند بمقدار کفایت و نیکو بهم برآورند و نگاه دارند و هر روز ده مثقال بوزند طوطی خوراک
 هم غرقعات اهل منده بکشد تا توره نیم من و نیکو بگویند و در پنج من شیر اندازند و قدر آرد کنند
 و نرم بچوبش انداخته آنرا ک بر روی بیا لایند و میانند و به دستور مسکه آرد بکشد و بصفاف
 صفره بیض فام را تاد و مقدار سرشته از آرد رسیده حلوان بزنند و حصار آتش بر خوانند
 داشتند در مجموع دار صینی و جوز بویا و بادیان کوفته و پنجه بران نریزند و بکشتقال رغوان
 سومه بان فلفله کنند و نگاه دارند و هر روز ده مثقال بوزند زیاده و کوفته بر اطبیب
 متعلق است بحدون الحنف هم از غرقعات ایشان بکشد حبث حدید مدبره جوز و هلیله
 و بیدر و آمله از هر یک یک جوز بهمن عینه مغز و رخیل و فلفل و جوز بویا و قزفل از هر یک
 چهار جوز و حبیال بچینه و پاک کرده عشر حبث تا توره نصف مجموع حبله را کوفته
 و پنجه نیکو فلفله کرده و بعل برشته بر ستور و نگاه دارند شربت دوده نباشتا گویند قوت
 جوانی نگاه دارد و موسیسه مابین سوز کیتی این سوز از حکمای هند است و کیتی اسم
 حبله است و چون اعظم اجوا حبث بدین مشهور شد حبث حدید مدبره حبله زکمه
 خواهند در نسبت مثقال از آن فلفل و جوز بویا و سیل و قزفل و رخیل و بهمن و کیتی یکدل
 و یک فلفله کنند و هر یک مثقال و نیم ازین مقدار یک کوس پاک کر رسوخ کنند در پز و مثقال
 یک مسخ حبیال بچینه و پاک کرده ضم کنند شربت از دود که بعضی نایم و پاک درم
 هر روز یک وقت باید و وقت مردم صنعت مزاج را و بر سر طعام مردم مخور مزاج
 و اما اصفا و مردم قوت مردم قوت مزاج و مرد از اینها نشن السب بود وقت خواب

و چون غلغله ایشان اکثر باز گوید گفت فطر بر را می خورد استه مجموع نام این حب کرده اند و این را
 نمایان خود بنظم آورده رس پس کنگ که از هر بار تر با برکت تنگنکار را احسان منکر ایند هر
 جوت روک گاهوری کوراجولی بری رس نسق را گویند و پس عباک را گویند و کندک کوکورد را گویند
 و اورغیر دیگر در هر تار زرنج را گویند و تر با بعنر اطرغیل صحر که آن مجموع هلیه و بلیه و کله است
 و زکنا و ازوش به که آن مجموع فلفل و عنب و زرد و جو به است و تنگنکار بغیر تنگنکار اچیل و تنگنکار
 معلوم است نه یون بر سر عین بنیم حوسبت یعنی نشت و چهار صبا عبارت از باز کونر
 بعنر علت کافی را هوری یعنی سر ترکیب آن بزرگوار معز و در دو ترکیب جو و دان و تنگنکار
 عصا که آن بایه سیه آن مقدار که جدا و دیر بدان سرشته شود پس سیاه را هر تار و کندک
 کرده طلایه و نشوبه کنند چند اندک تمام فاکر شمع بعد از آن پس ابا زکنا محن و محل کنند انگاه صبا
 تخم و صبا پاک کرده با آنها محن کنند انگاه با تر افرشته و سخته مجموع نام محن و غل کنند و سیکو پس
 با منکر ابرشته و حبه هاب زنند هر یک بمقدار یک خور صبا به وقت صبحت اصری را با طعم
 چوب خورند و مرض با هر چه مناسب بود خورند و نهان نیز توان خورند و حافظ صحت را با این
 بر سینه چنان بایه کرد که بارس و زرنج مقرر شده و اگر خواهند که اسهال مکرر کنند صبا مکرر کنند
 و اگر نه بکرا نیابند درین ملک آب برک کوکب عوض کنند حلوا شلای در هم از تخم قات اینند
 ابا و ترکیب آن بکرنه روغن بادریجی و روغن کبچد و تر ابران و ارد شده و خوب بدان
 بر سینه آنقدر که دستور صلوات رس و صطبران زبرد مقدار کفایت انگاه
 فلفل و عنب و در چوب و بادریجی و زرد و فلفل از هر یک جو سائیده و سخته بران

و بنید که مرغ و بزرگ شده باشد چون دانه افاد رسیده باشد و الا آنرا بعد رسیدن از آن
 و از آنهم بر سبب عادت خوردن و قوتها عظیم در پائین در وقتی که جوین اکل میکنند ترش است
 ایشان اکثر ازین وفاته بود و در پیر این مرتب بر پیر رزنج باشد و اسم اعظم جوین که بود پیش و فکر
 سهمها که مذکور است اخته بشود و طاعت مکر جوین که از امتش گویند آن حیوان در حوالی اینها جان کرد
 ازین پنجها جز در هیچ مغز نیست ازین پنج گوید که در است از استمالی گویند و قبل از عدم گویند
 حجت آنکه از او از عدم بود اگر فوق حوز و چون قسمش بر بخوانند عذرا و شوق و هیچ مغز نیاید
 خصوصاً عکاس بعد خوردن اعضا دل بیایند و شش بر پیر آید و چشمها برود و فیروز باشد
 که رعاف که ذوات که مرغ کثیر و گویند که زبور نیز صریح افتد و هر که ازین گفته خلاص شود کم که
 مانند دق و سل افته و جمله اطفال غشش و قعر سر رسد اگر حیوانات آید چون باب آید بران
 یا بنور آید حکما بریند حفظ این مجموع در میان کعبه غلبه متشکله و از حکیمت نیندم که دولت
 رسیدن باین مجموع با اطلاق آنرا ابر کرده باشد و نتوان تشخیص شبها موضع آنها را و نشتر
 ظاهر شود و مکرر اظهار شده بود تکرار نکرد

در میان بعضی تراکیب که در کتب اطلیه
 ملک طریقت حقایق از محرمات حضرت یحیی علیه السلام در جزوه و جزو مائلی
 ما و در برابر عمل محزون کننده نگاه دارند فوّه آن تا عمر طریقت کوار جوی بری این صفت
 از محرمات اهل منته علیه السلام این ترتیب داده که در اصول نام داشته در بری و بر صاحب را گویند

خوردن افیونست و دیگر آنکه ادویه معدومیه با آن ضم کنند بنوعی که جو غلبه آن باشد و این نوع
بعد مداومت ترکیب پر هری خاصیتش لیکن شرابها و جربها با آن افغان باشد و ضرر ندارد
سبب عذر خفتگی خوردن و جربها سرد و تر و غلظت بلغم خروارند و معده برنده آورند و در بران خشت
رسد اما طریق خوردن مار به نوع بعدی آنکه تخمه کونشت اگر ابتدا در پیچ عادی میکنند بدستوار گیران
دوم آنکه بدستوار حکما و دیوان در معا جکین کنند و بدان مداومت کنند سیوم آنکه بدستوار حکما
هند یعنی سازند از اصول افیون متوقف مثل نیل ملک و نیل مارچه و نیل کرونیج فارس این جزو مثل
و بیج شطرج سیاه نیل مد جله کوفته و از علقا متوقف مثل نیل شیب و مثل شیل پیکر و کالاجا و کالاجا
حول و شمال و پودنه کوهر و قبا الحمار و اسفند و برک هرک جله نیمکوب و از غمها متوقف
حافظ مزاج خولی یا نخراه سیاه تخمه مستعمل جزو مثل و اینگونه مدبره در تخم هرک و تخم
نیکراز هر جنس افغان برابر یکدیگر کروا پنجم راه در خمر کرده در زمیں کنند و بعد شش ماه که جمیع این
افغان خاصیت و طعم و قوت خود باز داده باشند دوم غذا مار سیاه بزرگ زننه اندازان
زخم اندازند و مرازا بپزند و بکنند از نه یک صفت سال که اول محل قوت اطفال است و این به کام
افغان ادویه جله تحلیل یافته یکب صورتها الی کوفته باشد پس این آب را بسیار لایند و صاف کرده
در ظرف صینی نگاه دارند و هر روز آنکی میخورند تا بعد از مقداری و کرب آب نیکو سازند
و بران قرار دهند و بعضی تا دوازده سال که مدته بلوغ کرد کاست خم حفظ کنند انگاه صاف
کنند و خوردن و قوت این زیاد باشد و بعضی امتحان قوت و دفع این نفع است آن کنند که در پیچ
بابت تنهام چینه کرده در پیچ ختم اندازند همراه مار و بعد از آن در چینه گاه و آنرا از آن یکی را

مزاج را نافع باشد و ترک جمله ترها و سردیها مردم سردتر مزاج را واجب و گرم سردتر مزاج را
نافع است میوه های کبر شیره بن و ترش مانند و سردیها مضر بود و مردم گرم و تر مزاج را از هر سوره
انکه جایز بود و بایه رس خوار افروخت عین و توطن در مواضع گرم و تر در در افتاب گرم
و زنجبیلات موطا و ادویه قویه سهله و غیر سهله و قهقه حجامت و اکثر استفراغ و جوع
و عطش موطا و رکنه و طعامهای خوب و نرم حوز و سرسبز که غله است پس موافقت است با
و همچنین طعامهای بروغن کاه و کوسه و دهنه و بادام و گوشت های خوب و جوان و از
اشکاب بر هذر باشد و در وقت که راه روز غسل آب سرد کردن در هر ماکا هر یک ماکا به
معتدل در آمدن لحظه مناسب بود و از مباشرت بدنها هذر اول بود و افراط آن نباشد
مضر باشد و بعد العاده بسیار مضر است بکنند بلکه در او اوقات عظیم در آن حاصل گردد
و نشاید که چون رس و شباهه آنرا جهت علاج حوزنه اول آن بود که بعد از آنکه ماده مرض کهنه
و غلیظ و سرشته باشد حوزنه تا کینه نیز ممد و آن شود و هر چون مرض قرار یافت
و ماده ساکن شد تحلیل نیکومی بریزد و در اعمال مرض دیگر امس می شود و آن چون ماده گرم
و رقیق بود هر گاه که طبع کبیا رونت کنگ مکن بر عصب و کر رخنه شود اما طریق خوردن
رشیج هم اختار زنجبیل است ابتداء آن از مقدار رماشی بود و اختتام آن در دو سال بر نیم
درم باشد و بر میزان آن هم به دستور پرنیز رشیج بود و من جوکی را دیدم که نیم الفا
بر کف کرده و کدیرم و چنان می خورد و هیچ امراض مومنه حیلنه را بر و کینه بر نود و اما
طریق خوردن حوزنه مثل روغن بود یکی آنکه صرف از اعاف کنند چنانکه دستور

حیوانی که از خوانند و در کبوتر خانها قفسه کبوتر بسیار کند تر با قفسه تمام دارد و گوشت کفنه که
 از افکار پشت گویند جهت اکثر سموم و سوس معینه آید بجهت دفع و طبع گوشت ماهی شایسته
 ضرر جمیع سموم مهنوشه و مشروب را کم سازد و شدت طبیعت عسل کرم و خشکست در دوم چون جهت
 عقل کلب یعنی کشته نافع بود و باروغن کل بیاضا منده نشویم را معینه افته و عصبه پیا منده جهت
 جمیع محذرات نافع آید و اگر بدان فکشنه اکثر زهر مارا بر آور و اگر آلائش خانه خلعت چون برخم
 بجانها سموم طلا کنند فربسم آنها کنند دهن در مسکه تازه و روغن کاه و کوشنه تازه و سپه خوکش
 و قنعه و در و کشف و کوزن و بزکوب و آه و سوسمار تر با قفسه نیکو است جهت سموم و سوس و سموم
 بخورند و بر رخم کزنده کی آنها مالند و آنچه تر با قیات حوز و اغوا در روغن او اتوس و طبع العلم
 اما طریق خوردن بعضی سمها و در دایمی مضر جهت حفظ صحت و دفع مرض بدانکه این تهر چون
 از حرکت حکم نیست بطریق ایشان بیان فرمودند بیان میشود و از جمله سموم و ادویه
 مسفره آنچه منفعت مآدیه آن محرر سوخته و در حرکت یونان جبین است و اگر از
 درین ممالک غمراشته مذکور میگرد و آن شش و است بخاک ملایم در ربع و ربع
 تا توره و مارا طریق خوردن بخاک سه نوع بود الی قوله و اگر نواشته و ایما رعایت
 کنند و آن بهتر بود و منعقد آن بیشتر و در ظاهر کرد و آن هرگاه عاده مستقیم شده باشد استعمال
 آنها زیاده مضران نباشد نسبت بدین دوا و من بعد اوقات که بمداوای رس در سوره خود را
 علاج کرده بودیم بران بود که هر چه از اینها خواست خورد و در تفاوتی نشوید و این دوا
 بعد العائیه که بسیار شیرین نباشد و فیه ترش شیرین و جزا شیرین و در دوم کرم خشک

جمیع سموم را سلامه چون بوقت کشن منی حور و شش بسنگینید و آن مجتمع شده باشد
 و غلیظ و بسته گردد و اگر اعلامه گویند چون جهت نهوش یا پاشاند عظیم نافع آید و طاک کردن غلظت
 لبس طایع طبایع مختلفه بود از خوارقه عالیست باشد و خوارقه معتدله و دوسومته و پروده معتدله
 چند و عابرین شیرما در ترانیت شیر بزگو است که از غلظه مس و سایر ریاقات خورد بعد از آن
 شیر کاکو هرگز ریاقات خورده بعد شیر کاکو دالهر که بعد از ترانیت جویده و بعد شیر
 آدو که سموم قتاله نویسم مقدار بود بعد از آنکه از گیاهان ریاق خورده و مطلق شیر نافع بود و خورده
 و مارگزیده در رازنج خورده و از نب عجز خورده و کسان را که دارو کسری نایکار خورده
 مثل بنج و شوکران و شباه آن و زرنج و زکاک و امثال آن بلکه جهت ضرر جمیع ادویه معتدله
 محرقه و اکاله نافع بود و حکما میسند کاه و زرد را معتقد باشند و علاج اکثر زهر خورده و بلع و سوزش
 به آن کنند و تحقیق طریق از در محل خفه کور کرد و دلم گوشت بزگو هر دو کاکو هر از ترانیت
 خورند ترانیتی شکو دارد و جهت اکثر سموم و سموم و گویند خورده و گوشت بره یا بزی
 جتر سه حیات و عقار طبیعت نافع آید و ما بتراب عصفه کلب کلب مفید بود و گوشت
 صفدر سه کرمک و زیت نجیب است نه جهت سموم اکثر موادم نافع بود و چون شکم آن بکافه
 در کم و تر محل سموم نهند و عظیم فایده دهد و تکرار بسز فایده دهد و گوشت افورانبه هم نفع
 بزند نافع آید و گوشت اکثر حیوانات گزیده بر زخم ایشان بسن عظیم نافع آید و خوراک
 گوشت مار جهت گزندگی او نافع بود همچنانکه مگر حیوانات دیوانه جهت عض ایشان و گویند
 که گوشت یکسور این عرش یعنی اسوا بتراب آشامیدن اکثر سموم را مفید بود و گوشت

کونیه که بارست بعد از جمله تر باقی نیکو بود نسبت با کثر سموم و کی را که شکران با در نیون و اشال
 آن خورده باشند بغایت نیکو بود و بعضی از آن خورده در رفع صر سموم تر افتد و بعضی
 مایه بره یا زری و شیرینی از اینها درین درین ابواب سه او تو لوسات بود و از دهن قراط
 و اما کثر مستعمل و از خواص آن غده است عقد شیر و اهلای رقیقه و منع سیدان رطوبت
 و تحلیل خورون و شیر که در معده و میان دهن بسته شده باشد و کثرت پیدا کرده
 اند از این بود و از میوه و سبزی که اهلایا در زهره کاویا بند بودت برین ماه
 و افوا را که خون از مراره حاصل شود بغایت تنوع بود طبیعت آن گرم و خشک است در افوا
 و دوا که باید دهنه از در میان نافع بود سوء عوز و رتیل و زهره کاویا بر این ماه
 مایه که هم نافع بود و ما تراب با شتر خورون جهت اکثر سموم مایه ده معیند آید و زهره کاویا نیز
 قریب باین نافع چون پیش و چون کوزن اغریا و غلظه و تر باقیات صور و او تر باقی
 نیکو بود اکثر سموم و سوء را چون یک بلغم با جهر سیاه باشد و آنکه مار خور و تر باقیات صور و
 بشتر باشد و طلا کرده بر سوء و مخصوص معیند آید و مراره پیش و کوزن طبیعت جلد مرارش
 گرم و خشک است دری خورون این در مراره جهت جمع شدنش نافع آید و آنکه مار خورده
 باشد بهتر باشد و طلا کردن هم عظیم نافع آید برغم من اکثر زهر خورده را معیند آید و بعضی کسی را که
 حیوانات سم خورده باشد قضیب ابله که نیش که از آن چون جهت سوء افوا باشد بغایت
 نافع بود و همچنین بخت آنرا چون حشمت ابله و شبنم امل و دمناسکت که آب چشم او در راه
 دران جایگاه معتقد است و بعضی دفعی که که مار خورده باشد بکدام یک باید و آنکه از آن بیاشانند نافع آید

[illegible]

حضرت خون کاو طری را دفع کند مجرب از هر آنچه از بند و چین آرند بحسن نرم و رنگ از دست باغیر باشد
 بهتر باشد چون ۱۲ سحیر از آن پاشانند معین بود و اگر مایه طلا کنند اثر تمام دارد و قبل از خورد
 شام سبب پاشانند مانع بر آن باشد و افزودن شیره از آن بخورد و در آن ساقه در بر مواضع عفن بپاشانند
 و طلا کنند بصلوات و اگر در بر سبب عتب نمند در دکان کنه و آن ساقه خال لانه حبس کند و وضو کند و عفت
 کو حک و کبوتر و کوماه دم آن را کوستان بسیار باشد و بر روی سنگها و کمره بپاشند خانه سازد
 از کل سبب کبوتر را که آنرا باز باشد و هوایه تحقیق ناید بکند و گوشت حیوانات و حشرات
 و دانه حله بخورد و بهترین خاک لانه آن باشد که گند باشد و استخوان مار نذر آن بپاشند چون خاک را در آب
 اغشته کنند و آب آنرا جفته غش سبب و دیوانه بخورند و خوش آب منع کند و بر تشا و ن بول و آهن
 حکما ماری دهد و چون در ادبیل خورند اگر آن بود که به بصلوات آورد و چانه بچه بنابر کردن و حکم کند
 کبریت بهترین آن سرخ بود و اعلا از آن از کوه دماوند آرند کرم و خشک است در سم کرم کرده
 بر موضع لسع مالند نافه آید و با آرد عجیبی کرد و یا با بنون آینه یا بسل ضم کرده و یا با بزل انسان
 خشک آب سرشته یا با علك الطعم که خسته بر سر عظیم نافه آید و بسوس را آب محول کو که شستن
 پس نافه آید و از ترایات جوانی مطلق آنچه محتمل و از مضرة معتد بها یا عار باشد یا مسی
 شود فاو زهرشین معزوست بهترین آن بود که بزرگ باشد بسیار و دلون زینون و چون مایه یک
 بسلیمه چون شیر عنبه زنگ ساینده شعله و اگر سوزن تابیده باورسد و در سفید از آن بر آید و
 و آنکه از زهر ساینده مایه یا بشیر یا کلاب با دوز یا خمر یا آب عوزه یا آب بیهوشاننده
 ضرر بموم و سوس را دفع کند و اگر کسی روزی نیم دانک خوردن عادت کند هیچ ضرر در او نماند

در ابتدا ای دوق اندک حلاوتی هم نهم شود و آنچه صلب باشد با بون و گردشته بود و نیک باشد طبعه
کرم است در اول درجه خشک است در دوم جبهه سبع جزا است باز ده اسهول طلا کردن مفید است و کرم
خرازان با اثر آب پاشا مذبح اگر کشموم را نافع آید و اسهول اعلم اما زیادت معجزه مطلقا آنچه معتقد است
و از مغز است معده ها عارض باشد اینجا مذکور میشود طبع مختوم کل برخ زکست و زنها ساخته
و مکرده از جانب زنک آورده شد و دارد علامه چو آن انگشت که خالص باشد و بوس
سبب از آن آید و بر زمان حسابانی باشد و بر علی که چون رو نباشند خون را به بند و بکیرم
چون با اثر آب پاشا مذبح با مسموم قتال مقاومت کند و جمع نوزش را نافع بود سینه با و طلاع لعل
اگر پیش از رسم در بدن بخورند بخندان فراورده که نم دفع کند و قبل از زور و رسم منع نماید آن
آن که طبع از منی سببی ای می نافع بود و با اثر آب رقیق با منروج حبه و ما و عقوبت و حاکم
و مال و بهر نافع آید زوف دم و لغت دم و فروج و رسل و عقوبت اعضا اما با بیاحت لایحه
در مطبوعات مناسبه نباشد عقوبت زینور طلا کردن فرمال تشکیل و هر لفظ سببه سیاه کرم و خشک
و خشکست چهارم درجه بر جبهه سبع مکرر طلا کردن عظیم نافع آید موی سر و دست
طبع آن کرم بود و در دوم درجه از آن با طبع صلب و بخندان نباشند جبهه مختوم نافع
آید و قیرا طریبات نهند جبهه سبع عقوبت معینه بود و قیرا طریبار و عن کادری بطور نافع بود
بوره زر کرم و فک است در آفر و دوم و کوبیده پیش از سیوم درجه بکشد و زدن عرق
در غیر محرق او در خنای نظر و امثال آن نافع آید و کف او نیز همین منفعت و هر دریا بهر خواهر
ضاد در خوب باشد عصب کلب چون با آب و روغن بپاشد منفعت زیاده از این را بهر و دبا بخندان

طعم او تلخ نباشد باندک قش در وی طبخ مختلفه جهت یک ماشراب جمع نهوش و عضو را نافع آید از آینه
 ستانی آن ۲ می ۲ و بری ۲ می ۳ و اوقی طبع بادیان مطلقا نافع نباشد جهت نهوش گرفته
 پنج از طلالی عظمه کلب را شیخ از منی را در منته ترکی گویند ۲ می ۳ لیح عطر ب و ریتل نافع بود
 و مضرت سموم کم کند سبب اگر شیرین باشد بجز آنکه یل باشد حوزن ان لیح اوزان نافع آید و هم
 سبب گویند که لیح سموم کم سازد و حوزن و طلا کردن عصاره و ورق ان لیح را مفید بود سبب
 شیرین از موفات و مقوی قلب بود غغ او از پنجه بیشتر باشد باخبر چون باخبر و سبب
 از رو و سموم خورند مضرت سم دارد باز دارد و سم بخ شیران نافع باشد لیح عطر ب و ریتل
 و طلالی ان بر عظمه نافع است مفید آید و عصاره و ورق باخبر گرفته و خام از طلا خاد کردن
 نافع باشد در غنم من ام سم شیر باخبر خام باخبر آب نمیدن جهت که لیح سموم و نهوش نافع آید گا هورگی
 از سبب عانت شیر از چون باخبر خورند لیح عطر ب و ریتل نافع بود خبار روعه از موفات
 و در ریس بعضی موفات نان کلا و تبرگر گویند و در بایش فربانها بسیار بر آید و برک وی
 و کل روح کل خطر باشد اما بس که حکم بود و لون کل در از عید و کبد در کلگون زند
 صبار شیرین بود و اوقی از موفات باشد طبخ عید در و تری با بل بود برک از ابا برک
 زیت لیح زینور خاد کنند در دساکی سازد و تخم از از خون جهت سموم باخبر اند و فر کنند
 شفعه در لیح ریتل باغایت نافع آید غار یعون عید بعضی گویند غار یعون مطلقا
 نجاست و بعضی گویند که غار یعون در میان و رحمت مسکون می شود و سبب عفت ان
 خلیع سید هسان است بهترین آن بود که لون آن نیک عید بود و در ملاست و بری
 کتر و حنث و نفست بود و پیدمانند باشد و طعم و رائد که تیز باشد و قیض و حار از ان مذاق در آید

از هر ربع و قوت آن کرم و خنک است در سیوم نیز به شراب و بقیه الهنوس ضعیف جدا و طلا کرد
 آن فعلی که کند در سوس و اگر شتر خورند صرر شتم قاتل باز دارد و ضرر قاتل باز دارد و از افراس آن
 هوام بگزینند کوبند که چون سلاطه جلدی بمطبوخ خورند عسل سیاه را نافع آید بفتح طبعه قریب بن الغنیم
 هوام منزه و هو حقیقه قویج استبان بسیار و بزم که پودنه را در استبان نشاندند و ترتیب کردند و دیگر
 چند سال میکنند و نشانند چنانکه مغناخ شد بسیار خوردن آن عسل سیاه را نافع باشد و از بوی
 آن هوام بگزینند و عصاره آن خوردن نهوش را نافع آید ترتیب تخم او او تر بود از پنج و بر طبعه
 و تخم او کرم است در سیم نفع گرفته آن جده اگر سموم هوام و نهوش را نافع آید عصاره پوست
 ترب همین فعل کند و آب ترب عقیق بریزد و بر دو کس که ترب بسیار خورده باشد لیسع عقرب
 مفترت نکند و بر آنکه قریب باین منافع باشد تخم ششم ۲ فی ۳ بعینه و لخم بدفع ضرر اگر کرم
 شراب و قیل در دو و لیمع باشد و قیطم بر کاج و صحران بود که در صحرادور از آب بروید تخم
 وی کوکتر از استانی باشد و کل مار یک برزدی مایل چون بر کوبد تازه آن با شراب بیابا
 کردند که عقرب را نافع آید و بعضی ادعا کرده اند اگر بسوس از زهر برک آن در زمین نگاه دارد و دام
 که در دهن او باشد هیچ وجه در نیاید و چون بپزند و جمع شود و غایب باز رود آنرا قبه کوبند
 و آن ضعیف است ششپه بکند نبات آن نبات باورنیکماند طبیعت کرم است در ۲
 کنند و فر صفت در ۳ چون با شراب بیابا منده مفترت سم ما و عقوب رفع کند و از بوی
 او هوام بگزینند بهترین است که تازه و پاک در آن بوی بود و اگر آنکه تخم نبات وی
 با او باشد تا بدو بوند بهترین او جنبی بود که چون بشکند درون او مریض مایل باشد و متخلخل

و در ترشتر او ترابقت بیشتر از تخم دی بعد و قبل از وقوع موم خوردن نافع بود و ماردار بخت است بر یک
 برگ او بر یک زرشبست نبات او پوزر تر درختان برده و باز آن بخورفته اکثر سیاه باشد
 کوکب و کم دانه بود و آن پنج رادرتی چون قطع کنند ~~طوبی~~ رطوبتی غلیظ چون نیز یک نایز پروان
 لیکن بویست باشد لون آن اینج ~~از سفید~~ زردی گزایه خصوصاً در جیش خشکی و از نیم عرب صبر
 و عظیم تر باشد و نبات این را کرمة البیضا خوانند صغیر دیگر بود کرلان او بسیارند و در
 و زکک و روق و نبات آنم شنبه رسیای کرآید و بر کهای او پهن شود و تر باشد و آن مستعمل
 نبات طبعیت جلد گرم و خشک است در سبوم بکیر هماید و در عصاره نیاها مابین سیاه
 نافع باشد و نشانی و لیس جمع هوام و با بر کر ساید و طلا کردن عظیم معین بود و قبل از نم
 مداومت خوردن آن بغایت نافع شد و مضرة در زهره و سم حشرات را از حیوانات
 کم سازد و در دشمن حیوانات را تشکیل دهد چون سه عد متقال سائیده باطنج حلبه بجزراند
 و مار در جبهه آن نامیده اند لیس اخور امنیه است و عو رب آنرا فائزانه گویند و با این هم جا
 مشهور است قلت در عه جا بخصیصه شیها و زینها نیناک باشد و در شیر از بسیار
 کشته خاصه در دشمن مردم بسیار با خود و دارند اگر در دشمن به استغ از آب
 خورده بخوراند نفع عاقل کند حب الفار صینی بود بشکل فن و کوکب پوست آن سیاه
 زکک بود و منقر آن خوش طعم بود و بشور باشد و لعل امانت باشد در طعم بران بر یک مورد
 ع فی ۲ شفع لیس العوب شراب و هوزیان جمع السموم المشرویه و طریقه تضاد جبهه
 لیس الزنبور و النخل فوئج یک نوع در کوهها رود بر یک او بر یک روزمانند دقوة بیشتر

بر لب عورت زیند و در ساکنین جزدن وی نهش هوام را نافع آید و هندی از اجواه را خونباخو اند و بجایست معتقدند
 سداب تبانی نباتی معروفست کرم و خشکست و در کیدرم از بزرگ و تخم ذی بثراب بنوشند با هیچ هوام
 مقاومت کند و قتل و فساد را با بخور و جود کوفته خنجر صفا کرده و بسبی معنی آید که کرم و خشکست
 در اول جزدن آن و در معن آن نافع بود و ضرر بلا و در رنج و امثال آن را و کوبند خنجر زین را
 منعیت و مالین روغن وی ورم و بواسطه بلا و در رنج را بر زودی با صلاح آورد و کوبی آنرا
 در کوبیده کرمست در اول خشک و در دوم از آن لیسع هوام را نافع بود و شتر با و از بخور جودت با مطلقا
 هوام مگر زیند و کوبیده که غم اوم با محوم مقاومت کند زیند بر کوبیده شود کرم در اول دوم خشکست
 در رس نیتفع نهش هوام شرباب است اسبیه حکم مستعمل می ۳ در خرنش با شرباب نیتفع است
 شرباب نقل ضرر است موم غصه و غوره انکو کسب رباتاب مانده ها و نشه یک شکره از آن کشیده
 نباشد تا کند کی اگر هوام را نافع آید تخفیف ساس و خورده بش کرکس زینور در از احمر عصاره آن تریاق
 اکثر سموم است و زود اثر او بر اسه و در اعضا نفوذ کند و منع خور سموم کند و هر تریاق که با او هم کرده
 خوردند آنرا زود بر او اعضا و ارواح رساند و اثر او را زود بدید و اگر دسر که آنرا بر بنوشش طهارت کردن نافع آید
 خصوصاً که بر کلبه کینه خنجر حکاکنند و در لیسع زینور افکال شکنین دهد و جزدن آن بعد از از دویه
 قوه آنها را کم بینکنند کافرانو است بهتر است آن مقصور بر جود و طبع آن سر و خشکست
 در ۳ تریاق مهمای کرم سوز دل منور و ملطف روح مانند با بخار خورده و در طبیعتی برید آید
 و منی را قتل کند و نهوت را ضعیف سازد و لیسع تخم و پوست او کرم و خشکست در ۲ ترش او سرد و
 در دوم در او را تر با قتی است نسبت با کثر سموم و در پوست او تر با قتی است بیشتر مانند مقوی قلب

و طرز برآمده بود و باری صلب و دستانی را شاخهای اندامی بر خسته باشد و تر شاخهای قوی باز
 پنج شاخها باشد برک بهتر باشد و خاروی سرد و ورق دی بنهای دار بود و جوانان رشته باشد و هر یک
 و مجتمع چون سر سبز و باری صلبان باشد طبیعت آن طلاست و درخت اول درجه لیکن بری پر خورده است
 از بری چند و درم از افشار آب سیاه نه نشو و نما بود و در حرا نیز آب سیاه فایده دارد و حاصل است
 ترش طعم و در کهای پس و برگ و قوی و بعضی حارها از اسهال گویند آنچه در قمر آب رویه بهتر باشد خوردن
 عرق بامین باشد و چون تخم آنرا خورده باشند اگر عرق بکر و مفرت نکند طبیعت آن گرم و ملایم باشد و تر باشد
 در دوم درجه عرق کبر طبع آن خشک است و آب آن سرد است و رطوبت آن با طبع خشک آنرا تلخ گویند
 بجا هوامنه و تلخ بود و آنرا نوع از کاسنی گفته اند طبیعت سرد و تر بود و چون بخورند اما اگر محوم مقاومت کنند و خداد
 و نافع آید هم سوء را تخصیص عرق سرد او خداد کاسنی هم این مغزیست که کرب انوعست روی قنطاری
 و بری طبیعت جگر است در اول درجه و خشک است در دوم درجه عصاره آنرا چون سیاه باشد نافع آنرا نه نشو
 عضو کرات بفارسی گویند که بعضی طهارت خوانند گرم است در سوم خشک است در دوم عصاره آنرا
 چون سیاه باشد نافع آید بهر شای او خام و بخت آن خوردن همچنین و آن انوعست بری و بری و شای نبطی بهر خشک و عرق
 و نوع بود قلی و عربی و آنچه می بود آن مره خمره دوم است که آنرا همانجامی بنزد و آن دیگر با غیر عمل اند و بهتر است
 از رقی و صاف و تلخ طعم و بی غش و خنوبی و سریع الاثر است و در طبیعت سردی و خشک و ملایم و طبع
 که در خشک و ملایم بود و چون کیمشال مقل از رقی سیاه باشد و سوء هوامنه نافع آید و در کیمشال مصلح بلغم و سستی
 گرم و خشک است در سوم خوردن و بوی آن عذابت کته غفوات و خمره سوء عظیم نافع آید و عصاره آن
 و سوء زینور را نیز از او درم به سکنجبین مالج و حمره و عرق آن خورده گویند که خشک است در سوم

سبب را در سنبهالی کوبیده کریمیت در اول خشک در سه ولبز ده مایه و در قه مجده
 بود از درمنه لیکن خوشبوی تر از آن باشد و آنچه صلی بود کوهکتر باشد و در خواص اقوی باشد
 طبیعت و شتی آن کرم خشک است در دوم درجه و صلی کرم است در سیوم و خشک است در ۳
 طبع حبه آن نافع باشد نهش هوام را سز و طلا تخصیص نهش عتوب بزرگ علف بود که در کوهستان
 رویه نزدیک آنها و ساق آن مقدار در وزراع باشد و ضخامت آن مثل علفی باشد و چون سفت
 مفید عتوب بر کباب آن پس باشد و نهها و برک خا و خیار و تخم آن بهت تخم لاله کوهی بود
 و بوس تخم و علف آن قریب بایوی و بنا رو به باشد بلکه اهو تر باشد و علف تازه
 در بهاران در دوع بر وزند و بعضی در سر که بر وزند و باطعام حوزند طبیعت کرم و خشک
 در سیوم نگیدم از آن بیاشامد اکثر نسوج را نافع آید بر وزند آن خفا و نسج زنبور
 و عتوب و حوزن آن کز بن انگور کس نافع دارد و از طبیعت طبیعت آن کرم
 و خشک است در ۳ مفرح قلب و اندر سبب را مقوی بود با این کز زنده خا و نیکو بود نسج عتوب را خورند
 وی صر سموم هوام را زنده کند و در غفوات نافع بود با چا چون تازه بود و با شراب بیاشامد همیشه
 هوام را مانع باشد بسیار تخم کوزه خا و بهش عتوب حیوانات باشد طبیعت آن سرد است در اول درجه
 و خشک است در ۳ رفت آنچه از طبیعت و چون با او به بخورند با جمیع سموم مقاومت کند و با کز نهش
 افرو حیوانات سحر طلا کردن نافع آید حباله و تخم نره تر کشند حی الی ۳ حوزن آن اصل
 خا و نافع است نهش هوام را دارد و در و سحر کز زنده خا و نیکو بود نسج عتوب را خورند
 آن خشک است بر کز خفه و بر کز اشغای دراز باشد و بر زمیں کس شده نژد بر کاهای دی جاری

اعی فی ۳ و سیاه را که خوشکی در آن قرارین درجه باشد بجا نه حار و محرق باشد و بیشتر بیا نماند جمیع
 هنوزش و سوس را نافع بود و عصاره بنفع طلا حنطیانبات آن و قتل کوهها بلند و در محلها که سیاه
 و نساک باشد بمقدار یک کریم و دو کرنا باشد و روم بشته ورق لوز و لسان حمل دست و محرق
 امس عقد بخلط الصبح لوز حر افکن مع صغره و سواد و لون مکسره ال الصغره المستعمل منه سواد و روم
 اجداد و در سیاه و جبهه و لبها الی الفی ۲ ی ۲ سره سوس العقب ^{عین منه} و او در
 مع لخم و العسل و الکلب شربا جزق فی ۲ ی ۲ فی اول ۲ اذ الکحل مع اللب و السداب نفع ^{الستوم} جمیع
 و یضمد به مع البصل و اللع العصه الکلب و روغن آن بخورند تنها و با طعام مفرت ملا در روز
 مایل و سوکران و سک و حریات سمی و در ابر و نوره و روزن کم کند و مایخذ آن مقرر خون
 کا و را باز دارد و پیانج ۳ فیه رطوبه فضله آب انرا و بانک و سداب بر عصبه سک دیوانه ^{و امثال}
 آن بطول کردن نافع بود و اکل التی منه یمنع صرر راح السموم و عفونات الی و مفرت
 المیاه الزویه بر سیاوشان در کنار آنها و قنات و عیون بسیار روید به کشنه نو بر آمده
 مانده و لیکن ساق و رگها بر خور سیاه کر آید و ثوابت صلب است و برک آن دایم سیر و
 کل و باز نیاورد و ساق و پنج نه ارد و معتد است مقدار یکدیرم و نیم ازان با شراب
 شش باز عظام و عظامها نافع آید بجنکشت و به تسمیه او بخاقه النسل است که در مقام
 کربنات او بکاه دارند فرزند متولد نشود و کم مانده و حکما ^{که} چوبه تسمیه است که
 حوزون آن منی راحت کرد اند و اندانسل منقطع شود یکدیرم از ورق آن بیا نماند زنیک
 مار و سم صغره را نافع آید و ضاد آن عضو سباع و دیوانه را نافع آید از و دیوانه و مارم بکزیرنه

و حارت و دغن در درجه سیوم و بیش جمله در ۲۰ و ۳۰ و ۴۰ و ۵۰ و ۶۰ و ۷۰ و ۸۰ و ۹۰ و ۱۰۰ و علامته از اذوضع
 عدالت ان مجذب فالک ان لدعا قلیلا و لم فزاحیه خموضه و یکون بنا بریج الا کال فر الماء
 و اکب حنان در او بزد که کویا نیست و اذ اولت صوفه بها غفلت لم یبق منها اثر متها و ان جعل
 قلیل منه فاللبن اجمده کالافی کویا که چون قدر از ان کبیر باشد مضر است شوکران
 و فاق النمر و امثال ان دفع کند و کیر نهوش را مانع بود تجسس به عتوب برزد و حب و عودان
 همین مانع خشینه و کوبه که هر کس با اگر مسموم معاومت کند بخار حول زبان هندی بنوعی را که کوبند
 که نبات آن بر دوزخ میسین پس باز در شوق و بهر جای بکسان و ساق نبات وی بغایت ^{ضعیف}
 و بر که هر آن بارد و جانب مقابل کدیگر باشد و بهر عددی ماند درین ممالک بسیار روند اگر
 در زمینهای ربک بوم و در از آب و مرقد و نبات او باشد طبع قار با پس در اول
 ینفع عصر و رفته مدوقا اکثر النوش شه ما باشد اب بنوع عصره ایضا لذلک طلا و اذ اثر بلبل
 افلا طگا رویه و دفع السموم غلظت هندی که زبان هندی نام کیا بهر است شنبه ساهها با در و
 اعلا او در جنگا هر هندی یافت می شود و ضعیف آزاد در کلمان در برنج را در ما باشد و از ان بعضی ^{ضعیف}
 رنگ سیاه گیرند عاری پس فی الثانیه سیفج حبیب السموم عصره و مدوقه شرابا و عصاره طلا کالابتر
 بنیان هندی ^{معنی سیاه} **سیطرج** و ان سطر ج ساه ساق و برک و بود اندر هندی یافت شود
 بوی خوش و فشک از اجزای آن کش که اهر هندی بآتش رنگه نگاه دارند و از بعضی از هندی ان خیارین
 کیند آرد کرد در فیار نگاه دارند و خیار را درین طکر صفا کوبند و آن علف را حبه
 عدس است ان پوست ما بهر این پوست باز خوانند و سطر ج مغرب آن بود و طبیعت ^{مطلقا}

منه فليس ونية ورتب من تلقف النوم ومنه طينجب اقلد الخساق تور والهند والافغان واليه غرض
 يسمونه منك وقيمة بعض الكوزة والاكثر منهم يستعمله في الاطعمة كان النوم وله منافع كثيرة وطيفة حارة
 واول الاعية يابسة فانه في مفتح عض الكلب وحبس الهوام جدا وطلا برب ورتب يابسة ايضا
 نافع ويرفع صر السهام المسمومة وفورق سابه الذر هو الاكبدان ورتب بعض الناس كاه وواصله
 هو الحودث نافع قربه من تلك المنافع واجود الحليث مالم لونه الرحمة وكان صافيا
 فنبسوم نباتي است که در اول بهار روید و بوی خوش دارد و کلهای روی ریزد و مدور بود و بر روی
 مجتمع شده بعضی بوی مادران کویند و فی ای ۲ نافع جمیع کشموم سرباب نرس و بهر الهوام
 فراز است ارب اصل السوس الاکون يسمى بنبسوم حار یابس فراغ الثانية احوه الصلین
 الطبیب الضارب ال حرمة قلبه یعطی بقاء جمیع کشموم و شفع کشموم سمانه العقب
 سربا و الطلانه نافع برنج پوست ترنج که بر روی کونث و لبث در همان تریاقت قرب تخم روی
 مانده و کوبیده عصاره آنرا آن مبدن کوفته آنرا ضا د کردن بر نهش افرو عظیم نافع آید و فتره و فتره
 و عصاره شفع لسع الافاع و حارة و فتره نیز سربا و طلا و برفع مضرة الجذ الاسود والادکی
 لبان حب و روغن آن در لبان فی مصر و مصر صنف معروف بغیر الشمس و کان هلا الموضع مکان قمعون
 شجرة يشبه الداب رایج ورقا و یقدر عجره حصص و حبس ان فتره هذه الحجرة یوحه الیهم
 طلوع الشمس بان لیسرط و یجمع ماسال یقبطه و يكون ورتب بافر طلف فتره ندرین و فتره تلک
 الاثمار لا یرفع الاثر فتره ارطال فروع سننه و عصاره ورق وی بر تاقبات کاه سازند
 وعودی در تریاقت قوت بود و از جمله ای ابوار روغن افور و افور و الطوف به کاه حبوی

و بار و برک کبرم تر یا قیته نکیوست جهت محوم و لسوع و التجر باصل الکبر لدفع اکثر التماس و
 نافع حرمی جار یا بس ۱۲ جوده غیر المعشوش الغارب لونه الی السیاح و لونه صاف و طریقه
 هو زریق للعقوف و شرب مع الشراب و الغافل یمنع لسع العقرب و الزبور و کذا کل
 زحل و دونه مخلصه اصناف و صبه و الشام و شبانکاره و احوه اقله و زما و اکثر حبا
 و ابعد عن الماء و اکثر مرارة و فوته فرا تر یا قیته بحیث اذا اهر منه لصع او درم اول
 او شرب لم یضر باره متم سها تم الحیه و العقرب و الحشرات و ثمر متقال منه زیت نفع کل
 اللسوع و التماس و یقال ان الحیوان فراب و درم المتولد و جوف الابل یصل فیها اکثر الباشا
 و حبه الذریب و جوف الباز و لیس حب ذلک الباشا و عوده استثنی بسبب النبیج
 و ورقه شب السحر و بیه بعض الناس الشیخ الروم و هو و ثمر شوش و بنط و خوسان بود
 و بهتر ان سوم و طوس بود که بود صبر کند فی الی ۲ و میل و ۲ یتفع لسع الشیخ و العقرب
 و یتفع فخذ الحناق العطر و یزید صر الشکران السریه ۴ بهر السیول و یسهل الصفا و یقبل
 الدبران و البطس و عصاره آف و افور فرجیع تلك الامور السیون جار یا بس اول الثانی یتفع
 اکثر و لسوع مع لحم السم من مرم و بار و بار یا بس ۲ و لا یخلو فرجیه لطفه
 سحره فرای موضع کان یزید عفوفه ذلک الموضع طبع و رقد و عصاره تمره شیع بهی التیلا
 و العقرب مر یا بس مع اللبن او مع الشراب ما در بدن نوع فر الحوان الاغتر اعصاب کثره
 لعن و قدر زراع و بس نوره رایحه ظاهره و ورقه طولانی و لدرعب و قبل ان بعض اصناف
 نوزاحر جار یا بس ۳ یتفع اللسوع و السموم و یقوی القلب جدا و الشریه حلیت یقوی القلب

از جبهه ارز و دانسته و طبیعت مطلق زراوند و تر است بحد و او را و به او است خوردن آن را هم نفع قریب است
حد و اربوه و همچنین در بعضی عفونات و در روم از روده بیایانند و در تر ضعیف کنند عظیم نافع
هوام را و با اکثر موم برابر کنند و در تقنیج و تلطیف مدحرج زیاده از طویل بوجه دنیا
منسوب است که طبیعت آن گرم و خشک است در سیم در جبهه غایت کننده باشد و معوض
روح طبع و موعج دل و جبهه منش هوام سفت جد و دارد و از غنچیل معوض است طبیعت او گرم
در اخضر سیوم و خشک است و در روم و از رطوبه فضل فال سبب و او تر یاق موم هوام خشک
قوی است پس در جبهه با آن نمکینه از آن است که سبب ضعیف بنات بود که طبیعت آن گرم است
در سیم در جبهه و خشک و در روم بقاوم الموم تر با و ملطیح به لهنش القاع و غیره سبب
و یصل الملط الغلیظ اللزج و الماء الاصفرا لشر به الی و در قوا و او دنیا و روم جابریا یبسی
بنفع مع القرب طلاء و نه از احیاء فزریج و المستعمل برز و نباته سیه المبتلای بنفع
و یخفف البهره من الثالوث الرابع و قد ذکر فریب الماء الزوید فیہ ترافیه و قیل ان البر
منه اقور و لکن امر الله بتمهلون البستان دون البر فلفل کذا سود و ابیض و الله
اقور و طبعها جابریا یبسی الی الثالوث بکثره سبب البش اذا محق معه و لبست تلك النفعه
آثار الفلفل و از غنچیل و لهذا بحقه حکما و الله محاسبه الاول از ادو و الکرک الی و غنچیل
ان سمیه نکس به لک و اذا طلی بالجل عدس العقرب و از سنور نفع جد و او محرب
و کذا لک ناکر اللسوع بالجل او لک او ماء اللیمون و الحصرم او حاص البارج قشر اصل الکبر
طبیعه حارة یا بیه فواخر النایت و قیل انی بار و زهره البش و رشخ تازه و غنچه و کل

تذکره انواع تریاقیات و افه مسموم مشتمل بر سه قسم نباتی و حیوانی از طب سندها و الدوله رسته
 جدوار بسیار سوره پروین گویند و آن چهارم بود بسیار سیاه و معینه و ریز و بهترین معنی که چون
 باب بر سنگ بسایند و کاغذ سفید آن بسایند بتغش کوبند و باید که محوطی و صلب اندون و آن نور
 بغایت تلخ باشد بجهت آنکه هر ضربی که تلخ از تریاقیتی خالی نبود و هر چند تلخ بود تریاقیت آن زیاده باشد
 و اعلا آن حوالی پیش اندر کوه کند از ربوب سیاه خطابی بهتر بود از روزه و معینه هندی و کشیدی بهتر باشد
 از روزه و جدوار معینه را درون و برودن بسفید کرایه و کوه که بود و بسیار صلب است و جدوار اعلا تریاق
 جمیع مسموم بود و برین سبب هندیان آنرا زهر سپیدی میگویند یعنی عاود زهر مطلق لی بسنی ثوبی عدد و دارو
 جدوار ناقها بتفصیل مذکور است و مقدار یک مثقال از کهنه من جدوار مفرح نیکو بود و دگر
 وی هم قوی و حکمای هند و زهری با هم صلابه کرده میهند اسهال نیکو میکنند و در علاج ^{و امیل}
 و طواعین و و باد مسموم اعماق دام بر خوردن جدوار کهنه طبعیت جدوار کرم بود در سم در هم
 و خشک بود در دوم و این سبطا آورد که در جانب اندیس نوار جدوار سیاه و سیاه
 که آنرا انگه گویند طعم آن تلخ است و از عقو صیتی خالی نیست و رب نبات مکره الشعلب شسته است
 و با آن نبات و بکیر وید سینه برین طعم و بنی آن مانع او بهم رفته چنانکه گویا از یک اصل اند
 و آنرا طواره گویند و آن تم قویست و تریاق ملین است که با او باشد چنانکه بعضی از
 کامر غلط نبات طواره وای بودند و حسن در یافته قران یافته میروند و از گیاه اند
 میخورند ملاصق میزنند زراوند مجنبت و دو نوع بود یکی دراز طویل نامند و گویند که آن
 مرویت و دیگری که دهبان و آنرا مدح گویند که از ماده وی است و حکما هند مدح صنفی

نشان بعد از آنکه دوائی در اینجای مایه تر یاق انقض جزوه باشد چند آنکه در بدن بول کند و ایزان ^{کرنیه}
 و ابر اولی بود و چند کس را دیده اند که بعد از رسیدن از آب هم خلاص شدند و علاج این
 آنها را آذکرینیه بود که او را سگ کرنیه بود و دیوانه ساخته و من چنین دیدم که در جهلم حمل
 که کردند و خلاص یافتند بعد از آنکه از آب نرسیده بودند اندکی حکایت شخصی از خود یوانه کرنیه
 طبیب ما را در آنجا حمل و در مسلمات سودا داد و در هر سه روی زبکنبه و تر یاقات منجر آمد
 در جهلم حمل خود کرده حوزان سر ذکر او پر دین آمد و صحت یافت و بسیار تجربه شد که دیوانه کرنیه را
 چون در اوایل از میان پای شخصی که یک ما را آوران حال بوده باشد صحت یافته کز را بنده اند سهوله بحکم کرده
 و صحت یافته و آل که خاک مان حس کرده اند غشسته باشند خوراندن فرغ از آب و بحکم کردن و غیره عظیم مانع
 آید و آزموده است و جدوار و فحاک حوزان هم در زخم مالیدن عظیم نهخت و مشغول آشتن مریض بلعنها
 و غیره ای نشا ط آنکه بغایت نافع است لعل سواد مقام بسیار ناست و مسکن است چنانچه معلوم است و شفا
 نمیدست و مسهل شک لیسان و امنیتمونی و نفوس و ملکه سیاه بغایت موافقت که توان داد ^{و کوبند}
 که خطبایان و جسم سرطان نفع و شیناف چند و ما هر دانه با هم مرسته بسیار مفید است و دل
 دیوانه بریان کرده خوردن لیس نافع نافع است در وعین عتوب و روغن زر را بز و میان او ^{لین}
 جهت لم بغایت نمیدست و از بول قدر مخفف اگر هر روز در بناشتا بخوراند مغیره بنه علاج کرک دیوانه ^{و اشال}
 تربیت بعلاج سک دیوانه و تجربه سوخته که بجای که صاحب این ما را و آفر و کند اگر این معده و کوفه
 بیشتر با بعد از غرض قطعا بر او موثر نباشد مسم اینها را آن همچون طاعونست خوردن است و الله

و دافع سردیست آن قریبانی و دوا بر دم نافع بود در حیوانات خفه از موده است که خون حیوان دیرانه
 بکزد و آنرا نیز میان دوا بر دی آن حیوان دافع نیکو کنند از دیوانه شدن ایمن کرد و دوا مجرب است و اگر به
 شراب مدبر در ساعت آن موضع را سوراخ مجموع کنند که بویک و ریم بسیار از آن رود و بخانه
 در و مل کنند بجای نافع بود و اگر مریض را طاققت نباشد بحال شفا بزرگ او را بهوش سازند
 آنگاه این عمل کنند و حکم یک دیوانه را قبل از خوف و از آب خوردن عظیم نافع بود و بعد از آن کم
 دیده اند که فرغ را برده و پیرمایه سک نیز همین خاصیت دهد و تحت منید بود و شراب و آب مخرج
 مینا صفت و شراب همچنین منید بود و او را هواره کرم باید و شستن بخانه عرق کند و از سیر ما حفظ
 بسیار باید کرد که ما به نشاید کرم در بدن منتشر سازد و در تریاق عص و ریم مایه عظیم از موده است
 و دوا در این رخ هم جسته صبر بوی و آوردن طهارت منید است و بیان آن در اینجا مجنون و حال کرده
 خواهد شد و ابی آن بود که خون خواهند او را از آب و شراب دهند و او را بقیقت کنند و در آن از موم
 و غیر آن و یک سر از در دهان او کنند و از جای دور از آب و در آن کنند که او را منید و بهی حال آب
 و مایعات و آینه و غیره می روشن کرد و چیز غایب پیش نظر او نیاید آوردن که سک در آن منید
 و خوف و مرض او بسته شود و گفته اند که عجمه سرفه عطش را اوراق طلا طرا اگر آب ممتنع باشد
 از موم ما چون موم طرفهای مجوف سازند و آب کنند و او را محکم کنند تا آنرا فرو برد و نگاه بود
 که او را با کراهه قدری آب از لوله اندازند که باید در حلق او در بخنق ماسهل تواند داد و از
 هلاک نکردن و بر جگر و فم معده و ضاداتی خشک باید نهادن و بر میان سر او چنان نشان زد که
 و روغن کل و آب گاسنی کلا طرا کردن تا عطش او کمتر گردد و آنجا که صفو در میان فم شود و از آب

دست را دفع کند و از مودست و اندر شیر نشستن و بوی زایل گردد تمام بدن نشستن بسیار بکوب بود و در لپها
 مغیه آید و بآب استرغان و غوره و آب خنظل و آب خاکستر بنشیند هم نافع آید و گویستان رستند از بل
 خشک در انش نش کرده مدینه و بهمان بصلح آید و قبل از سوغ نافع منفرت آن باشد و تریاق کامل
 در آب غوره یا لیمو حوزن بخانیت مغیه است و عصاره مغنیای تریاق در بدن مالیدن ناخت علاج
 پلنگ گفته زمیت بعللاج مارد اصلاح و مراعات آن تریاقات و زلور محج تا چهل روز لازم
 بود و در سوزن در بین مدته او را بپس باید داشت که مبادا بران زخم بول کند و از مودره نیز حفظ
 باید کرد که بسیار بروردند و او را عذاب کنند و ضا و جل گلیک بر زخم او مغیه باشد و خوردن آن
 تریاق نافع باشد و ناتوانند او را منع خوابند که در خواب پلنگ بیند و در و هلاکت و دای کردن حال
 زخما در اول بقبله مناسب بود علاج مابین سبب کریمه که از آنرا بنشیند زمیت بعللاج پلنگ باقی
 اصلاح زخم کاغیت علاج هسک دیوانه کریمه و حاجت را نکند از آنکه در دست شفته تا چهل روز بچ
 و زلور متصل زهر کشند چند آنکه در پند که کم شد و محل حاجت را زانو کفتر بخارجه مناسب و هر روز
 تازه کنند مبادا در سوزانند و تریاق طلا و ضامادی چند که در مار کریمه مشکور شده و مانده
 و از آن تریاقات بخوراند و مهمل شفا در هر سه روز مردهند و حبس پان و حبس هر پی موی
 سلیمان یا در مطبوع انتمیون نیز مناسب است و مردی را که خون بسیار باشد هغه کردن بسیار مغیه است
 نیز طرا که بکند از که نظر او بران خون افته و آب و طعام او در پوست یک یا پوست کمار یا پوست
 راسو باید دادن یا در ظرفی که در باب کلنگ کور شده و اگر در حال محل زخم دایع کنند بقیت بخانیت
 صواب بود و از آب رسیدن آن شفته و در اول روز و دوم دایع کردن این مغنی و بعد از آن

ترغیب بیکرم بنج از اجبار آن میدهند و نافع و آید و انسون نیز بی فخر است علاج انکور کزینیه است
 که با آب تر از محل نشین آید بندند و بر زخم او ترایات کرد و در جفت مار و عقرب کزینیه مگور شده باشد
 و شیره کادی و موند و قمر میوه مانده و اگر بعد از خوردن شیر او را در جوال نشیند چنانکه بکشد
 و بر آن جوال پروان بندد و بر آویند و از آن آب و موندنای بیشتر آید بهتر بود و اگر ترایات ^{خویش}
 نافع بود و از آن و کرابه و عرق او کردن مفید آید و بسیاری را بگوید و بعد از نقطه خوراندن آن ^{علاج}
 کرده ام و اگر در اول سم او را از محل مسح توانند غیر کشیدن چنانچه در عقرب و غیره کوفته شد و بعد از
 مالیدن او با بود و مجرب را دیدم که صبر و دیملک کزینیه را برین انسون علاج کرد و این انسون است
 رنبا غنچه غنچه باغند در امه و در آن حکرم محنی نهانش حق حق در دهان دستور کرد و انسون عقرب کوفته
 خندان اولی است علاج زنبور کزینیه آب عوزه بر کل چکاندن و عیناک نافع آید و نافع است
 ویر کوفته هم بستن آن مفید است فی الفور و کسی که زبان خود بدندان بکشد و محکم دارد و زنبور که کوهک
 رز و او را بکشد و از آن نکند و فخر است و کوهکی چند را که زنبور کزینیه بود و بود و فرمودم که در ساعت
 چنین کردند و حال در بر طرف شد و کوهینه اگر در حال سه کوفت کشته خفت خوردند و در ساکن
 و بیکرم تخم قرمز کوس همین منفعت دارد و نشان از آنجی رد بار دس آید و آب صبار طلا کردن
 خاصیتی عجیب دارد و انسون شباه آن بصباره خوفه و سر که در غیره طلا کردن مفید بود و آن موضع
 و آب کرم و شستن طلق بک نگاه از آب شور و سر که نهادن و در حال و در ساکن کند و از موده است و کس
 بسیار کشته طلا کردن نافع است علاج فربه و ساس و سلس کزینیه پس کزینیه مالیدن و خوراندن ^{ترایات}
 از آنچه در مار و عقرب دانسته شد و آشنای شقاق و عوزه عظیم نافع است و آب عوزه اسهال فرمودن عظیم نافع است

و گوشت مار این جمله مفزده و مرکبه خوردن بجا که از موده است که صفا کردن و حب الفار و بابونه
 و پیر کهنه سوز گوشت اغریه و صندل شکافته و کلاغ و مراعات شکم شکافته و سر کس سوخته بر
 و پیرین و سیر صحرایی کرشمه باد و آب بپاشد که ای کوه و غلغل که فته مایه که باد و غلغل
 نماند مفزده و مرکب و طلاس و آب سیر و طلمیت و عصاره کنه نا و جد و ار بر که سرشته با تخم
 نعل سینه و سیاه و کل منقوش بر که حل کرده و خون تنیس و زرد که بر خاکرم کرم و غلغل بر که سرشته
 و روغن بلبلان و روغن مار و روغن عقرب و روغن وزغ و سپهر مار و سپهر اسود و تراب فاروق
 بپاشد و بول سحر و اروا شالان و سکنجبر که حل کرده و زرداوند و پوست نیل و پیر شرباب که
 حل کرده و عصاره غلغل و سطح سیاه و آب خردل و تخم ترتره و ناکوفه و درم که و جوتم تراب
 و عصاره کنه نا و حجر باد زهر در بول ساوید و زهره کاد و کوه و عصاره بنکره و عصاره فنج
 مفزده و مرکب معینه اند و شیر کاه و زرد و باط خور و قحط است علاج کثرت کرم کزیده است که غلغل
 غلغل سائیده و در سر که حل کرده ببالند و اگر نتوانند غلغل سح زهر را بکین بسیار و محج و امثال آن
 انگاه دوا ببالند اولی بود بهر حال اگر ممکن باشد اول بالاتر از غلغل شرم را ببالند تا زهر به بابا زرد
 و سیرایت به تن نکند و بعد شیر خام گرفته بسیار بخوراند و از پی یک لحظه حذر دهند و کرم
 با غلغل کنند و اگر رس با غلغل و جد و ار دهند هم بجایست نافع باشد و اگر زخم اندک غلغل
 ببالند و رساقه دفع کند هر چند که بکشد و بسیار آرموده ام و بهتر است هم عا جها دار غلغل در سر که
 و از مکین بسیار و در خط آب از زمین دور انگدن عا جی مزیده ام و گویند عا جی عقرب در خط
 موضع تن او را ببالند و درم غلغل تازه خورد و آن کی مالیه و رساقه صحت یافت و عا جی کاه
 غلغل

از بستن حیوانات شیر و طبع سرطان نهی و آنچه بدان نیز از حیوانات محض و مورد مغفله فراموش
که بعد از قوت و تغذیه مهمل قوت از بستن حیوانات شیر و طبع سرطان بگری و گوشت خاریست و خون
و خون بطور دبل کهن و انسان و گوشت را سوخته بود و دارد و جد و از زهر و آنچه گوشت و آلوده در
بازار موافق بود و چه که شش را و دل و مثانه قوت و دهر و حجاب را مناسب بود و پوسته
حالبهال در دهن و شستن و نایب و خوب و دهن و حجاب و زدن و فالوده بر دهن و با دام و حباب شفا
و حافظه الصخره و ترابق کامل در سر حل کرده تمام باشد علاج مارگزیده هاست که در قوانین کلیه
معلوم شد و اسلم تهر و دران باب قطع عضویت بزودی و دوا کردن اگر دران خطر و دیگر باشد
چه ناقص بودن اولی از فردن باشد و اگر سم با در امدت و یا قطع عضو را با غریب باشد پسین طرف
ما با زخم در ساعه واجب بود تا زهر سرایت نکند بزودی انگاه بحجر زهر از آن کشیدن
و ترابق نیکو در حال خزانیدن بعد دلو بران افکندن چنان که تمام زهر کشیده شود و زلو از کشیدن
آن زهر پاک نشود بعد از آن شیر خام بسیار گرفته و با دغ کاوی طلا کردن بر محل سح و در بالان
و شیب تر چسب را دیم که از سم مار برین طریق خلاص شد و زهر شیر خام بسیار با نهر خزانیدن
کوبیده که مغنی بود از جبهه علاجه و پانز و کندن و اودن بغایه معینه باشد و ترابق کامل
و شرابی که افروزان افتاده باشد اگر در غرض و دین مازد کر دیم و دوشمن و تخم ترخ و نیکو
و باد زهر و بیش و جد و ارباب و زهر معدن و ترابق فاروق و ترابق الطین و بر و رس و کوبه
برتی و مهمل هر و قضیب ایل و مخلص و حبیبان و گوشت را سوخته گوشت بود و خون سنگ
پشت و بر ز کوسه و غفل و ترابق العصب و زبار و به و آنچه حیدری و گوشت و خون شستن و مراره

و آنکه بدان مانده از اجبار مفرقه چپین نوعیست که در زنج کوفته شده لیکن حسب حال آن چون تنفر شده باشد
 و در بدن عاقبت افتد که هر روز یک شغال متعاطیس سوده دهند انکاء اسهال فرمایند و باشد که حصوی چپ
 بعد متعاطیس دهند اسهال آورد و بر سه طمانی نرم و شک مانع بود جده الحاس عبا بغمه معیبات
 خورانه و صحنه کردن مکرر نافع آید و مهمل نرم با شیر دادن موافق آید علاج زهر مار حوزده و آنکه
 بدان مانده از حیوانات مهمل است و مار بود علاج در ارم حوزده و آنکه بدان مانده از حیوانات عرق
 سوج شکر دانش از مردمان شنیده بود که کسی را که شک بدواند که نه علی الصبح بر فاست و در این
 فن کرده حاضر بود بنم عدد و از او دست و پا انداخته فایده و فرود برون در سوزان و خلق و کاش
 ورم کرد و بوش بندند و جاره و درد و سوزش در آید سوزش بر پیه آید و ناسه روز و اضطراب و سوزش
 میگرد و نمودم تا جد و بسیار رسانند قدری در طغش بخشنند و قدری در طلیش بکاشند
 در زمانه اش مالیده و کاه و ذوق کاوی تازه بنور آید و شیر مردادند و ماست کاوی با طعام
 میدادند و کاه طعام میدادند و هر روز جد و از مجوز و بوش شود و در ماکم از اما نه تنها
 منفع داشت و احوال مرست است ترابای بعد از آن بوقه آمد بیشتر از پسته بعضی
 علمهای گفته داشت مثل فونج و صغف صحره و در دشت و شاه اینها جمله برین فعل طرف شده
 اگر در اول جبهه مثله بایستی کنند هم مناسب بود لعابهای تحکیمه اند و در یک دست نه
 باشد و صحنه ملجبات کرد و از دران مانده عظیم موافق اند و طبع اینها شراب مغفنه و جودای
 نافه بود و حب الصنوبرین با بجهت تنکیده بود و نادر هر جوان در شیر بسیار نافع آید علاج ارب
 بحر و آنکه بدان مانده از حیوانات معقن بود و در غرض است که بعد از قر و مغفیه مهمل فونج

۲۷
 برز اینج و شوکران خورده و هنگام آن اویخته هر ساعته شراب شیرین با غلغل و شیر بهشتی دانی
 صواب بود آنرا که بهیوشی بسیار بود رس اندکی در بینی و میدان مناسب است و پوسته او را مالند
 و در عرق آوردن و آواز دادن لازم بود شراب فاروقی بر میان سر و پیشانی و کفهای دست
 مالیدن تا بخیابان علاج ملایم در خورده و آنچه بران مانده از ضربات و زخمی کنند و چون کمی که دست به آرزو
 جزو آب گرم در آن اعضا این زخمها مالند و بزنج و تور با شرباب بدین روغنها بچینه مرده دهند و روغن کهنه
 انفع بود هر روز دو نوبت خورند و در هر روز در دوع کاوی ساویده لمی معنی آید در هر روز در
 بر طرف ساز و خنجر خنجر عظم الت قدری ملایم در آن مالیده بود و در دور و دورم کرده بود و بوش
 بند شده اضطراب بچینه و در غن کینه هر ساعته بران مرطوب و در هر ساعته روز دو نوبت
 میخورد و با جلیل میوستان و بزنج و آب بر روغن بچینه و خورده و حبه لوز و دوع تازه کاوی میخورد
 برودی بوشن کف و دورم رنج اما حاجت و ریش مدتها بصلح آید و پوستها از آن افتاد و مقصود
 او منعش حبه طلب هوای نفس خنجر علاج مهربان مانده علاج کلی است اگر زخم عارضه
 بچینه بچینه و در آنرا فکند بعد از آن ترنایات مالند و شستن آن موضع را ببول معینه بود علاج زکار
 و آنچه زکار مانده از معنیات حاده و محروم کمال همچون علاج فزون بود آنگاه که انجی عوض ترش شیرین
 دهند و در احبابا ترنایات معینه کنند علاج سم الفار و مانده آن از احجار که مصادره بگوهر ترنمودن
 بجزای مناسب خوب و شیرین و با غسل و بعد و در با فاد زهر مبالغه کنند و اگر حاجت
 مضران رسیده باشد حقه بجزای ترنایات کند و انغذیه خوب خورند هر سه ورم در شراب ^{فصیت}
 را آنجا که کم باد و با جنبین شوق حبس میانی یا یاری به دهند از ماء العسل و آنجا که سحر علاج ^{خوب}

و از نبوغات بجز علاج فرغیون خورده باشد و ترشیه های تابض چون رب آب و رب دیوانه صافی و سب و در
 ترش حضرت از دو دست که در علاج چسبیل خورده و آنچه مانده از سلامت و تیر قفر مانده بر دهن کاو
 و شور بای تخت چوب و برج چوب بم بخت و کرم دادن و کهنای دست و پای شکم را بر دهن کاو بم کرم
 حکم کردن و جدوار باغافور و امثال آن در دوزخ کاوی تازه دادن جهت افراط اسهال علاج چنانکه
 خورده و آنچه بدان مانده از فربای صاف آورنده است قرصیت بعلج چسبیل خورده لیکن بعد روغن
 زبره و انیسون و صند پسته را پخته موافق اند و نمک کرم کرده بر شکم محاذ کردن مناسب بود و وجود
 غذای خوب پخته تازه ببل نگوید و وقت و حسب لازم بود و آنچه نسیج خلط باشد علاج بنفشه کنند
 و فلی خورده و آنچه بدان مانده از طایف حیوانات پخته بای چوب شیرین و زاج باید کرد و حکمت و تخم می
 و طبع وی تریاقی نیکوست اینها را و طریقی های هندی و حلبی است و جدوار باغافور هر یکی مفید باشد
 و صند آهین کرم کرده و خبث لیدید و پسته را پخته اند و رنده بعد از احتقان عسلات باغ آیه و مرزبان
 و کرفس و سحر و امثال آن جمله اند رنند و شور بای چوب موافق است علاج افیون خورده و مثل آن
 از مجذرات و مخلفات قرفه و در است بر دهن کاو و کاوی و آب کرم با پوره و نمک
 بعد از آن عسلات و پخته بای شیرین و چوب دادن بر دهن کاوی مذکوره و خورده بای شیرین
 که بگوید و صند پسته را پخته و رنند و مشک اندر طعامها و شرابها و دادن و شیر و شراب
 و نمک نافع بود و شراب کهن شیرین با غلغل و دار چینی مفید بود و تریاق الطیبن و شکر و طریق
 و صند پسته و رنند و جدوار بای صند پسته را پخته و رنند و شراب و چوب و کهن و حلیت و نفع
 و سداب و پسته و فلی موافق بود و گاه بود که احتقان نیز مکرر باید کردن تخصیص در علاج

علاج فربل خورده

این بول کنند بهتر بود و اگر شیر انقدر زیاده در میان بول کار مطلقا با هر دو و یا بول آرد و بپزند
 و که به آن ترتیب کنند از طبع علوها تر باقی مثل انجدان و سیر کوفته و مسکر را و کالامسرا
 بداب و بر سیاه دشتان و جوده و کرد بکار خون و هر که شپاه و اگر تم از معده نبات بود و در سیر
 مبالغه نماید و عورت با قیامت قوت دهند و مراعات قوت دل و حفظ افشا بجهت نماید و اگر عرض
 سینه و در اینها سباع و بوزاننده انقوضع را بتیغ بزنند و خاک در آن نمالند و با بنویسند
 مدرات تر با قیامت و مهلات بخورند و مراعات کنند و زخم او را بکنند و در دست بنهند
 و بعد از آن با سالن او را انقدر برهنند و احتیاط فرمایند و هر ماه مهمل شود از هفت روز عالم ایشان
 نشویند که کل ساختن اندکی یک میل در چشم هر سمومی که کشند صحت یابد و هر چند سم قوی بوده باشد
 و چون افواهی آن با تمام نبود اگر از انوشتم علاج بیش خورده آنچه در علاج کل مذکور است
 از برای هر یک از این خصوصیات کاشت اما چون برای هر یک علاقه علاج تجربه کرده اند
 اگر بایر کرد و از او ریه و افشایش آنچه بی از نموده اند و قویست و غلبه نماید و زهر جلدان و سیر
 و سیر و زنجبیل و سوسن و جودار و هری و قدید و گوشت را سونی و شتی و پوست بز و طین
 مخموم و چون آن و تر باقی از بجهت مخموم و تخم ترنج و حلیث و زرا و نه و قرقنل و تر باقی کامل
 و تر باقی الطین جوید علاج فرنیون خورده و آنچه بدو مانده از مجموع عاده آبی فرموده است نیز مسک و عین
 کاو و شوربانی چوب دادن و دراب سرد نشانن هر طوطی و روغن کل با کافور و کلاب دادن و عاده
 خشک بر دل بکشد و جودار و زهر حیوانی و غیره در دفع تازه کاوی داده است
 و آب ترش و لیمو و کشکات جگر مناسب و بخرمای نرم و معتدل حنظل کردن علاج سقونی و آب بماند

و بر زخم کز دم و دهند و کار در افزود کنند و هر زبنت که تمام زخم کز دست می دهند و هر کار در بر زخم کز
میزنند و عدد طاق مقرر است و آنجا که افزون نباشد و یا بر آب بعضی مفقود یا بواسطه موج باشد
و علامات سم ظاهر و زخمی باید شیر خام کا و تازه تخمیش از کاه و زرد و با و اطام دهند و بعد از طمأنینه
قرصین نمایند و ملاحظه زخم و قوام و در آن میکنند اگر عظیم متغیر است کمر از میوه مانند چیده انکه شیر و فلفل و عسل و عرق
بوجه باز آید و مکرر آن نوزت نکند و مضر است نباید در کبر نیز به همین حکم دارد آنگاه ترایات قوی در شیر
کرده دهند مثل سکه و شیر خام و جودار و فاد زهر و خاک و رس و سیاه فلفل و زنجبیل و سیاه
اینها آنچه مناسب است و آنجا که بغیر است باشد همین شیر دهند چیده انکه در پانصد که زهر کاس و چیده
و آنجا که در احش اظلم باشد یا در وی و وحشتی در پانصد که کا و تازه بسیار دهند و آنجا که قوی
باشد و سم تمام دفع شده باشد اندکی مرپی در شیر کا و بدهند تا با سهال طبعی بیرون آید و آنجا که
حوارنی یا سوزنی در درون باشد و دفع کاوی خاک کرده دهند تا ترایاتی قوی و بدان قوی نمایند و آنجا که
زخم باشد از حیوان یا میوه آن موضع غشت ترایاتی قوی مانند مثل غناک و سیر و فلفل و سیاه و اینها اگر
زخم اندک به آن محل را که بسیار تیغ بیاورند و آنگاه مالند و کا و زرد بر افکنند آنگاه ترایات
عالمه و آنجا که نهوشی باشد چیده مرپی و زنجبیل و سیر و فلفل و عسل و عرق و در پانصد که و او را
به ستورند که بر یکا کنند و او را در مرغی روح نگاه دارند و با سیر و ترایات مناسب است
و او را طعام و شراب و زنجبیل و کرکدن دهند و با در پوست کرکدن با و زنجبیل کا و کومر و زنجبیل
بزرگ و مرپی و پوست آنها با در کاسه سه سیر کرکدن و کاه باشد که جای آب بول خود را با بول
بزرگ و مرپی و کوزن بچرا کنند و بعضی را مسموم را در اول در میان شیر کا و دیا کور سفند بنشانند

و تمام کرده است چون ازان مده بگذرد و دیگر قابل اصلاح نباشد و از کتاب حکیمان شنیدم
حال چون افنون بر مردم بهیوش شده میخوانند و در رسالت که بر کرد و او بر حوب مندل باشد و بر سر او
می پوشند و از برون نشسته طشتی رزین می نوازند و افنون با بک و اصول میخوانند و معتقدند بر غیر
و نشینند همچون مخدومان سخندان میگیرند از زبان زهر انگاه در افنون آن هم میگویند با آن مار اگر آن
زخم رده و گوشت میزند و می پرسند که از کدام زهری میآید کدام مارانی و جواب بدهد برین شخص واروده
آن شخص از زبان آن سم گوید که من فلان وجه و نوع واروده ام برین شخص که خوش است و حلقه حلو
اکنون در افنون التماس کنند که چون رود میرود و آن شخص بهوش می آید و گاه است که سم مار را از زده
و از غایب بدنی دیگر عوض طلبند تا از پنجاهون آید اگر اکبر زد چهار پای را برو حوالی میکنند
و بر و نقل میکنند و آن غایب و حال آن شخص بهوش می آید و بر میخیزد و آن حیوان را اندر ملاک مطبقه و سن
چندین مار و عقرب و دیگر که زده را دیدم که افنون محض خلاص شدند و چندین را دیدم که بعلاج مذکور
خلاص یافتند و بسیار زهر خورده را دیدم که با بشیر و بهد و دیگر ^{غلامی} ~~تنگ~~ نه و افنون شش خورده
همانست که سابقا در تدریس هر جزو در پیش می گورند اما افنون مار که زده البته است سس مار الک
ریت که با پیش از پیش جان حراکان و دست لوالکاری الک حررت کومار تا نار بکسی که کور
خار و دهه و دارن کو جاک امین جاک از پیش جاکری با مار بکری بنیدن جهرس نور مری بهی کل
جهری سر که کوی بهی علی باب اوست سکنار پیش صبا مکده از پیش جاکری ایسه کی اکمالی میاد
رکی اکبایی و اما افنون متروک بسیار کمر زده البته است محی کلا محی و بوه کشتی زهره محی
و توره توره توره توره توره ای سر میا و لری کند الا کی این افنون را اگر زهر کار د و لا و میخوانند

واندرون جو شایسته و اگر روغن کاه و کوسه تنها بانه پشه و ساس و خوره و لیک و شیش و کرم و کبک
 مردانه سنگ تنها بانه پشه و لیک و کوسه و کرم که پنج لوف آینه را کوفته بر خفه مالیدن افولش کند
 عصاره خیار را با تخم آن بر خفه مالند زنبور نکند و کرم که زبان خفه بدنه آن بکشد به باشد زنبور کوبک
 اورا بکزد از کنگره تجربه یافته اما یونانیان در علاج مسمومات بعد از قی و آهوان و سهال تریاک
 پس اگر حارات و نور شدید آید آب برف و یخ و روغن کل دهند و بدان قی فرمایند و اگر قی
 زیاده حاجت نشد کلاب کافور و شیر حوض و استخوان و صندل امانه کنند و بر دل و کمر و دماغ
 نیز از این نوع طلا مال کنند و به صبحها او را بیدار مسازند و نکند آید که در خواب رود که نیم شب از
 کند و ستر غلبه کند و اگر خوابش آید موی صدم او کند و او در دهن و کشند و نکند و چنانچه و غم
 او را حالند و برای مسکن معطر مردان بخورهای تریاقی و لباسهای غیر خوشک الوده بروی
 و اگر در قی و سهال از اطراف باشد بخور تریاک فاسد دهند اما طریق کلی نزد حکما هند آنست که اول
 تحقیق کنند که غم از چه جنس است اگر شش باشد یا از جگر یا از معده یا از ریه یا از کبد یا از
 از اهرم بخورند و در شیر کاه و زرد می دهند و بدو میخورند و عاقلی از غلغله ساج بر دم بسته از طرف
 باز او کشند و آسون میدهند و بعد از آن بر زمین میزنند و چنانچه در بستر نهان نمیکوشند حکم
 حضرت زبانی زهر بیشتر آینه با قی و سهال و از غم زهر سرون رود و هر چند که مسموم مهنش
 شده باشد و اما س کرده که باین تدبیر او را بخوابانند و عاقلی از او بزنند و بعضی که ستم را
 قوی باین دران آتش تریاقات خوراندند و بر زخمهای زبانه و ارجای ایشان کشت که اگر زهر
 با مار کوبده سه روز که مرده باشد او را بخیزانند و کوسه که کس زهر مرده یا نشسته تا سه روز خورده

چنانچه نه نوبت شست و خواگستند از غش و بملکیت این باشد خصوصا و از دیگر حیوانات عموما و منفعت
 این اورانواع خوفا محربه نموده ایم و یافته ایم و تا کسی فلاح تمام تجربه نکند او را عموم منفعت باور
 دیگر امنیت در هر آن شاد و در غای کنکا دیو بی که ابا کونینه از توایانات خرد و اعراض
 و تر عجب و آبی که خنطل در آن آغشته باشد لکبک است و خون بزکشتن چون بر زمین خالند و
 یکسان بر آن جمع شوند و اگر سه خار پشت بر چوبی بلند و بنهند یکسان هم بآن جمع شوند و اگر
 احیا رخصت را بکشد و دور کند و زرنج نکند را اودیه که حیوانات مودر آن بگزینند سیر
 و پوست بتی شاخ بتی و ابل صلیت بودند و غنای سبز مشک افیون سر که گوگرد و سر که حل
 کرده تیز آب فاروقی و زهره ساخته حوره کند تا واپس بماند سبک قطران یا برکت غار را بشو
 حوزل کوفته نشا در یا زرنج در سر که حل کرده بیان اودیه که در آن اردودان بگزینند چوب
 چوب یا زرنج سر من مطلقا سبز و سب و سردی و پشم و موی بز و کا و و کوفته مطلقا مقل
 موز سبک حب الفار بر کی جده و بخت افیون توی فر و مانا بچ انگدان سیاه و سیاه
 تربیت بر سر مرغ و مار و خاز پشت و موی و زرنج و زرنج و زرنج و پوست بچ نفع و پودنه
 کوه و سیر و صلیت و کینه تا سبک ملک بناد و به شاخ حیوانات فاران یا برکت شک
 بز و شتر و زرنج تخم شلغم حوزل یا آن اودیه که بر تن مالند حشرات موزیه از بوی آن
 بگزینند مغر و کوش و در سر که در روغن زیت کد آخته مبع در روغن زیت حل کرده بر کف
 تازه کوفته در روغن جویانده و همچون بار سر و یا حب الفار یا حب العر یا برکت سبیل
 یا بچ انگدان یا حب یا بچ ترب یا بچ حوزل از هر یک سه یا بعضی بعضی ملط کرده و کوفته

این هر دو را مقوم محسوس و سوس باقی مانده و حشرات نیز از پوشش غلام عظیم متغیر باشد قول استاد اکبر
 بخاطر اینست که جوهر بواسطه اقرار افلاک و دایره و دایره خوف این امور و مستند
 و چون بواسطه سرسبز و باطن خود بیک اندازه در حال صلبان کنند این توهم کنند این توهم بر ایشان
 می آید و دیگر بواسطه درستی که از بروز اکادیب و حیل است آورده باشد تا به بعضی از اجزای
 لهم اقمه در عین ایشان باشد تا به زیادتی خون ایشان است مسکن در بالاهای کتب کنند تا به مواضع که
 اگر در آن موضع گردد و با موضوع که در و صا و ج کرده باشد تا به در مقام فخر که جوهر است از آن
 میگزینند بنهند و بخورانی که این فعل کنند خصوصاً در شبگاه که وقت و که اگر حشرات بمانند که می گویند که هر
 بار با خود دارد و هیچ ماری و مفرت نتواند رسانند و غیره که برقی مایلند که حشرات از آن متغیر باشند
 کرب و طلاس و کلنگ و غایب سپید و کوزن و مار و حور و فاخته و راس و فرغ فاختگی و هر چه در فلق
 در مقام نگاه دارند که حشرات از اینها بگریزند و اگر ظاهر شوند اینها از آن دفع کنند و دعوات که از آنها
 از برای بستن حشرات و دفع مفرت آنها و غیر اینها موش و جرب است خوانند تخصیص در وقت خواب
 و شبگاه که منفعت آن بیشتر باشد و از او غیر آنچه پس مجرب است آیه الکرسی چون وقت آرام
 بزمانند با عتقاد تمام به نیت حفظ لمبات و مفرات و هرگز که تمام کند با تار و هر که در وقت تمام
 خدجه به مطلقاً چون آنکه تعالی از جمیع وحشته و امان باشد و از افزونهای آنچه بر سر مجرب است
 اینست رزوک به زلیت میان بستر عقل است سنگ کردی سوال که وی خشت بخت کردی در اول
 دیوان بخش و بختی تا فردا این وقت تمام علی و علی چون وقت آرام فلق هر که بخوابند
 بنیت حفظ از مفرات و هر که بزدستهای خود و منده دم و دستهای را بر هم زنند حکم بنیت

شہنشاہ گیس

بسیار باشد از گردن آن خارش تن و در دست و تنو اسه و ضعف بدن آید و قزو صواب و بهوش دادن نشود و بانه اگر بیمار
بدینکه در کتبه شیش گری حیوانست سخت که یک چوبش آن نیز در بعضی خانه ها باشد و همچنان مقام کرده
در خرمه معلوم نه و نرم من آن نوع از خرمه بدست بکنند و دندان و ناخن و قلاب دم او سخت است
و بهر عضو که رسد مقتضی دارد و نمیت آه بدن رسد و بکنش و هر که از چهل نفر بگذرند ابد غلامی باشد
و اگر موش بران موضع بول کند یا بر صاحب آن زخم البته آن موضع خاص است و این جاشی غلبت فغان
و دندان یوز خالی از نمیتی نیست لیکن با سمات عاقبت باشد و الله اعلم سک دیوانه چون که نوز شد به قضیه باران
مکرر است اما طریق احتیاط از زور و مسموم و از حیوانات مسموم و ازل است که بهر
وقت عادت کنند تا از هیچ یک مضرت نباشد و هیچ و بعضی موثر نباشد و اگر میسر نباشد بخورد
عما کف عادت که آن ضرر اگر مسموم را باز دارد و اگر این هم میسر نباشد تر یا قویه عادت
کنند که آن ضرر اگر مسموم و نهوس و عضوض را باز دارد و اگر او مسموم نباشد مثل جد دارد
معدی و حیوانی و مخون الطین و فاروق و شباه اینها و اگر تریاق از موده و معتمد بایند که قوت آن
مدتی باقی باشد چون مخلص هم شاید و مع ذلک افونهای زهرنده خا بزم سابقا مذکور شد بر طعم
و شرابی غیر محتمد باید خواندن و طعم طعارا و شراب اول نیک است که اگر در خا بزم دوق سکیم
طعام مسموم را و دور بدن مکرر زهر و زهر و مکرر و اما مال از ماکول سم توان داشت و جو کمان
و اما که ماسین و بار میانه چون از اطباء و مکرر بابت به طمع کیما دارند و حذر بر دارند این شبند
درین باب احتیاط بلیغ نمایند چنانکه بعد از خور غیر محتمد حصول عادت بمسموم قویه خواندن
افون زهرنده بر طعم هیچ غذای بی سیر خام بسیار بخورند و در آنرا آن هم فاعل ساینده هم غلبه کنند چنانکه

ناخن و دندان

عنکبوت

آنها چون چنبره بانه هستند لکن گویا به نه انجا و نه در مار و نه در پیش و غیره عنکبوت طبعات آن بسیار است
خویشان و غنچه و دملک که را که گزیده گویند که لم علاج پذیرفته است دزد من گشت که علاج صواب یافته
و آن سم جلدی آنها را مملتی نیست تا سه روز و نه روز بسیار علاج کرده ایم که در تیلار مملکت گزیده بود
زنبور انواع است مرغ باغ و زرد و صحرای و سیاه و مورچه و زرد و مورچه و میان و رود باغی و صحرای
و میان و راز و کوی و زبک و بنور سیاه و زرد و کبک تن او دو ایر است از گردن جلد آنها کما اینها
در دصوب و آکس به به آید و کما هر کیس در همه تن حادث شود و از زخم نوع دیگر که بر تن او دایره است
بشیخ و صنف باها و زانو که به به آید و بانه که ملاک کنند و بانه که از زخم دیگر که حار است حادث شود و کاه
بانه که بر تن در حوالی آن پدید آید و کاه بانه که جاز زخم صلب است و ریش که دو و آنکه بر حیوانات مسموم
مروند نشیند زخم آنها تیر باشد تا شش جانوری باشد مرغ و عقده از زنی و است شکم و است و است و است
مجموع عنکبوت بود و به بوی باشد کای و هر که تن و شکم او بغایت نرم باشد چنانکه دست چون بر
فی الحال مضحک شود و این حیوان در عمارت کوته تان به تخصیص عمارت کند و اکثر از سقف خانه
جوب پرش و در زیر دیوارهای جای گیرد و شب و کتا بسیار کند و در حبابه در رود و در پیشش تن
و هر کاه دم و آب دهن او برسد یا بگز و درم کند و رمی صلب و خارش سخت و کند و تلوسه و دغنه
و باشد کتب و قرار دوشته های طعام برود و چون علاج کنند آن و در مهابدیری بحال خوف آید
و اقل آن که بانه خوبه جو است کبود و بر نایل بمقدار مانی و شبیه بود بکنه سخن که بکوی
نیز به بود و شبیه بوی کای و هلوک باشد و اندام آن نیزم بود و آن نیز در سقف خانه ها کند و در دیوار
خاک کند و شب در حبابه رود و تنی را بگز و در زم من و غش از ساس بدست و در سطح و بعضی خیال از ز

خوبه

مقدار کثرت و از تراکم یک اندازه و رنگ صفت سبک و چون بر سر راهها
و در غنچه است و انجا از آمدن و از کوبیدن موسوم به صغیر آن نام دارد و صفت غلظتی آن در محل و بعضی اوقات
که در مار هم گویند از کوبیدن او اعراضی به ظاهر و زودتر از افعی که در سایه و آفتاب که زهر ماران
از صغیر در یک طبقه باشند بحسب اوضاع و مواضع و اوقات و احوال تفاوت پیدا میکند و صفت غلظت و در تراکم
چند آنکه در آنها پیش داده چهار ششتر بود و از آن تراکم ششتر بود و در طبقه افعی تراکم و در تراکم
و در سینه بر تراکم و در یک صنف بزرگتر و در تراکم بر تراکم و در کوه و کوه آنکه در مواضع مختلف
بدتر از آنکه در مواضع تراکم یک است و در سکنستان و کوه بدتر از مار زین زهر و هوای
و آنکه در تابستان و آفتابا کرد و بدتر باشد از آنکه در دیگر اوقات کرد و در سیاه بدتر از تراکم
از زرد و زرد و سبزه و پس بدتر از یک رنگ بعد و فاکت تر میان سبز و سبز باشد و بعضی بدتر از تراکم
آنکه یک رنگ و در یک صنف تراکم اول باشد و آنکه در خشکی نام دیگر می رود و بدتر از است که در سبزه
آن اتفاقا در وقت خشکی او از زرد و سبز و در وقت خشم او بدتر از آسوده باشد آنکه در وقت خشم
و بعضی بدتر از آنکه در زعفران کرد و آنکه پس آن بر شیرین با عصب عروق رسد بدتر از آنکه در جلد
و طم رسد و آنکه در تب با عصاره سبزه بدتر از آنکه بعد از آن باشد و زرد و کله و مجربان بهند زهر مار
سیاه بدتر از دیگر است و زهر مار مطلقا از آب است و در وقت خشم بدتر از سبز و در وقت خشم
و کم در و کردن و بکرمها علاج یافتن و زهره و کله و زنب و آنکه از علم عقرب حکما هند زهر جیح
عقرب است و آنکه از جبهه علیه و صج و عوارزه و علاج بدتر یافتن و در دهان و حکما بونان زهر عوارزه است
و آنکه در سر با ماتی و در رفتن اعضا و جنون علاج بکرمها و حق رجوع ای احوال بود و در خواص سموم به طبیعت

عقرب

طوفان

افق

از خوردن آن زبان بیامسد و در دکان و دهن و حلق بیاید و معده و روده و خوارق
و اندرون همه تن سوزش و هارات افتد و صفت عظیم اگر طوفان دشت ابل حبه کردن
مار باغ آید که گوشت متعفن عروق و آب خون کاویده تازه به سبزه هلهه شده و رختی
اعضا و صفت آب پیر به آید و آینه زهر آن اقوی بعضی صر زمان بیشتر و روزه تربیه و کینه
و ضاد و گوشت هر مار بر سطح او مفرط اگر کم کند فرافورز بکشد و به تنه بخیال مرغان شکاری
نماند بر سنگها بر قمار افرو بایند از خوردن آن غش و عذر و قمار و در دم اعضا و صفت
حادثه و هلاک کند بعضی و آینه اعلم اما حیوانات نمک را نمک آنها را اثر تمام بود و صفت
اول کفر و اغیر است که از این بجنون بجنون خطر حکونه کرده باشند و در صفت بیوم عمار را
ورده گوید افوماری بود رز و سیاه و شکم و چشمها را در نه بعد و سری او بهی باشد
و کردن او باریک و بلند و سر دوش او کمانه و در صفت ضایع گویند و در صفت او کفر و کم
و قد او مقدار کمی زرع و نم تا دوز زراع بود ششها را و چون طالب بود چون بکشد و نشان دو دندان به دیده
و از انقضای غش صید به به آید قسم که موسم بهر بار است و آن مار به به باریک و در از و بجز تر عقد که از این
و دوز زراع بسیار دیده اند که حفر دایره به به حیوانات زده و بجز تر از هلیوی دیگر بکشد و در صفت
حکایت کرد که در بهم تر یکبار به ششم در مار خود را کرد و از آن طرف به به تار به ششم در دهن به به فرشته
و بزور او را و باریک کرده از سر تا دم کردن آن هم قریب با عرض افوم به به آید و آن کفر و قسم
و دیگر موسم که به به حفر که سر و جان او به به میان سر او دو حال بود و کردن بلند و ششها
براه رود و کردن انقضای غش به به حفر که سر و جان او به به میان سر او دو حال بود و کردن بلند و ششها

سموم حقیقه حیوان

تیز آید و فوری و صابون اگر تیزاب در محل عسل و سح مالیده بگذارند که نیم شش هفته بفرماید و بهتر از آن بود
 آنچه در آن ابواب ذکر کرده مشهور است که کور است و در کتب است لهذا منظور است و اما سموم حقیقه حیوان مبارک
 سموم که از آن ذکر کرد و طریق آن چنان بود که از عساک و مار سیاه به ستر روغنی بتانند و از آن بکافور و خورشید
 در چند ساعه هلاک شود فی الحال اورا نکون و در او بزنند و طرف در شب بهین و پنبی او دهند زهر آل را یعنی
 او جگه و در طرف هیچ شمع نجابت قوه بود چنانکه قطره از آن بکله لباس رسیدن آن مهلاک بود در ساعه
 و در وقت روغن گرفتن اگر قدر کند مهلاک بود و از خوردن مهابر اعضاء پیش قیظ ظاهر کرد و شکر از خوردن
 گوشت آن اعضاء پس ماری به ظاهر خود مثل ورم عام و گریختی اعضاء و قر و اضطرار عظیم و غیره و بهتر
 در یک ساعه بکشد و از پیش ماریان بدتر باشد طلای زهره و خون او و ضا و گوشت او به هیچ لیس و عصاره را
 مانع بماند و مار و پلنگ خوردن اینها اعضاء و سح آنها و نیز بکشد و اگر زهره بکشد یا بول منسجم
 کرده بجزند خلاصه علاج ممکن نباشد اما حیوانات مضر که از آن جمله سموم مذکوره اند سینه را از جمله
 سموم است و راجع آید بجزی حباب اراضاف که با ستر بزرگتر از اعضاء است جو دوغ از موی
 در پاهای از خوردن و طم اوز زبان بیاماند و سیاه کرد و در دو روزش بدیده آید و چشم تاریک
 فارش تمام بدن حادث شود طبع آن تراب است لیس هوام بود شرب و طلا با بامند و اسلام علم
 گویند نوعی از کربسه که دم مردم او کوتاه باشد و کربسه که تن کلک بود صغیر سبزه و زرد و زرد
 گویند که صغیر زرد که زرد حیوانات و مردم کند و کربزه او اما س غظیم کند و زرد و کربسه
 صغیر زرد گویند که چون مطلق صغیر را با زیت و نمک بپزند و بخورند تراب منسجم هوام
 خدام باشد و شکاف آن بسین هر طایفه تازه جمله سوخ را عینه آید نجابت کربسه که در جوب صغیر بود

صغیر

کرم صغیر

ازاد درخت

برزقطنون

بارش
نیم
دره محمود
ستم الفار
سبب شکر
حجر
اینداج حاصل

و کج سازد و اگر علاج نکند ملک کند و اگر فکال بشوند و چوب سازند نافع به رتقایات نمیدانند
 بران محل باله ازاد درخت کوبند که نوع از کیناست برک چهار پایان ترا بکنند و غنزه آن چون
 غلبه حوزند مثل اعراض خورنده بدیه آید و باشد که بکنند و نسیه سخت مهربانند و قنایان کرم بوه درسم
 عصاره آنرا چون باغی کینند مقادیر نماید با جمیع منوع و مسموم برزقطنونا محقق آن چون چهارم
 بجزند مسدود و غشاک سازد و تنگی منوع و بدیه آید و در دست آن کمتر ضرر کند چنانکه در نوشته ظاهر
 بنوعانه و بدون ارکود و درستی وی هم منفع غلبه تاثر او کند کوبند که ردی او در سم است چنانکه بدیه
 و خال طین نیز مانند مصلد بخلط و در هر اة حب الملوک کوبند بغایت شبیه حبت بندایر باشد چون
 یک مغز آنرا در سم بجزند بغایت ازاد اسهال و قی و تشنج خشک در میان مغز او بوی مثل
 و دیگر باشد از آن سم ملک بدیه آید و من بخضر از اهل ستاق یادیم که به مهمل در بن او تانیر کرد
 حتی که از جبال فریبست عدد و کپار کوز و بدو و درج عمل و نوبی ظاهر شد و این بغایت عجیب است
 باز موش کرم بوه در سم تربوه و در دوم سج اخیره و اما محمود صبقه معدن خاک شش فاصه
 آن قرصی صفت شش بیشتر بزم درم او کشند است ستم الفار در دوم از آن در کوز
 هر موش که از آن بجزد و بدو بر آن هر موش که نشود بکینزد و بدو و بدو است سبب مصلد
 مصد در دو مانند ستم الفار کشند لیکن اینجا تا ف در روده و در بون بیشتر باشد و بدو درم
 بتقطیع تو در افلاطون حجر آخر زغم سن آن یک در تخم است بقی در مصلد مانند سبب مصلد
 اما در دینه مضرة معدنیه که آنها را از محمود عدد کرده اند اسفیداج رصاص اکث تازه نوره غنزه
 و دیگر دیگر حبس و در تنگی لب صفای که از آن بزند رنجار ز غنوان حدیه و سونش و خشت آن را

رخوان
صحنه زبون برک
موم موم

اگر بسیار خورند تنگی نفس و اختلاط و عقل و برد اطراف و دوار پدید آید رخوان چون
منتقال از آن بخورند بتدریج هلاک کند صحنه زیتون بری در طبقه و مضرات و تیب و صحنه سداب
برقی است لیکن احوال بدان مرتبه نباشد هشتم حنظل عصاره برکشیز تر عصاره موم موم
معطر ترکیب و آن اسم نباتی است که شاخهای آن بنده بند دارد و لیکن بنده را آن اگر کشند
از دم جدا شود و هیچ برک ندارد و اگر در کوستانها و دوار آب رود و بارش در حین غلبه
دارد و نامهور و زرد لیکن بسیار عود و غصص سیادان عصاره از آن بپزند و بجان بران نیان
بزرگار که اندک زخم باور بر روز هلاک شود موضع بکار آید و تا بکوشش آنرا بخورند و بعد حیوان
و آدم که آن بجان برسد و رسد هلاک شود و نیز کپور سفید که آنرا بخورند و از بی آب بخورد بسیار هلاک
سود مهند منوط کشمیر که هر گاه بکشد که بر کهای آن ماریک و دراز بود و کوهک و شاد بسیار دارد
و کلی دارد و کبود همیشه بهاد و همواره کل آن روی در آفتاب دارد و هیچ آن مقدار که حد واری
بزرگ مابند غنچه زرد و خوب آن در کوهها کشمیر و سیادان آنجا آنرا بپزند و چون مریم میشود
بتر آید آن بسیار بند و بزرگار که زنند در ساقه سفید و هلاک شود و بکشد از تمام سرد شود چون
بر ساقه تمام زهره آید آنرا بکشد با خون در محل خضم جمع شود و بعد او را از بینی بکشد
و تا بکوشش آنرا بخورند هیچ مضرت نشود و اگر بعد بحین امتحان قوه و محنت شدن او چنان کند که
غش یا کپر عصاره زرد و بترند تا قطره خون روان شود پس محل پاک کنند و قدر از آن بر سر قطره کنند
و فی حال خون را باز کرده اند بطرف رج بر و چون عمر سایه که سرایت کند به بنامیر و هر که کوشش
و اگر زغال سوخته از پوست نیز بر آید و هر جا که بر آید کوشش و هارث عظیم بپزد و درم کنند

که از وقت کوبیده جاره آن از باده از نبات باشد لیکن بواسطه رطوبتی فضا که در دست اوقات او همان
 دم نوزاد است و فوّه او تابالی بیشتر باشد و میو ترنج کینک کادلبان کوبیده جبهه آنکه اینان بسیار رو
 لون او روی سپای کراک و بردست چنبه بود و در کوههای روبروی می ۳ کوبیده تربت است
 خجسته بود که نس خربق عیند و طینت عصاره قشالما عارسیاه خونریز غیر مستعمل و تر به زرد سیاه
 عصاره قشالما را با بعضی ها استند عیند کوبیده عرّه و بار آن شبیه به باکر ماند لیکن کوهک ترا کنگر دار
 کرم است در سه و خجک و راول یک دم اندر کشنده بود و با فراط اسهال و قر و سوس و نورش
 درون و تشنج خست که در اول حال جاره و صغوف و در آخر اضطرار غلبه کند پوست و رخسار شاه لوت
 چون بیج او بیاتماند بسیار اسهال منوط او رو و بیج خست کشد و باشد که شکم باد کرد و بیایماند و عصاره
 بان که آن شود و حناق افتد و کشد و اندکی از روی لیس رتبلد را مانع باشد و کوبیده که آن تر باقی نکر است و
 که از درخت لوت روان بود سبیه و در آخر رخ سوس و لیس و رافع آیه نر با و طلا و بسیار خوردن
 از خطر بود و حمل آن مملک جنب باشد خانی الخرابین هر یک که است و ادای نخست بیات
 جویخ طعم از آن اگر بسیار خورند معده و روی عظیم و شکم بسیار شود و رنگ نوع است از
 لوبیا سندی است و در حبکه ها سندی شود و در شب و شبیه لوبیا باشد اما پوست سرخ و جانی
 و سخت دارد و در آن سیاه باشد و مغزری سبیه نمچو لوبیا بکیرم از آن عوزند و با قراط
 و دوار و سرد و بهیوش و تاسه و ضعف آورد باشد که بکیرم عن الثعلب قر از چهار مشتال
 از و کبک نه سحر ترا عصاره و اضداد روح و اعلاط و گاه باشد که قی و خون و اسهال فحاط از آن
 و کج کبک و کمر از چهار مشتال چون آرد و کوبیده که هم الصاف او سرد و تر بود و در دوم و صنف

شورک

خوبه

عصاره قشالما

کنگه دار

فان الفهر

غالب الثعلب

طرف سر او که در نیش زمین همچو نیل باشد و بعضی غلبه جفتی بود و در هم پیوسته هر یک از طرف شنب و شمس
 و کبر و رفته ماهی و دوش که در هم رفته طبعه هم سرد و خشک بود در آخر سیوم یک سدی آن کمتر بود و در آخر
 آن از اخلاق رحم و جنون پدید آید و مانند که مستان مانده میان کوبه و شاید که مدت ها در آن کشته
 و بعضی اوقیال هم دیده شد که در کفیه آن بودند و بعد از اصلاح و صحت یافتند و در دماغ غلغلی
 عظیم می کنند و اگر بسیار خورند هلاک می سازد و گویند که پنج آنرا هر که یک سال بیشتر نرند نماز و
 بیرون طلا اگر شمع بود شوکران به نعت بر روی مهرور بود و آن پنج نباتی بود شبیه نبات
 رازیانه و گویند که شوکران تخم این نبات بود سرد و خشک است در آخر سیوم از خوردن آن
 غنث اطراف سرد شد و تاریکی چشم و دو او بدید آید پس شیخ و خاق صحبت نده و هلاک کننده است
 شیخ آنرا از انواع میوه کرده است و نزد من بحبه مانند حبه اتفاق جمله این دیار بر کرمی
 و سرد شوکران و نول شیخ معطر قتل حکما نه است در سردی پیش کرده اند مشهور است در آن
 در میان زمان حجی ۳۰ و متقال از وی خارش و سوزش در همه تن افکنده و بیاضا نه
 سازد و حقیقی سیاه عروق صغار کم و کسایه رنگ بود که از نزد یک اصل وی کبر فوجی و می آفر
 غنث باد و در شکم افکنده و طرف را سرد و پخت سازد و جلینه شکم تخم درخت رعب و بلندی بقدر
 یک دراع و نیم تا دو ذراع در کنار بعضی آنها رویه برک آن شبیه است برک قنب و ساق وی نیز عود
 و برندی مایل و پنج آن اگر در روزها بنده ی فی اول الابعده یک درم و نیم صمدی قاتل است فعل و اعراض
 آن چون فو قی است و مانند که چنان فی آن که نتوان بستن بعضی گفته اند که آن تخم تر به سیاه است و تر به زرد
 پوست بر وی است و آبی که ای نخره در کنار آن رویه مفرمانند و جلینه که مندی از غیر آن باشد ضعیف است

شوکران

کرمه

خوشبایه

صنوع در برک

کبک

افسوس

سحاب

قرب

بروج

کياه و تخم آن و گردان بکشته است تنگ تنگ و سرفه و در دکم و طبعش عظیم و پخته و بیشتر مکرریم از وی کشنده باشد
 حقیقتش آنکه آب که خورد و بهانه و تری آن اتوی باند و کل وی همین صفت و در واکل کردنی در کنار آن بسیار با هم
 زبان کار بود کبکچ انواع بود کینوع از وی را بعضی جاها کاهک عاشقان گویند بکشت شاخ آن کرک
 و شاخ نامخواه مانده اخوتی در بر آن است کل وی زرد است نبات وی اکثری بلبله ترنوف چون
 نبات وی بریده اندک طاری بجای کل آن پدا شوق و طعم او نیز و سوزانده است چنانکه اگر
 تازه آن قدری بگویند و بر عضوی بندند در یک ساعه آب که کند و غلبه از عصاره آن بیایند
 مجاری و اعضای درونی را ریش کند و دوازه و سوزش درون پدید آرد و هلاک سازد و درجی
 ضا و بعضی بسج حیوانات تمویج سداب بر کج میانی اول از ابقه اکثره اکل آن سوزش
 و دوازه و رتق افتد و چشمها پر دود آید و رنگ سرخ شود و بول و غایط باز گردد و هلاک سازد
 او ترکیب اگر سموم بود و تر با و خدا و او طلا هر یک بزرانج است بی صفت سیاه
 اضرا بنده سنج سستی اندامها و فارش و دوار و زبان سیاه شود و بیایند و کوفت بر
 آید و اعراض جنون ظاهر آید و لند بسیار چایها او را نیک دواند گویند و مانده که آفوخا و هلاک کند
 عصاره درون او را نیز قریب با برنج امانت قنب مشهور است به نیک قلندران صفت و قنب
 در آفوسیم از بسیار خوردن قریب کالبت برنج ظاهر شود و بسیار بود که هلاک کند اتور آن
 هند بر بوج قنب که از بوست آن رسیمانها سازند اگر در لون و نبات و طبع و طبیعت و پیری
 قریب بر قنب بود کین و در خواص و افعال او مضرت بران مرتبه نباشد و ظاهر شد که قنب
 بروج الضم نبات لقا است بعضی عوام آنرا اینجک گویند کل در بوج و نبات او در غرار بسیار و بعضی

شهرم بزرگوار
رست چمن

و در ۴ چون قدری از آن بتراب نبوشند لیس هم ارم را نافع بود بسیار و گویند که چون مک و خاک
 ماورایون بخورند پلاکت ششبرم از سنبوعالت و شاخهای مقعد و دارد از زمین برآمده
 در آن یک طرح و سپید کوچک مانند آنچه سابق اوزج و از آب دور بود افشود و در دم
 از وی سبکتر کنند و مانند بقی و اسهال مزه و حوارة و سوزش درون و غشیان غشی و تشنگی
 طبع سردی کرم نخ و فک کشته و در ۵ چون با تراب سیاه نمیشد هم ارم را نافع بود طلا آن عظیم
 مفید بود و با آن بخرضادی نیک باشد ستمونیا عصاره محمود است و محمود را بعضی ترک کردند
 و از سنبوعالت کرم و فک است در آفوسیوم لکبک می برد عاب بود و از خوردن او تشنگی
 عظیم و غشیان و اضطراب و حوارة و اسهال مزه و حج و ضعف دل و معده و بکریه و آب
 و عرق سرد کند و گویند حکم را بکند از دو نیم درم از وی کشته باشد و عصاره نبات بی
 و ماورایون و ششبرم را نیز همین مضرات بود و لیکن عصاره هر بر اقی بود و اگر بر ششبرم
 سنبوعات بیابانند چنانکه مقدار نیم ذرا کوفته شود قوه زیاد از مقدار کند که بر این عصاره
 باشد و بسیار دیدیم که بر یک محموله را بوقت سبکتر کنند و لغت آن را بشیر و اولانند
 چنانکه مقدار خوردن از آن ششبرم گرفته باشد و آنرا می خوردن قی و اسهال بسیار میکند و نبات
 ملاصق شود و نوعی لایحه لکین که حاجت منفع از اطباء آن میشود بکسالت مثل دفع کاوی و طعام
 و ترش و غیر اینها از ترایات و شرب و طلا مجموع کزنی عرق با غایت نافع است
 و شرب از ستمونیا می شود از ذراکی بود تا دو دانگ و فلی خزه هره است از غلط
 خوردن در دشت و تشنگان که دو یا سه و برنج می خورد و فک باشد در دو درم خوردن

دفعی

که از جمله موم نموده شد بلا و روح فی عدا از بوی عسل که از بوی میان اوست بینی و روی و چشم و غسل
 و روغن معرا و بهر جابرسه متورم سازد و وریش شود و چون بخورده حرارت و بهت و خشک
 و در درون بدید آید در بیماریهای حاره افکنده و باشد که اندرون را ریش سازد و در مشتاق
 از دی کشنده بود اگر از هر دو خلاص یابد و سواس حادث شود جهت آنکه افلاطون را بهر
 بهترین وی آنست که در نه و تازه بود و بر عسل و آنچه در آن پیش حفظ کرده باشند طبیعتش دارد
 اما ضعیفتر اینون چند شخصی از عراق اینون خوردند و از رعیت آن قدری روغن کبج
 آتش میدن تا ویکر قبول علی نکنند و چنین بود و این خاصیتی عجیب است و سر که و خجرات
 ترش و ترشیهها از رعیت آن بد باشد و قوی نه اهدا است کند و اینون ترپاق بی از موم
 جوان و نباتی و معدنی بود و بنابرین بعضی آنرا ترپاق مطلق گویند و طبایع و ترکیب
 جهت تقویت بدن و حفظ قوه ادویه سالها کنند و جز مانند مطیع اینون است لیکن
 روغن کبج و غیره و ترشیهها بادی مضر نباشد و آنرا ترپاق تسع جانوران بود چون بکوبند
 و عصاره برک او طلا کردن نهوشن اناج بعد از فیون سه درم از و در سه روز بکشند
 بتعویج اسعا و معده را و او ترپاق موم مثل اینون و بعضی از حیوانات بود و مادون سیاه
 از اینوعاست و آن دو نوع بود یکی برک آن بزرگ بود و در بق شبیه برک اینون
 در بر ساق نبات دی جمع شود و بعضی چون سرهای بزرگشته و آنچه در ادویه مستعمل
 مینت و دیگر برک آن کوچک باشد خصوصا آنچه در میان آب باشد کشنده نکر ب
 و ارة و سوزش درون و قی و اسهال و حرط و غشی و شبنم و طبیعت حله آن گرم و خشک کوبند

افینون

هر ممل که تا در آن
 کل غنچه دانه با رسی
 به بر سر گردگان نازد
 بنزد من خورشید
 خورشید را در دامن
 سیاه و زریزه

مادون

۱۷
 که در ضرب بخارج نیتو بکوشد که وقتی که فرغ از آب از طرفی که از پوست رو به ساخته باشند ^{بخصوص}
 وقتی که طرف از پوست رو به ساخته باشند ^{بخصوص} وقتی که طرف از پوست یک دیوانه باشد صاحب
 غنا و کثرت که بسیار دوست است انتفاع از مثل اینها من جمیع اودیم که از آب رسیدن و اینها را
 بهتر از سوزن بود که آنرا کوشیده که نزدیکی ایشان روانه زیر اگر مایه بود رفتن عقل و شعور ایشان
 حیلها میکنند تا کسی را بگریز عجز نکند و در بار یب که در کوه کز خشت هر کس در آن کینه ^{در آن}
 کینه در آمد و معوض از میان هر دو زان او بگذرد و از آب فرغ فکند و در دوا الکلب افتد
 کوشه اند که اگر خواهند که زود ببرد هم حوز طامع شود و هم متعبدش خفته کبود و روی مریض باره
 کند که زود ببرد و چنین فکر بر آنکه کتبی بپزند و بر کوبید و با جوار انظاره بخارم صفت
 مشهور است در حرمان کسب و نه ای می شود اینک در باد شمال باشند یا بسیار گرم باشند در وقت
 آب و غذایانته باشند که اگر کسی پنج روز طعمه نیاید دیوانه میشود و اگر هفت روز بخورد
 دیوانه میشود کوشه اند که کسی مایه شور یا استخوان کربه حوزد یا یکس از رقی که روشت مرگین
 گرم مستعد و در حال کوشه اند که تجربه شده است که اگر یکی از این سه چیز بخورد دیوانه شود
 و این نیز کوشه اند که اگر کسی پنج روز طعمه بخورد دیوانه میشود یا بهر دو کوشه اند اگر دانه جوع
 که آن پیدا نمیشود بگویند و بخورد و سک دهند یا به دیوانه شود و اگر بر دیوانه دهند
 ببرد مشهور است که خون آدمی را اگر سک بخورد دیوانه شود ^{بعضی}
 سموات که از آن مذکور شد و بعضی عزیزند که کورمانه از طب میر بهاء الدین نقل کنیم که
 اگر چه مذکور است مگر مینویس اما فال از منافع نیست اول دواهای مضر را بخار بنات

برفت که شمه با سبق و جبر و سپار و نمک کوفته مخلوط با کستر خوب بزنند و اگر موضع را دوا کنند مع او عظیم
 بود شنبه که که کهنه مده که در و بگذارند بواجده بهم آید چهل روز است این تدریج است که
 در او ایل باشد اما بعد از هر روز در توسع و مان جراحت کش ده باشد و پس بی توسیع و به تفتیه در آن غلط
 شود و باید اشتغال منفی بجز که اصحاب ما خوب را علاج می کنند و باید که دوا در اربع محرق هم و دوا
 سرطان مبدل محل فراخ و افلاطیند اما محقق دوا در اربع اینست که بکشد و در اربع و زهر بزرگ
 دست و پا کند و سرو بال و بر جد کرده یک جو عدس معشر نیم جو و زعفران و سنبل و قرقفل
 و در جینی از هر یک عدس جو و مجموع را فاسد در اربع نرم نرم بکوبند و با آب بپزند و قرض سازند
 هر قرض دو دانگ هر روز یک شیر کرم بکوزند اگر بعضی در مثانه از خوردن این دوا بیایند طبع عدس در
 روغن بادام یا بنیامین و هر روز یک جام رو و بعد از خوردن این دوا بپزند چنانکه در این
 بول کنند و غده مرطوب مانند اسفنج با قروح من و پس بکوزد و دوا سر ما ملاحظه فرود اگر دانی در اربع
 عدس معشر باب فایز بکوزند بعد از آنکه در اربع را یک روز و یک شب بپزند و در جینی که بکوزند و خواهر
 اما صنف دوا سرطان ندری چندان بکوزند که بحق توان کرد و در اواق او ساقه بکنند از دوا
 کنند زیکه در هر روز دو درم صبح و عشا باب سر و بکوزد و جالبینوس کوفته که بکشد کسی
 این دوا خورده باشد نفع نبافد باشد تریاق فاروق از نفع او دیر است اگر بول کند بعد از خوردن
 ادویه باقیه تحقیق این است از نفع از آب بار هست که بعد از دوا در اربع در بول او
 حسد با طعم عجیب بصورته بکشد و شنبه کوفته که در ابتدا آید است از تعریق او بهره ممکن است
 از منق و اسحاق و در آیام اول مابره با ستر اغات کند زیرا که اعانه کند و بعد از آن محقق وقت

دور از امید باشد مگر دو کس را که اوایل حکایت کردند درین مرتبه خلاص بقیمه در هیچ امر جز این
ضرورت نیست که درین آنکه آن بچون که از جواهر مرآت الود که کنند و بسک دهند اگر بخورد
دیوانه نیست و اگر از آن امتناع کند دیوانه است و اگر در آن دست نهاده و کوفه بر موضع کوبیده
نهند و بکشد بگذارند و بعد از آن مرغ دهند اگر مرغ نخورد دیوانه است و اگر بخورد در پیر دیوانه است
و از غلات آنست که آنکشان آتش بنفشه و دست و پا نیز از سنگها که بر آن باند و حجاب اختلاج
کند و فراق تشنگی و درین خشکی غریب و گریز او و حمام و بسیاری مردم و روشنی را در تنی دارد
و اعضا سرخ فاقه روی او و قروح در ریش در روی او پیدا شود و در بسیار هم رسد او از
که آن غش و ناصاف و گریه بر غایب شود و در آخر از آب به ترشش و بهیم که در این پوستین او را
سکی مکتوبه بدنه آن گرفت آن شخص را از آب متنوع و غرض است که آب بنفشه و انگار او فاشه
بود تا بعد از مدت چند سال این حال زایل نشد این از عجایب است که ما این قدر گرفتیم چندان اثر
کند و در غایت از آب منی او برون جبهه بی شوق و مودی تشنگی و گریز و عرق سرد و تنوع بعد
از آن و موت و بسیار است که مانند یکسپار باشد که در بول او صورت جرات حاضر یک
پیدا شود و در پشته احوال بول او رفیق است و گاه باشد که سیاه شود از عجایب احوال آنست
که جوین شقه بر گریز مردم و هر که را بگذرد همین احوال پیدا کند و اگر نیم حوز و طعام و آب که بخورد
این حال او را عارض شود گفته اند که لعاب دهن او اگر بر جابه کسی حوز و آنکس این حالها
پیش آید علاج شکر مضمون کردن را و خوب مصکین و محمد را بر دهند خون بسیار بکشد
بعد از آن مرهمها سوزنده با سر و سر که بنهند بعد از آن سمن یا جادویش را بر سر که با غلط

و آوازش گرفته و ناله است و مکان همه از زمین زنده و اگر اتفاقاً ملاتی از شوره خورد و ریش او مانند گی که از زمین
 که با و چاه بوسی و بعضی کسند که با آنها از شر او برهند و از خوردن بازمی ایستند و اگر آب به زمین
 از آن گریزد و نشسته موی او میریزد و اگر به زمین بکند و آفتی که در کربین اوست عظمت مخصوص را بعد
 چند روز حالات به طاری میشود چنانکه از همه فرما میگزیند و آثار ما را مخلوبه در وجهه امین
 بعد از آن ترس از آب و ارتعاش رطوبتها و هر آنی که پیش می آید صورت یک دراهمی باشد
 و گاه باشد که خوف از آب نمیکند بلکه از آن میترسند و از آن ناخوش و بهر مندر و گاه است که خوف از آب
 چون بهر استغاثه و رازی کند و گاه باشد که در کربین با ناله و بهر و گاه باشد که ترس از آب بعد از آنکه
 یاد دهنده یا جهل فرزند بسیار است که تا شش روز ماه بجز که از آب فرغ نکند در ابروان سبب محبت را
 کند و بماند پای او را اندک خواش کرد و مجرد و اسرار صلیبا با میند و سلطان از برای او نوشت
 بآن عمل کرد و در حوالی آنی کمال است از برای او نوشت بآن عمل کرد که در حوالی او شکست که خود سوزا می
 نده بآن مقدار که اگر از نو نماند نشسته است که هر کس از سوزا می او بهر رود و مفرات یک
 دیوانه از و رایل میگوید آنها او را بر پی میگویند حاصل همان گفتار کرد اما بعد از شش ماه حالات
 بهر کرد و مرد کوفته اند که این کسان که بعد از شش ماه دیوانه نماندند اصحاب فرما چهار طلبه خیر کوب که
 تخم که بعد از شش ماه مرد کامل بود و لاغر و خست از رطوبت دور بود و توانست که بعضی از ترایات سباب
 نایب و افه و آن نماند اما چون با کلمه دفع کرده بود و در رده بدینک ویند و چون قیامه نماند
 آن بقیه آنرا ظاهر شد و غلظت که از علاج کرد که از آب ترسد تا امید باید بود و همچنانکه از شش
 میل در کربین طبع دارد و اگر در این روز صوفی را نه بدین صورت که در نظرش آید بسیار

غضض شتر و بنگ و بوز
در ریه و ریه

اودم روز در بسیار ضرر میرساند و دو موضع را طلا کنند بر نیت و خاکستر جویب و بابر که بایست
بیج راز بانه غسل با آرد با قلی آب و سرکه در وزن کل با پاز و نمک و غسل با جبرم اسودک از پیه
و موم و قه و زیت سازند بهترین فرمهاست و اگر در رسیدن قه مرد است نک طلا کنند اما عضو
شتر و بوز و بنگ و مسمیون ادویه جاذب می باشد و مانده ضحادی که اگر در او ریه و ایرسا
و غسل سازند نه منند بعد از آن سرکه که بشویند و مرهمی که از قشور رس و زنگار و ایرسا و خبث الفضله
یعنی رگه نوز و شنیع و زیت موضع عصبه را بشویند بر که و قه و سبب را که عاب او و
و بدان اینها موضع را متعفن و سار و صاحب کامل گوشت که معالجه عضل این حیوانا با ادویه
طاره حاره کنند مانده ضحادی که از زرد و نه و ایرسا و غسل باشد با بزرگ گوشت با سرکه و مرهم
که در وقت شتر نخاس و زنگار و قه باشد طبر گفته که علاج کردن سبج و قه و خالب و ناضها او و در
و کنند از هر دو دست اخراج و م بقدر رقه بکشند اگر قوه مساعدت کند بعد از آن آش جوج
شربت ها و ارة نشا موضع عصبه باشد با پیه عضل که و کک و و او کند و بگذارند که خاکست
اگر خاک بر وزنند یا کل برسد ناض شود و بهترین چیزی که بآن عصبه سبج را مداومت میکنند
در اول عصبه سالم باشد از عایاها است که بزرگ و نامز پای معلوم یعنی با پیه حوز و نمک و در آن
بکوبند و موضع عصبه را با آن بپوشند و ابلع عروق مداوی عصبه سبج نم کنند اما با پیه شتر گفته
و شکر این و حمد آن بسیار که نتوانید دانست که کسی را بنگ میزد از موش نگاه و این
داشت که بر آن پول نکند و خاک بر و نباشد و آنرا زود پاک بنفشه از نیت که بنگ زده
و در زیر سقف غم خواهد تا موش از سقف بر دبول کند و خاکست بپوشد عصبه شتر

و مفترت رسانند و اگر خفاشی یعنی فرشته کوچک بر درختهای بلند بپایزند و میازان نواحی بروند
 و اگر سوراخهای بسیار را بجا بپایند و بوی آن ظاهر شود در حوالی نزع سالم مانند نزع و هر ملکی که بوی آن
 باو برسد بپندد و بپزد و اگر حوضهای بسیار در مواضع متفرقه بپاشند چنانکه در آن بپزند و بپزد
 باین عمل کم میشود و اگر قطور برون و قیق و استین روی و کرات روی در آب بپاشند
 و آب او را بر نزع افشانند سالم ماند و در رعایت آن آتشگاه سام ابرص کزیدن سام ابرص ملودع
 و کش و کبود و بزمین و موضع مسح و از و مانند صید بر طوبی فاسد بیرون و آیه قرشی گفته
 که این حالها از سام ابرص اند که میان عوام مشهور است اینست اگر طحالی که او در آن
 افتاده بانهگی که او خورده است بر صندل یا میوه یا مصلح او را عوام غدا نهند و بگوید که سام
 ابرص نزع برتبت و آنکه مله بیت مخصوص با سم و غنث و تواند که مفترت که ذکر کرده اند
 مخصوص به بری باشد و سلامتی که قرشی ذکر کرده مخصوص مله بیت علاج او است که در نهانها
 او را بیرون آرند باین که قدر کار روی به بپزند چوب مرتبه و این کار را بر غنیه عین بسیار
 و پیش و پس بگردانند با صوفی و قطعها و بکنند و با بزرگ قطونا در آلی که غنخ در وصل کرده
 باشند کنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند
 جدا کنند تا جدا شود و دندان و بیرون آید علامه خروج است که تب و خفت موضع شمع
 زایل شود و سیلان صمدیه منقطع شود و بعد از این شمع با بزرگ قطونا در آلی که غنخ در وصل کرده
 و خوردن و نمونات بعضی اطباء گفته اند که اگر با آب برتبت و بان ضا کنند موضع
 دندان او تمام در وقت و ثبات بیرون آید در عصا آدم و چهار پایان بدانکه کزیدن

سام ابرص

عصا آدم

که کماز او قاتل است از دود عارض می شود پوست بر رخ حور زدن او موجب درد و ورم در دهن و آب
 در می و التهاب است در تمام بدن علاج او علاج کمی است که در رنج خورده باشد و صیقلی که زینتی که باو
 می دهد در رو بخت نماید تر به سیاه و زرد و حالها که از خوردن جوین سیاه و زرد و سیاه
 علاج همان علاج است غار بقون سیاه او نیز مانند جوین سیاه است عصاره فصار الحمار از قوس
 موطن عارض می شود علاج سوختن و خور و خور است سوختن از و غشیان و خنای بد است
 با آنکه تونیر خوب اگر با حور بکشد خنای که سرد مزاج از نیم درم زیاده حور و ملکه اصلاح
 اگر در غده بر آید که نه با هر بار بپزند و در شرح قانون آورده مران و مقور و در
 در مقاله اول گفته اند که حاطه مران اگر کمی بخورد و سار بکشد و این مران در خور است که خور از آن
 و اما کریم و دیگر که آن سمور است از بوی سداب مغزاید اگر دست از غلف سداب در ایشان
 که بوتر نهند و در کریم متعوض نشوند مطلق گفته که سداب را در خاج مرغان و کویزند و با سداب
 در مرغان را طلا کنند تا کریم در آن درست و دیگر که با متعوض نشوند و نیز دیگر آنهاست
 غالب یا یعنی در صاف یا کشته بگویند و در کورشت سبب شانه هر رو باه که از آب جورد و پیر و
 و دغلی نیز چنین است و در جانور که دم دارد و کله او را و کشته بپنجی در مار زدن و نوا جوان است که کل
 او به بخت مضاعف و طمانینه بخت بخت و کالی است سیاه رنگت جانور آن دم در او کشته
 در دفع ملح اگر ترسی بر نه و آب از آب زرد است افشانده ملح بر آن نه نشیند و اگر خنک
 همچنین آب او بپاشند ملح بر نه نشیند و اگر بر ملح بپاشند آب این هر دو را ملح میرد و گفته اند
 که ابله هر موضع هر که که در دهن ملح را اگر در خانه نشیند و نظر بر ملح بکشد ملح از دهن بگریزد

تر به سیاه

غار بقون

عصاره الحمار

مران

جوام تلخ

دوغلی

ملح

ملح بر ملح

سیوم و او نیز مملکت بلغاری کوشه است که در عراق عرب و در زمین بهشت می باشد شش
بکنار است اما او را نمی خورند و از برک او در تطویل شو استحال می کنند و در هر ماه نذران
می باشد و اهل می مانند و اختیارات بهی مد کور است که از آشنه ارطک می خورند و بهترین آن
استانی است مایل بسیار و در موه آن سینه بینی اندک است صاحب نهج کوه که او در غایت
تخوار و دونه چمن است این بچون کوه است که از او درخت یکی از موم موه یعنی رو دکنده است
خبر می گوید که حوز طافک خود دوم طعم شیرین معنی است و آنچه در هیچ جدول مذکور است که حب او معنی
مصی است و او را دبول محض می کند و خون بسته در موه را می کشاید و در موه و مابعد استرغا
انپس را مفید است و قریب ر می کشاید و قریب سد و می کشد شری از حب او دو درم است معده است
اصلاح او بسیار شیر است بهترین آن استانیست حار یا پس در اول حوز میگوید که اگر از خوی
این بخنان معلوم می شود است که همی باز در درخت یکی است که کوه از که وانه او در غایت تلخی است
و آنچه از سیه ر قوه حراره ذکر کرده مناسب است باین و یکی در آنچه وانه شیرین است و این دوست
آنچه آورده اند که معنی و معنی است از آن میتوان توقع کرده و اندک علم ستر کوه اند که موه او است
و سینه ر موه را بد است کرم وانه نباشد که او را اسنان میگویند که از حوز دن این وانه
حک و درم بهر موه و از بار بار سجد است و در موه است حازر توان حوز و اما در طلا اما
کست نند که اگر بجز نند کبده و در آن شیر تازه و روغن بادام شیرین شعله پای چوب و عاها
بار روغن و او را است مانده جو بار یکتر زو از تر تیره تلخ طعم نعدا و کوه است او را در دو نوع است
و ما گفتیم که نوع دیگر موه فایس است و او را حار یا پس است در مانه و او کتر از شیرین است اندک

کرم دانه

وادر

همونایون برادر

معده بیدار می شود علاج او تر کردن است با ال عسل بعد از آن شراب صرف با قلابی بخورند و کمی کنند
 معده را بار رغن نادوین شوی غموم یعنی پانی که هوادر و مختل باشد و حار و اودا باشد
 سم سحر از خوردن او می بیند و روال عقل و علاج آنست که معده او را بوقی پاک کنند
 و میسبه و سوس و شراب ریحانی بآب سرد و سیب و دوال مشک و نکذارند که بخواب رود
 و از حمام نیز منع کنند چیزی که بر کوه کوشی که در گرمی او را بچندند و باید طرف مبین نهادند
 که بگذرد و یکسبت بر آن بگذرد و عین کفیه بپوشد اما ما و کوشته ها سربین روز و ترخیل
 به میوه آب سرد و شراب از خوردن آن اجتناب سرد بعد از هر که و حجامت و
 مزاج که دست قاپه میوه و دوا الکرم علاج اوست و همچنین دوا الملک اما نه از هر طرف
 نباته آنخوردن خاق پدا شود و التهاب بختص که بعد از عقب در اینست حوز و تحضیر شراب
 شیرین علاج او ترند مزاج است بآب سرد و است و آب میوه و از اهل کافور شمع کوشه که
 علاج قصه دق و اسهالت کسب بود یعنی خفه پدا بخورند و اگر میوه از آنرا روغن بپزند
 آنکه هنوز روغن در جرم اوست مانند اوده میوه و چون روغن اوده میوه از آب بپزند
 کسب بکوبند و با پرسی خفه پدا بخورند اگر بخورند از خوردن او می بیند حادث
 میوه و اگر کسی بنجاه دانه پدا بخورند که حکم بکوبند بخورند و میوه که کسب بود و کسب
 استقفا کند و در رفتن روغن از آن هم قانت است از اوده رخت میوه او را طافک بکوبند و در
 و ما زنده آن می باشد بعد از کوه که نوعی از بزرگ است بزرگی فزونی و آن روز و تر می شود آنرا
 در دوا و علاج است همان که زبراکه حار و اوده ایل در به چهارم است و اول در به

سور سموم

بدر شراب

کسب جوع

از اوده رخت

علاج او آنست که قی کنند و سهل بنهند و در این و ریاضتهای معوق بفرمایند و در حمام
 کنند و مرار که کلب الما و زهره سک آبی که آنرا چند سبزه کوبیده بقدر عدسی از زهره سک
 آبی بعد از این گفته کنند علاج او آنست که بمن با جطیان و دارچینی و بنبره و یارخ گوش بدین بر و غن خوش
 بونی بالند و مطلق تدریسند خون کا و تازه و عار میشود کسی را که خون کا و تازه خورد
 تنگی نفس و درد لوزتین و طارزه و سرفی زبان و غشی تحت و کرب و اضطراب علاج آن
 تنبیه است بجهت و اسهال و قی و در این خطر است زیرا که منفع او موجب میشود و چنانکه مکرر موده
 چنانکه ممکن نیست دفع او موجب خنق میشود مانند فوج بجزند او و به که نافع است محمود
 مانند انجیر خام و تخم کلم و صلیب و بوز و کاستر حبیب اخضر و فلفل و انجیر معنی بنبره با
 درم که و بنج انجیران و عصاره برگ عقیق یا برگ بون است که حادث میشود در دم
 در وقتی میخندد و در فشار بدن از معده و سینه و روده و شانه و کفیه میخندد
 پیدا میشود اعراض را بر صورت و ضعف و غشی میثوار و سردی اطراف علاج او علاج شیرین
 و علاج خون که متاثر است به علاج حصاة علاج کنند شیرین است بسیار است که بر تیره شود در معده
 فاحش است آن شیر که در وقتانی تابنده از غش و عرق و سردی و ناقص بهم برسد علاج او آنست
 و در متعال بنبره و یارخ گوش یا بقدر با قلابی صلیب یا بشیر اخضر خن کرده و فواف را یعنی تریک
 شود و کنگنه و آب فو تیج و کنگنه و فو تیج خشک انجیر و عجبیت عجل و کنگنه در ساقه
 یا پاشانده و طبع تخم کرمس بابا، العسل و فو کنگنه شیر فاسد که مشوشه باشد صلاحیه تعذیر در شانه
 بلکه بغیر از این کیفیت میخندد که از زردن آن میخندد و فو تیج فو تیج و در غش و عرق در فم

مرار کلب الما

خون کا و تازه

ما بطلایند و تنی بفرمایند و حجت بر او بر و عن بابایند و سر را بنمک کشید کنند و این فرودید و خطینا یا
که تر تاق دست سالانه را شبیه عصا به معنی کلتن کلست و بهتر از آن ما ترنگ کوبند و حجت
و ما پاد و اما پایها او ز دست دم او کوتاه است این از آن است که از خوردن او در و اما حجت
در معده پیدا شود و کم ورم کند مانند استسقا و کرا و حبس بول عارض شود و زبان در کم
و عقل ایل شود و استر خا و کتر یا بهار طرب شود و بعضی از مواضع بدن سیاه شود و بعضی متغیر شود
و اگر علاج نکند بچند علاج مشترک است و خوردن تر تاق است مشهوره و از مخصوصات
ادانت که بگزند از سماع و علك الطعم مانع و خطایا و طبع کما فطوس که در وجب الصنوبر صفا
یعنی رو برک سر و تخم انجیر بلزیت بجز نه و تخم سلیمات بحر یعنی سنگ است در بای و
صفادع یعنی ورقه ها که بزرگی افریق کوبند و شیره اری یک مطبوخ با بودنج و لبوریه و کرم است
که اگر با علاج زلارنج علاج کنند و کتره آنچه مخصوص است که رانیع و سل یعوق کنند و کتره
که صفادع را با طبسچ کنند و پنج قرضه در آن بنیزارند قرضه قبله بود به حالت صفادع
کسی که از آن بجز و قوزیل و ستمی و غش و آمدن منی بی اختیار و همچنین بول و برادر و شیره کتره
که از شرب ز صفادع سبز اجامیه عین له های استاده و شیان و سرنج و ربای بزرگی رنگ
ما بر روی و بورم بدن بر سپیل نایل و حوت خلق و دهن و تنگی غش و بزرگی چشم و در کوش و بوی
بد و دهن و بسیار باشد که تشنج کنند مانند احوایا و اسهال و ذوسنظاره با و غشی و ق
هر کسی که خلاص شود دندان او سلام فغانه و قش و زردن و کتونه در رنگ و سوزن بدن او بچند
در غار و در دست سمنه طعام و طاکند و حبس غامض و رنگ فاسد میشود و کم و ساق ورم کنند

و بنجر میوه تنویریه علاقه تو را و آنست که شارب از خوردن ماهی متغیر می باشد بلکه از دیدن آن تو
 گفته که در دمان شارب طعم خوش مثل طعم ماهی است و دل اوست باشد ز مکمل مانند از جوان
 و مشق و به بویا بندش که در دکر و به و به و مانند آب منی قذف کند و در دکنه طعام را و اگر از
 ماهی متغیر شود علاقه به بخت علاج آن شرب شیر خست و آبی که در و برک بخاری و به بنجر میوه
 کوه و ما بطلان نباشد و در حقیقت باه و محمود اما اصل با قطران و میل بخوردن سرطانت می داند
 نسخه چینی که بعد از سکون اعراض دهند و بنجر میوه با سود غار قیون رب سوس که نیز از اجزاء برتر است
 در هر است با جلاب و زعفران ابر صفت از حیوانات است با صاف هم طبع است و آب این
 در دهن مار کشند و اگر شرب را با شورابی و مرقی می باید و در آن خود را بنزد آب دهن در و
 اندازد کسی که اگر از کج زدن و مکر و می رسد که سبب از آنست و از روی اخذ می کنند و از پیش زودتر
 می کشد سم و بسیار قوی است اما آب و دمان مار در دمان او می رود و دوزان سم قوی و شارب
 به جوان او را نمی خورد و مکر در حین کرسکی بسیار و حیوانی که او را می خورد مثل گربه و اسب و شامه و
 و غیر آنهایی رود و اگر روزی را بکشند و در سوراخ مار نههند مار بگزیرد و چو با آن بسیار سیاق است
 می گویند با آفتاب میگرد و اگر روزی در شارب افند و متلاشی شود و از شارب آن می پدید شود
 دل حنث چو نایز با و زکریست و قتالت و کوهانه که تخم سیبیه مرغ او سم است و علاج در غن
 مانند علاج در راج است علاج چو پانکست که بزرگ و کج و خوت و نبطی و سگال بویه مار و غن کاو
 و می باید که شیر کاو مار و غن تازه میزد و کسند و بخورند و حکام رو به اما بعض چو با هم مملکت است
 و در حال و در ساعتی که اگر علاج میکنند علاجه آنست که در زرق و سر کین باز که فاو در هر است

سعدی

وزغ

چو آفتاب است

حمام یعنی که بوتر خوردن مفرت فطر قتال دفع کند ترب خوردن امر و دقا بلض را بتر
 و خاکستر او را بخورند لبس بان از نیم درم تا یک درم کرب اکل او و سرب عصاره او بشیر ماهیه
 شرب آنها فطر قتال را نافع اندک بار و اگر ماه بر این سر داشته را بعد از یک روز بخورند اثر شرب
 او ان عارض شود که از فطر قتال علاج او علاج فطر است اول گفته اند که مخصوص است بپیران کرده مطبوخ
 این حال نیست ویدیم جمع را که با باورند محی بره دروغان سر داشته خودیم جمع که با باورند هم در است
 قی کرده و خلاص شدند فطر نیم ساعت نخوی در معده من مانده بعد از آن قی کردم با وجود آنقدر ضرر دیدیم
 که بتویر راست غریبه و از مختصاب با و بک فاذر هر و چند پسته و طبع حو جرایم سنبل
 و چند پسته و فلفل مال آب بقم چوبی است بآن صوف و متاعها نیک کنند اگر بخورند خنای
 عارض شود زیرا که پیوسته دارد علاج بعد از قمر طبابت و حقه ها و حمامها معتدل
 قضا و کثر اندک او را علاج نیست و هر چه از اطراف شربه و بار یک است رود تر هلاک
 غلبه الشعلب از و خدر است و بدوان کوهر است و آن ابرک مانند بر جبهه و خنای
 بزرگ زغب دراز یک پنج ریاده بیرون و اندک کل آن ساه است و دانه نزار تافول او رنگ تره
 و زبان شک و فواح می شود و خون بسیار می کند و از شک اسهال محی مخاطی یعنی خنای
 روده و خروج چهره مانند آب می خورد و مان و طعم شیرینی علاج او قر است و خوردن
 شیر یا عسل یا اینون و سینه مرغان عینه نافع است که کشته کرده و نه تمام نافع اند اگر بزرگ
 دریای حیوان است صدفی جادی سیر غمی مال و ارتدال او خمر است مانند اسنان در سر و فطر شکست از خوردن
 آن ضیق نفس و سرفه خشک و قش دم در صفا و برقان و در دانه و برول و قش و بهیم سید

بقم

غلبه الشعلب

تح

از زنجب

مصرف بنظر را فطرون و ما ازاله یعنی آنکه تر حوب انچه در حوب بایب کرم و آنکه
سرکه و نمک جالینوس گفته که خاک تر حوب انچه را حده بسیار و او اوقا بجا است و این تهر است
که در علاج فطر مراد و مطلوب است و خاک تر حوب زر قرمیت با و در سرکه نمک از تقطیع
و متطع خند است که غرضت فعل ایشان پس ارزوی قیاس منع اینها غرضت است
تجارب درین متعاصدند چون میگوید که این از قایس اشعارات جالینوس است معیار و
مقیاس بادیه است و برابر امور تریاق اربعه و بخربا با شراب یا بایب سداب ^{فلانی} و کون
و کمون با شراب یا بایب سداب می کنند معده ایضا و دمای که تظیف کنند و صحنهای حاد را که
در آن آستین و برنجاسف و سداب باشد با غسل و پوره و روغن زنبوب تا بعضی از نام و ن عاره
با قلیلی حاد بر سکع و زراوند و بنج جاد شیر و دروی شراب و حوول و حوت و الفستق
و صحر صیل و طر آنها و طر انچه را انکه کشنج و غار خنک گاه است مدرست مجتبع در بر کرده گویند
در بیکر و در زنگنه املقه لذیذ است کشنج که در ماوراء النهر و در فوسان هم موجود است میگوید
که در عراق عرب با ریغ و خنجره می کنند و از آن قلیله ها می سازند هر گاه که خواهند بزرگ و همان
کوته کشنج است که کشنج است گفته اند که کسی را از آن ضرر فطر حاصل شده باشد و دروی
کبرند که در است که خاک تر حوب انچه را و دقویت در دفع مضر است فطر و میگویند که
اگر طر کشند امر و در با فطر مضر است زساند البته محمد گفته که دیدیم کسی را که از خوردن فطر
صیق نقش و عرق سرد عارض شد بعد از خنده بکنجین و فوئج تری و پوره ملاص شد
بجز و وقتی که و اگر یک در همی قلعند را با آب بخورند دفع مضر است فطر که ترزه و زرق

که کول او با فلفل و سیاه بکوانستین دار صندل با فلفل و راز نامح است این از او آب تریا
 میسخته در غایت خوب است این از باده اوی کوفته که بر نهان ایشان را بر وزن سوس و آب نستین چرب
 کنند تکره شراب صرف و بر شاربک شیز تر را طبع شبت با شیر خشت بجز و و فر کنند
 از آن شیز تر غوره منسوب است آب طبع افستین تخم مرغ خام در ظرف شست کنند و رزوده او بانه
 مخلوط سازد و نمک را که بپاشند و گرم بوز و نامحست مرق و حاج بمن که نمک آن ظاهر باشد
 دار صندل شارب عتیق فلفل و شراب عتیق مجموع اینها شاربک شیز تر را نامح است و فطر و کاه
 رویت از شیز صلی آن علیه اگر و سلم که اگر حب فطر حوز دسل او منقطع شود این دلیل است بر آنکه
 اصل او از خود است که پیر از ظاهر غایت خود را بسیار خوردن این هر دو خنق و
 و فوین در ایشان انواع بد مهلک است تجویض فطر و سقوره و س که شبت که بعضی از کاه را فایست
 است که اگر کسی از آن حوزده باشد و جانور سر نه در او را بکزد و در معده او کاه باشد
 بمیرد و هیچ دوا و افعلاهی ندهد و این است که در آن سیاه بکوانستین را فطر و سقوره و سقوره
 و بوی ناخوش از او آب و نبات او در حوال جانوران زهر دار مانند رتلا و مار با نزدیکی
 در خسته ها شیز و در بنوع و دیگر نباتات را با نکار و بجز به محقق شده است که در حوال درخت
 زنبون فاسد می باشد از آنها ذبح و ضاق و صیتی غش و اقشعار و عرق و مردمی ارده و غش می کنند
 علاج فطر و کاه و فطر و کاه است با آب تراب و فوین کوفته و آب آن فطر و کاه با بری یعنی
 آب کاه و بکین خاصه اصلی و بوره و نمک و تخم تراب شبت و خوردن شراب صفت که این است
 او را اگر کسی در حاج یعنی مرغ حاکم بکین علی سقوره و س بعد از آن بکین با بکین

فطر و کاه

بر طبع از شراب برزقطونا که کوفته غم و کرب و تنگی نفس و سقوط قوت عارض می شود و سقوط
 نبض و غش و در اکثر کتب و زنی ذکر کرده محمد زکریا نوشته که اگر کوفته بخورند بکسر باغیر فوق
 بسیار خورند بخدا و کوفته که اگر مدقوت او در دم ^{علاج} خورد و خور و بخور و بخور و بخور و بخور و بخور
 واحد است غشای اول بعد از آن غم و کرب و تنگی نفس و کوفته که بعد از آن غم و کرب و تنگی نفس
 خور و کوبید که این وزن و مدقوت است بعد از آن فاضل عبد الرحمان فاضل عسکر مغفور ^{احمل}
 و آل الحنف به اگر و برزقطونا او را فرمودند فاضل عیسی پسر او و دهنه یا یاد است برزقطونا
 کوفته باور داد موت او از آن بود معلوم است که برزقطونا در رتبه ها بکمال است ^{تا سوال}
 احتمال دارد که مقدار قاتل غیر مدقوت و در آنکه شیخ کوفته که ظاهر برزقطونا است
 و باطل او حار و غسل و تک و شست و بوره بعد از فرز زده تخم مرغ نیمه شیرین
 و شراب صرف به بند و در کامل او زده که بخورند و در الماشک با بندگی فلفل
 و حلثیت با مرق اسفند باغ شیخ علاج او را به علاج کشیر ترطوا کرده ^{الکزیاره}
 اگر از آگ کشیر تر چهار روفیه بخورند سدر حادث شوق و اضلاع عقل و مجوبه صوت
 بغیر کوفته و مضاف باشد و بوی کشیر تر از بندش می آید بعد از کوفته که اگر سید ^{مستوف}
 بعد از آن غم پس ثقل پس کس و کاهرس جویت پس عطار کندن شد و او از اضلاع
 عقل و نبات پس موت علاج بعد از قر او رون باغی کدیت و بطن شنب که در آن
 بوره باشد بعد از قر زده تخم مرغ نیم کزیت با بلفل و کس و بوره بخورند و مرق و حاج
 بغیر غم فانی است بسیار مفید است و شراب و تر بنها با بادام رحبتی شیخ کوفته که

اندرون ممتلئ است شبیه تخم بجن است قزقل در طبع او میباشند و قزقل حبلی میگویند می آرد
 و کم کسی و از حقیقت این طبیعت تا نوره سرت در چهارم دو قراط از او در بندستی بسیار آرد و اگر
 کمبشال از آن کمی در دم در ساقش در حاد کسر نکند و است که شقال در زیر دشت است بدترین آن است
 اما رطب او چنین ظاهر شده که معدل باشد در رطوبت و سست بعد از کشته که از ریح در رم زیاد است و حال
 و در نیم آن هم بوم است نریخته نعلیق او و حیون و او را در کوزه ای در زمان خفه و منع قوه او باشد
 آنچه کوزه از نیست لیکن بای نیم که نمره لفاع در زمین با همین بغل میکند خور کوب که نبارم که آن نیم نریخته
 بآن مطلع شده کنه بستان بعفت که قوه او در نمنا و بارانها و مانند آنها کم شده باشد
 ما دیدیم تا نوره کرده و دانه او چندان اثر داشت که اسکارا و شاوهره میخ علاج او همان
 علاج بروج است سمن و رب کرم کرده در حلق او بیزند چندان بار او را قزق زمانند تا ظن
 غالب شود که سمن برون آمده است و بر دست و پا را در آب کرم نهند و روغنهای سمن را نهند و غن
 بان و مستطاکرم کرده شمع کوزه که اعظم علاج آن قزق و سمن بک و سمن و روغن و نظرون
 تر باق است و شراب پار کوزه و بر تر بجز استها سحن شخن کین شده و چند آنکه
 برود و ترقه و در ریاضت حب المعد و کباب آرد و بعد از ریاضت طعامها خوب خورد
 و ترابش برین یعنی خمر شیرین و تمام علاج ابنون اینها و تران استعمال کرد و حاد شیر
 علاج او سمن است و نهادن دست و پا را در آب کرم بزر قطن و بزرکی قان و بزرکی و بزرکی
 بنک و بزرکی اسبغول و انیسون و ترا بزره در هر جانم دارد و سفید و سرخ و سیاه است
 بغورید و سرخ و سیاه بر عیش یعنی کیکها تشبیه کرده اند و در بوم بر در او و سرخ و سیاه است

بزر قطن و بزر

و گفته اند که صفات روح قادر بر غلبه الثقل است هر کس بی روح بخزد و دوار باشد و شیخه
 و چشمها سرخ شده و جواب ناف را طشخ گفته اند اعراض روح مانند اعراض جوهر است و احوال او
 مانند بشیر غسست او را به و برترین چیز که در دست قور است و حیوان نیز ناف را در دست
 علاج اوقتی آب گرم است و غسل و شست و شوی و اگر در سر و روغن کل مالند تا در
 قوتی حاصل شود و از بخار او متفرق نشود و سر که در و افسنتین و ترخیمانید به شش کشته
 که علاج او بجلج جوهر مثل است و افیون نزدیک است و و صبت خورون اسنتین با شرب
 نفل و خند پیستر و سداب و خورل و سر که اینها و جمیع محذوبین او غطیش است با شرب
 او و به کرد و بر رفت شش تمام کنند اینها و دو دقیقه های شغل سطرناغت و بر ایشان سر که حمر
 و روغن کل سرخ مالند و نگذارند که خواب روغنه بلکه تمییز کنند نموی بدن ایشان را و پیش
 و بنج انگشت بزرگ دست را محکم بگیرند تا او را بر د او رود و طبع و فودج جبهلی بدینند تا بخورد
 بعد از سکوت حمزه و جبه عین نه بر او اندر کسیست که افیون خورده باشد و این سویر گفته
 حبت گالنج نرب او شغای بر و صحت و اما علاج نثره پر و صحت بسیار شایع
 اگر بنده و حبت بود و اگر طفلی غلبه از علاج بخورد و بی واسهال افتد تا بعد از کشته علاج
 فی است با یک گرم عسل و نظرون و سنین با جهر حله در دهند و بر سر او خل حمر بدهند
 ما بر روغن کل و سداب و خند پیستر و بکشد و غطیش بکنند تا ماکن شود و خورمال
 توزه و تا پوره گویند از هندی را آورند و اینها نیز می کارند کل آن شکل صراست از بخت
 کل او را بشیر از کل هندی و خند نبات او بار بمان شبیه است غنّه مانند جوری مدور چار است

می توان استحال کردن و غیر طهر است به آنکه برزخ بین سعید و علی باطن از شورش انجمن و منفی است اما مزاج
 در علاج ظاهرین بهتر است بحسب دفع روغن کوزه که خوردن شیر و دشت متعادل برنج مان صاحب ^{دست}
 هم در ساعت مؤید این این سوره کی کوزه که شیر تازه شرب به را نافعست به شیر حلیب عقل را بارانی
 به ابرسانا انجمن نافعست طبع با بونج مجز و قی کند روغن سوس و سرکه مفیدند و بر روح و بر روح ^{تقدیم}
 نیز خوانده اند معنی او بی روح است و بی جان زیرا که بدن بی جان زامی مانده بی روح هم طبع و آن ^{لغز}
 برست و آن بصورت آدم مانند در وقت تری زیرا که او از نزدیکی روی زمین بمافتم
 در زیر زمین و عمق آن می رود و بعد از آن دو شعبه از وجه امشوه باصل مسافرت همراه می شود بعد از آن
 اصل آنها زمین بر و آید مسافرت دیگر بعد از آن دو شعبه می شود تشبیه کرده اند آنچه در پرون زمین
 سر آدمی و دو شعبه اول به دست و دو شعبه آخر به دو پا و اما صورت خنک از خنک و نامحوره
 غبار دارد و سبکست که با قسط بزرگست صورت نباتات او در کتاب و به غور بدین مکتوبات
 خنک می گوید که علامت مردم بحی از جانب سرد در میان لب می کشد و صورت دوم آدمی
 با دو بینی که هر دو پیشانی بهم متصل است و بینی هر دو بهم متصل و بدن از هم جدا و با دو
 دست و دو پا مجموع در میان لب در یک بدن صورت دیگر صورتی که
 در مجازا که یکدیگر فرشتی می گوید که این بی اعتبار است از برای قریب مردم ساخته اند
 خنک می گوید که کلام قریشی و قحط است اما او آنچه مانور کردیم ندانسته بودیم بروح اصلی
 ما بر و یا بیست و در درجه ثانیه محذرت است و او را دهم و عصاره است عصاره ^{افق}
 رتبت از دهم در تحذرت که اگر با علاج بر نه نشن ساقه بریم و کند و آسمان و کند آنچه خوانند از دهم

روح

کنبه و مطبوع هر کدام از اینها در سرب سوکران مفید اند و افرغ غنغ مینغ دارد و پنج فاسم است
 معرب و رنق و نس اطلاق میکنند بر هر چه مزیل عقل باشد از مایعات بعد از آن درین نبات
 مستعمل تری بطباط میخوانند از حذر و آن مشتقی بسیار حاصل شود و استرخا عفا
 و کن که از دهن بیرون می آید و سرخ چشم و زوال عقل و هریان و شیخ کمره که در دار
 و غشاده و صیق غنغ و صم و حکاک بن و سه و سکر بهرند و بسیار باشد که مصرع شود
 بسیار باشد که اصوان مختلفه حکایت کنند مثل هنت و صهیل و حیق و غیق معینی
 صد اخف است و عودس و کلاغ کنند و دیگر گفته اند زبان او سیاه میشود و درم
 می کند و او را اعراض جنون عارض میشود اینچنین است و او را با رسی مزینک یعنی نیک خو
 می بیند که شارب او را عقل معدوم میشود مانند خود و هر یکی از و نیک دیوانه نیز سکوبه
 بنحیثی که او را نمکیش و عضاره او نیز ترسیت ما و حیرت میگیرد که در جوارش روان
 محو و منزل حقیر یکد ز نبات پنج بوجه چون بتخم آنکه بیج و تخم او چندان مستی و شت که
 که بنم من خمر نهشت معلوم است که از اثر او قناعت چه جای بالاتر از آن علاج آن کی است
 باب کرم و من سبل و طنبی اغر و بعد از آن شیر تازه بیاشامند و حلیت و ^{عین} و ^{دور}
 بنفش و مسجیت با تخم اغزه کوفته و بنجه و خرکینه با منقل و حوت و قرومانا و شیخ ابام
 که شت کرمانند سر و دیطوس و ترایق و سحرلما و مانند اینها هست و ترایق افیون
 و عده علاج بقی او کرده است و بستوریدوس گفته در مقام سادس که بعبیه غنغ عظیم دارد
 و حب الصند بر و هم ما میثا هر در مطبوع با بیه نوک گفته و بورق با قنور حور بغدادی گفته از انجم

در زمان مایرون میکند و بر سیاهان در وقت تری می کشند در موصی می آویزند و دود او را
 عند ابران بالا می رود و تا رطوبه مسکن حده تحریک را تجلیل می رود و کیفیت محذره او اقوی
 میشود اندک او اسکار بسیار و کند اینک بر بس بود مشهور شده که کیفیت او زیاده از دیگرهاست
 از آنست که پنج نقت و کنند در آن و ضایع می سازند و خواص این ترکیب را از محذرات
 مشهوره شمرده اند بعد از این هیچ چیز این غرض عوارض خردن از اینون
 عارض میشود از سوکران میشود پوزار ششام را به اینون مثل حکم شد و سبب و کرار
 و حد و بند شدن زبان و فرو رفتن چشم با غدا و بهر ظلمه آن و بر و اطراف تشنج
 و قفل کبیتن تحیل ملک تغیر باطل میشود علاج آن علاج اینون است شنج کمره که اول کشند
 و اسهال بعد از آن شراب صرف اندک بخورند و فلعل با شراب بخورند و همچنین جذبه ستر
 و سداب و قناعت و حلتیت و حلالی و برک غار و رب غناب مفید است و تریاق
 اینون که مذکور شد نافع است تخم انجیره و نبات آن و انجودان و قردمانا و سوسن این شراب
 بخورند و همچنین طبع بنج نوت و روغن کتان با بستر و سلم و معده را با بر و کنزم با جمر ستر
 و خوران روغن لبان با شراب جسته شوکران مفید است این سویدی گفته نوت شام بخورند
 تراب شوکران را نافع است و پوست و بنج نوت با شراب طبع کنند و بخورند افسید
 شراب آن با شراب نافع و آن ع شراب حمر عقیق نیز خورند جان الفج حاموس و الفج حمری
 و الفج حشمت شراب سوکران را نافع است هر که کم کنند بخورند طلا شراب اسر ص اللبان
 جذبه ستر با بهر ابطلان فلعل با معده را با برک غار با طلا انجودان با طلا حلتیت و روغن

و اهل بیوت کوفته و بجهت غسل سه سه بقدر بندن تا در تنی با مشقان محوس و بطری ریح
 اضافه کرده اند و گفته اند که باثرابی یا با آب تمام نبوشند بقدر قوت احوال و ضعف آنست
 ابوعلی گفته که هیچ دوا بر تاق کبر و بخرنبا و سرود و بطوس باثراب نیز سر موی او کشند و خواب
 نهند از نه مرغ بدن او بر و غنها کرم کشند مانند روغن قسط و روغن بوس و مشک و صندل
 نوبند در حوض آب کرم بشیند تا تشنج نکند و حله غلغله نکند و محمد زکریا گوید که قدر قابل
 افیون اگر باثراب اندکی بخورند زود تر می کشند زکریا اگر روزی سه مرتبه را و مقاومت
 می تواند کرد و بواسطه کمی اما اگر شراب کهنه بسیار باشد زود تر او را آسنت که زود به شوه
 و اگر ریحان و لطیف باشد بهتر سایه و آسنت که صندل پسته حل میکنند هر چه افیون اگر
 عقد کرده و فلفل در عرارت قرصیت بطبع افیون و حلتیت و اهل نیز در یک
 در به اندر آسنت که این چهار دوا را تریاق افیون داشته اند از زبرد باد و درم این بطعم
 درین معنی اهل و فلفل و حلتیت مساوی باشند با غسل صم کن و تریاق بسیار افیون
 در تزکده این سویدی نوشته است که نیک با سکنجبین شرب افیون را و ایرسا بر که کرم کرده
 طبع و درم ناخواه بروغن لبان طبع فو تیج مسح باثراب منرا الراعی و آن هندی
 رست ستم نظر خشو و یکدرم روغن آفر تخم سداب بری فلفل که سرکه هر کدام از اینها
 سازد و افیون را مفید است شوکران یونانیست بناقی را که ساق او ساق رازیانه می ماند
 و برک او برک خیار مانند کل او نیست تخم او بناخواه شبیه است به شکل نه بطعم صغیر که
 تخم آن ظاهر ابرامی دارد و هیچ طعم غالب نیست بر و و لعابی دارد و بیج اگر اینج نفث بر و می ماند

شوکران

مقدار کم از کاه یا کاه باشد که قریب به نیم مثقال او کهنه و کاه باشد که در درم او کهنه این
 حال در غیر مقدار است در معاد او نیز حیرت و دید که تخفیف ضعیف مزاج معتاد و هفت مثقال بعضی زاده
 از این شنیده ام اعضا سرشته و سبب است آورد و بواسطه افیون از دهن و بهش می آید و تسخیر و کرار
 حادث شود و زبان گرفته میشود و چشمها بکوم می افتد ناخنهای تره زک می شود و بسیار باشد
 که فاریکین یا بریده شده علاج می است با آب شبت و ترب و عسل و نمک سبز و بوره ارمنی و معتدله
 حاره که در آن فشار لهار و شبت و کهنه و در عسل و روغن بیدار و روغن بامیه و بادام محکم
 کرم و تخم حنظل و زبره و جوز و اوثرابی دهند که در دو دار چینی سحر و عاقر و ما و خد سیر
 باشد و تسخیر او بر سر که با دار چینی یا شراب و کر که و اثر شود و صاف و او با افیون اثر نکرده
 بلکه تسخیر کرده با انگه اندک شرابی با آن حوزند که آن بهتر و رسیده تاثیر کند مگر انگه شراب معتدلی
 رسد که مقاومت کند و در این حاره باشد که او در آن به نهارد و نفوذ نکند و نیز گفته
 که بسیار است که افیون حوزده خلاصی یافته از شراب ریانی و شراب ریانی بسیار شربت
 و عجیبیت خاصه که رقیق و ریانی باشد و قابل فرج نایب پار باشد و با دار چینی باشد مگر
 این سبب که گفته شد خلاصی می شود و روغن کهنه بخورند و تن کنند چند بار که سبب خلاصی
 حیرت کننده که مردم دار المرز تخفیف استرا با شنیده ام که کربانکه که میوه اند که قابل علاج باشد
 افیون را با روغن کهنه میزنند که هیچ وجه علاج قبول نمکنند مگر با دانه و در طبس حکایت میکنند که
 خد تخفیف افیون خرد و نه از غت ب آن در روغن کهنه آنرا مبدن تا دیگر قبول علاج نکند و چنین بود
 عجیبیت که عطیسی نیست و رزاق از بچه و بجز نیا بدهند و اما ترایق افیون خد سیر و طفل و

یکدم را بر دو بعد از آن سر این صرزمیست و فعل نیاید رازی گوید که اولی آنست که گوشت ایل
 حاضر آید ناز و بعد بصد کرده باشند و از زمان رسیدن ایام بسیار بگذشته باشد و این
 بخورده باشد زیرا که درین احوال بسیار باشد که کشنده باشد و از شراب طرف و بن ایل
 کرد بسیار و غش و آن قاتل علاج آنست که اول بمن غسل و بسیار بخورده بعد از آن قی کند
 بعد از آن فندون و بسته بدهند تا بخورده و فیلزهره هند سر از خود پاک نمایند و درم شراب
 در عاوس کبر از جاپوس نفل کرده که بر که و بمن قی کند و از وقت است که فندون و شوق
 با فیلزهره شامق گفته که قی بمن و آب کرم و زیت چند بار بعد از آن بپزد و اخلاط اکبر را
 و ترید عین و قلنج و اشق از هر یک فرماتمام را جمع کنند و بشیر و عسل و غل بپزند
 و شربت آن مثل عسل است که بر دو صغره او آنست انشا الله تعالی عرق سحارب معلوم است
 که از خوردن عرق چهار پایان مخصوص آنجی در حین و دانیدن بیرون آمده باشد و نکوی
 رز و در شهر میشود و اقام حاق بداشود و عرق بسیار بدبوی روان شود علاج آن قی
 فرمود است باد العسل و روغن بختی بعد از قی نتخیمین منید مطبوخ که از ابجرل طلا گویند با
 روغن کل با روغن بادام طلا بر حمر فاین اطلاق کرده بر منفعی بر شخ و در قانون بجای مسخ طلا
 دیگر کرده و تریاق طین محتوم بخورده و یا رواید بخورده و هر جا که مطلق از بدی فیه روانه
 طویل مراد است و حقیر گوید که بی قید اشاره بآنست که هر دو رافع است ملک اندران
 یعنی نیک است از هر کدام نیم درم بآب نیم گرم این تریاق مخصوص بعرق دانه است افیون
 اگر بقدر دو درم رسد و کشد طریز کونه که مقدار یک مثقال او کشنده است اولی آنست که عین

فیلزهره

عقوا

افیون

اندکی از سوز فارسی باشد ماره افروزند افروزند که مجوز و خلاص نخواهد داشت در و علاج معینیت
 تدبیر او اصرار است از و یا افواج او قبل از آنکه بگذار و غشستواتر عارض میشود و و او
 افواج او و سقسن سخن و روغن کجند و زید و آب وقتی کنند و بعد از آن قادر در هر
 نایق محقق سورنی مجوز که آن بهتر چیز است در علاج تریاق کبر و مرود و بطوس و و الشک
 و شک فالصوم اللهم خصیص وقت تواتر غشی و گاه باشد که اضطراب حاصل شود بمرج اندکی در جمیع
 باده اللهم که در دراز رخ گرفته باشند تا روز و زود و قوق بدل رسانند بعد از این باده الشیر و شیر
 نازا له سحره هم و سحره تریاق است کند طرف و نب ایل بغی طرف دم کا و کوهر
 باینز کوهر سحره ترجمه گفته اند که چهار نوع است یک نوع در صحرا و چشمها و هنر یابی باشد
 رنگ این نوع زرد است و آن الطف النوا ایست دوم در کوهها بحرین و عمان و چین
 و آنرا بجهور خوانند و یکینوع را و عقل خوانند در کوهها و سر و سیر و باشد و یکینوع را و جوش
 گویند در دامن کوهها و میان درختان کردند و در طبیعت همه متعارفند نرا بستان چون است
 شود مار مجوز و صحت باید مغز را بکشد مار بتجیل بیرون آید مانند متفانیس که آهن بخورد
 و از و نبال مار را مجوز و چون مار را تمام حوز و سوزش و حدی در چشم او پدید شود و آب
 از چشم او بیرون آید و در کج چشم وی کوه است انجا جمع میشود و می بندد و بر و رانام
 مانند و سحره خاک در کوش می باشد چون او را بکشند آن سحره را بکشد و در وضع هم عمل تریاق
 فاروق و کند صاحب منهای گفته که در و نبال هر چهار نوع هم آنها جمع میشود خاکه کا و کوس
 که در نبال او سم قاتلست در وقت شستن دو کس باید که یکی بیرون و یکی و نبال حشره بگوید که اگر اول

۴
شبه کرابه و افرا خرق بی طعم شود که تا حاسه را محرق سازد که از قابلیه از واک طعم یافته
قریشی و سرخ قانون گفته که پلنگ بطبع حراره اوجت رشت از حاره اسعی ماسی نیست
زهره افغی اگر گرمی کمتر باشد و سمیه زیاده و آنچه سمیه فعل و کندی و تر قتل می کند از آنچه کفیه
خفیه کیوبه که درین سخن ظاهر است یکی آنکه هر از افغی که مریودن عین است و درین
دوم آنکه مریودن که سمیه در گوشت پلنگ نیاید از افغی باشد فی الحقیقه این دو حیران معلوم
تحقیق تفاوت میان افرا و آنها و توان بود که بنوعها مختلف اند و علاج او آنست که باب
کرم و کندی و بر و غن کجند و با بمن بخور و و تر یاق مخصوص او را و او آنست که بکریه کل محوتم
و حب الفار از هر یک دو درم بنیر مایه خوکوش و بجزیم و صافی تخم سداب ستانی
از هر یک درم معسل برشته شربتی چهار درم یا چهار مثقال اگر می کنند بعد از این همچون باز دیگر
به هند تاد و بار شوق بند و آب ریاحین و روفت گرمی ریاحین است بنفشه
و نیو فروشا سفر و بابونه و اکلیل الملک و نور کوش پس اگر سه ساعت بگذرد و نمیزد آنرا
امید سه بود هست او را ربوب فوا که مانده ز سبب یارب هر و ریاحین و زرشک
و غوره به هند و در علاج هضمه مایه و کراتب شناقا آورده هست که علاج رهبر
پلنگ خورده است که زیت اتفاق و غسل و نمک و آب پنج ترب و برکت ترب
و شبت و لوبیا سرخ زیت کجی که سه به بر اعنه پیستر کراب بجا که کند هم همچون کند و یک
مثقال حبه پیستر و نیم برز اینج و نیم سکنج مجموع آب سکنجین علی جمیع و چند با بخورانه
و کل نیو زوبی کشند و بعد از نظیف معده از هم بخور آب ماباش حبه شکر و دران

که حد و ارسودنه و از آن قدر در حلق و چه نزد اطفال و بزرگ و قدر سر جان و مثانه بماند
 و در بعضی اوقات در دهان و تازه دادند و سیر دماست کا و با طعام او به هندی و هر روز قدر
 جد و از کجوز و او دادند بول او کشیده و در مهائی او کم شد اما مدتی مدید بدن او ^{ضعیف}
 بود بعد از آن پوست از ستر قه مصلح شد بعد از آن به شد و به نشن قوت شد زیاده از اول
 و او را بعضی علتها، مرض مثل قویع و ضعف معده و در و لپشت و امثال آنها بود با کماله
 زایل شد نه خبر میگیرید که خواب مطابق به یک دیوانه خودش بود که اخلاط بدنش محرق
 شده و از خیال مانده و در ارج حوز و با خود آن کرده که اگر شک و دیوانه می کردند آن مشتقته نامی به
 و با نشسته گفته که اگر حقته کند بلغا بها که در آن بحق حد و ارسودنه و رعایت خوبی و موافق
 خیر خواهد بود و طبع انجری با نرسبت بنفشه و احسان به دهنیه و حب الصوبرین کبار و صفاء
 بسیار نموده است باز هر حیوانی در او اول نافع است بعد از آن گفته که انجری و با بهای و در ارج
 و دای بطون آنها است و بعضی عکس گفته اند و هر دو قول از حرافاتت موزج مسویر کاک و کیان
 زیرا که آب آن منبر و شسته است و از آن قانتت همه علامات که در در ارج مذکور شد
 انجا موجه و علاج ترکیبی است مرارة التمر زهره بلنگ در حاوی که بر از جالبوس نقل آه
 که در یک آغشته از شراب اولی سه صوا و حفر احداث میشود و هر دو چشم رز و میوه
 و در آن بخت تنمیس و از دهن او بوی صبر و آیت سنانق گفته که غم بخت در دل
 در معده و شایه و کرب و شکر و غم و غم و طعم دهن مانند کج میشود و وجه مخفی
 و طعم دهن بقول سنانق است که تواند بود که بلنگ شمرهای هندی چنین باشد یا اگر اولی

۳۰
 تریاقت پیش راقیون شیخ بوجل گفته من این دوار انشام کردن بسبب دروا قوال ^{مخلفه} آورده
 اگر اهل عصر قدیم شنیده اند مانند اینیم اما آنچه ظاهر میشود از اقوال آنست که در عمل به پیشتر است
 در علاج نیز نزدیک به درارنج ترکی الکلوک بخوراند و نیز در حویست جدیه و حوات قتل می کند
 و بتقطیع و اگر مقدار سه طسو از آن بخورند معض در رود و بتقطیع و در دخت شانه سبب کند و حوقه
 بول احتباس آن و بول و دم ورم قضیب و نوا و التهاب و حوقه و هین و حمی و اختلاط عقلی
 گفته است که در کاینکه این جوان حوزده بودند اختلاط عقل ندیدیم زیرا که ایشان را نشعبه کردیم
 تا اثر سم در ایشان چنان کشید که پریشان گفته انعامه و ایشان را قی بسیار خود بخوراند و در اول حال
 و از آن اشباع عظیم میباشند علاج درارنج شنبه نایب کم و دروغن کعبه و طنج انجیر بعد از آن ^{تازه}
 با عابها سر و مانند لعاب بر قطره ناوشیره تخم خرفه بازیه و روغن ها خشک قتل روغن که و دروغن بام
 و عرقها خشک و قطره روغن کل و سبده تخم مرغ و در حلیل زبرینه بر راقه بلکه لعمری لطیف در غایت
 نطقه این علاجها بعد از قریباید که در مرید و شبته تازه و لعاب هندیانه تا منیع غده و تقطیع کند
 شیخ گفته که در جهت که در حقنها و مقیان نظر و کنشند و طنج انجیر بزرقی بی در پی و اگر از
 دم شانه اندیشه فصد کنند اگر ارتفاع او آن کند اما سبب رای در پی و باید داد سبب بخشن
 حکایت کرد و بعضی مریدان کم علم شنیده بودند که سبب درارنج علاج کسی است که سبک دیوانه
 او را کرنه باشد بر شب خواب دید که سبک دیوانه او را کرنه است صبح بیدار شد و هیچ عود ^{درارنج}
 بار نگذاشت و صبح کرد و بیع منفه پنهان او ورم کرد و وحک و حلق او در ساعت اما سبک و بعد
 بول او بند شد و حوقه و کرم بسیار در مابطن او پیدا شد و اضطراب و اعطای سخت پس منموم

که طبع خفت بلوط و بنج با شیر و دوا قتال اطفاسیقول میخورد و آن قبله الرماه است نفع میهنه ^{عذکنش}
 طبع قشور بلوط را با جمر تره میکنند تا قوی او را بدلت سفید دهد و بمالک روح رساند تا فیض دهد دل و ^{مالک}
 برستعد و خوار منو و خوار کند و خلل ابرو را که و زیر اگر او مقبض کرد و جابجاست تا تنگ میکنند این
 جهت برون میکند از فرج نجر از جهت تنگی است و بانه دواء المسک تا آنکه منجمد شود بجانبد و چاره کند و آنکه
 مسک و دواء المسک ترایق باشد و ترایق روق و منور و بطور بخار بندد زیرا که در دوار ترایق بی فایده حکامی
 از شوهر خشم کرد و بنج بیش خورد که بعد از نیم مثقال بعد از آن شپیمان و اظهار آن کرد اما از الغرر ^{بیش}
 چون قیاد در این قیغه بود به طم بخور یکموشه ترایق تا روق او را و ایم تا آنکه نخه زن شش صبح و ترایق حاست ^{بسطه}
 بخور کند و کت منور غشی و ضعف دل باقیست کتیم که کتیمثال ترایق از تبعه بعد از ظهر دادند چون او زور
 با کتیه صحت یافت این دود و احاطه بود نه مستعمل شدند اگر و دیگری مریضه آنرا می دادیم و اگر سود ^{طلب}
 و گیر می کردیم و صفت علاج فونت میوه فادر هر حرسنه باز و مجرب اگر یافت شود چون مردم
 آن در باره مسموم دیده بودند طالب بسیار شد و معشوش و میان مردم افتاد و مبرته رسید که هیچ آن
 رایج کرد و کمی و غمناک اما فادر هر حیوان و اورا تا قی طبع میخورد آنچه از جری یافته اند و یک از حیوان
 شاه میوه و از ترایق است بیش عین است و پوست به کسب کشت که بعضی زخم کرده اند که پوست بنج کبر ناد
 زیر شست طبر کفتر کفتر است که او را با آب سبزه بزنند تا کفتر است که در طبع تخم شلغم کنند و طلا و منور ^{التقر}
 و بهترین علاج او با زهر است و دواء المسک و بار و بجا و ترایق کپور و حوزون حکاکه با زهر با یک مقدار
 و در دواء المسک با کت و کت و دود که جوانی که از ایشان شش میگیرند و آن روشی است که ^{مضامین}
 نیست فعل منی باطل کند اما شش کت است که با شش مریضه و دواء است غمر غر و دواء

از سمیه او بسیاری از رطوبات او متعصر شود و در کاسه چشم میریزد و موضع چشم
تنگ نشود و بیرون می آید اما غشی بی در پی بواسطه وصول کیفیت سمیه او بدل و کیفیت ^{دیده}
قتل سمیه بواسطه آنست که ابطال اصل قوی و منبع حواره می کند و نقل که دیگر دفع اعضا شریقه
و منبع آن می کند اما در و صرع از جهت اضرار است بدماغ پس اول اهدات ^{و ابر}
بواسطه حرکت رطوبات و از رواج و ثانیاً صرع بواسطه تازی جوهر دماغ می شود اما
و انقباض او چنانکه موجب ایداد بطون دماغ میشود اما علاج افتام پیش یکی آنست که
مراوده فولاد را با روغن ترش محق کنند و در پشتی کنند و بگذارند که تا مکرر در آن نشینند
پس روغن و مکرر از پشت بیرون آرند و در طبعی نکشند و با تشنیم بر نه چنانکه از مکرر اهل
اثر نماند پس بخاک کنند و بپایند مانند در و این در سبزی بیاض مانند که سبب شده است ^{و اما آنچه}
از موی سر می سازند آنست که بکوبند موی سر خود و بزرگ و سفید و سیاه و سرخ و دیگر
از موی یک یک رطل آب اندازند و در ظرف کنند در آن ظرف را بپزند و در زمین و من کنند
چند لک سبب استغفیر شود پس خشک کنند و بپایند و نگاه دارند در طعام یا شراب
بدهند تا بجز و اگر زریق مقول و نوشا در و غسل ملا و در با کوبیده و همچنین آب
احدا و سبب که تبصیه گرفته تا بپزند سم ساعت علاج او آنست که تو کند با آب تخم تخم
جوتانیه و در روغن زیت بکشد بعد از آن چهار روفیه از آب جوت بلوط که
صیل متعالت زیرا که در وقت بخت که جاری را بهم می کشد تا جان می سازد که در دم
نفوذ کند و با بعضی و سه راه نیاید با آنکه در و تریاقی است و بسوزد و بدو س که است که

علاج پیش

علاج زریق خورده

رساله تیمور حکیم محمد الیز

بسم الله الرحمن الرحيم آمین تعقی و غیره الشکلات

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی محمد وآله اجمعین الطیبین الطاهرین و بعد به انکه
حاکم مشید مقدس ندکی مرتقی علی خان المنصور بنظر رحمت عبود و اعظمه بن محمود بن محمد طیب شارک
که در باب سوم آنچه معلوم و مفهوم است و در موضعی عرض بسیار آورد و در هر روز پیشه بهنای
نظاره ازین جهت آنچه مخزون فواید ممکنون بطون و فائز بود ظاهر ساخت و بزرا به نبرد
بلکه کتب و خلاصه این باب عرض کرد و درنت آن بدین وجه است مقصود
در تعریف دوا و غذا و تمهید برماق باید دانست که آنچه وارد بدن میشود و اگر بعد از تاثیر بر
در خواص و کیفیت اشیاء می کند و در بدن اگر در استحاله تمام یافته مشابه مقتدر شده
و وقت بدن همیشه غالبیت بر آنرا نماید تا تجللی سازد از اغذیه مطلق کوبیده چون نان و گوشت
و اگر چنان بود که همیشه بدن از در تاثیر شده و معلوم کرد و آن در مطلق بود مانند
و قنفل و سبیل و امثال آن را اگر اول در روی بدن تا بهر کینه تا تا اثر ظاهر بازیه در دراز کینه
تا تجللی سازد این را اغذیه است که کوبیده چون سرکه و خشنک و کاه بود و امثال آن با قدرت و قوت
غالب بود از در اغذیه خفیه مثل نان و آرد و زیره و کرودیا و امثال آن اگر چنان بود که قوت
و یا ثابت بود و کیفیت آن بر بدن غالب بود و در این فواید و امثال آن بهر کینه و کینه و کینه

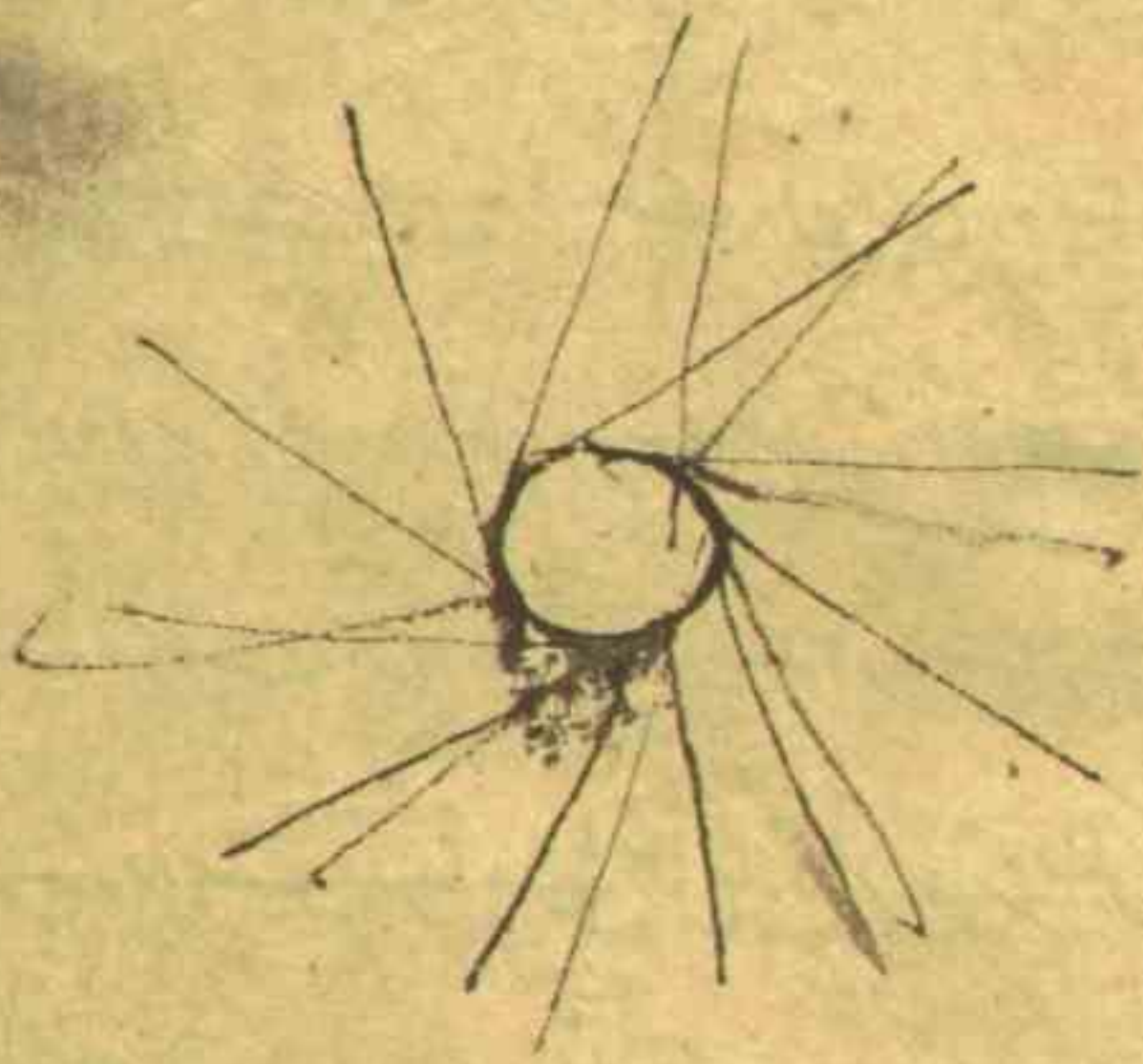

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي هدانا لهذا
 ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله
 والحمد لله رب العالمين

از عدم لامع
 عرش و عرش

در آستانه
 در آستانه

در آستانه
 در آستانه

۱۲۹۹

۷۱۲۴-۲

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران